

”Suomi ei ole vielä ollut, Suomi on tuleva”

Suur-Suomi ja heimoaate Elias Simojoen puheissa 1922–1939

Matias Laine

Pro gradu -tutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, Suomen historia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Lokakuu 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, Suomen historia

Matias Laine

”Suomi ei ole vielä ollut, Suomi on tuleva”. Suur-Suomi ja heimoaate Elias Simojoen puheissa 1922–1939

Sivumäärä: 80 sivua

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee Akateemisen Karjala-Seuran perustajajäsenen, Isänmaallisen kansanliikkeen kansanedustajan ja nuorisjärjestö Sinimustien puheenjohtajien Elias Simojoen (1899–1940) Suur-Suomi-ideologiaan ja heimoaatteeseen liittyviä puheita. Tutkimuksessa analysoidaan, millaisina Simojoki näki Suur-Suomi-ideologian sekä sen edellytykset ja millaisena heimoaate ilmeni hänen ajattelussaan. Lisäksi tarkastellaan muutoksia hänen ajattelussaan eri aikoina sekä hänen omien sotakokemustensa vaikutusta hänen ajatteluunsa. Tarkastelun kohteena olevat Simojoen puheet ajoittuvat vuosien 1922–1939 välille.

Tutkielman lähdeaineistona on Vilho Helasen keräämä Elias Simojoen puhekokoelma *Palava pensas* (WSOY, Porvoo 1942). Helanen on kerännyt teokseen laajan kokoelman Simojoen isänmaallisia puheita ja rajannut hänen pappisvirkaansa liittyneet saarnat sen ulkopuolelle. Puheita on koko Simojoen julkiselta puhujanuralta, joka ajoittui samoille vuosille kuin tutkielman aikarajaus.

Tärkeimpinä menetelminä tutkimuksessa ovat diskurssianalyysi ja lähiluku. Tutkimus sivuaa osittain myös kokemushistoriaa, sodan sosiaali- ja kulttuurihistoriaa sekä aatehistoriaa. Lähdeaineiston analyysin tukena tutkimuksessa on laajasti aihepiiriin liittyvää, ensisijaisesti kotimaista tutkimuskirjallisuutta. Tutkielmassa on käytetty myös jonkin verran ulkomaalaista tutkimuskirjallisuutta, joka auttaa asettamaan Simojoen tutkimisen laajempaan aikalaistekstiin.

Tutkimustuloksina ilmenee, että Suur-Suomi oli Simojolle suuri unelma ja kuin luvattu maa. Hän uskoi sen syntymiseen naiivisti ja lapsenuskoisesti, mutta koki myös syvänevaiheita, jolloin hänen uskonsa sen toteutumiseen heikkeni. Suur-Suomi tarkoitti Simojolle Itä-Karjalan ja Inkerin liittämistä Suomeen, ja Suomen suuruuden edellytyksenä hän näki kansallisen ja hengellisen herätyksen. Lisäksi hän näki sen toisena tärkeänä edellytyksenä taistelevan nuorison, joka johtaisi muut suomalaiset perässään kohti kansallista suuruutta. Hän itse osallistui Sinimustien ja Mustapaitojen johtajana radikaalin nuorison kasvattamiseen ja indoktrinaatioon.

Heimoaate ilmeni Simojoen ajattelussa suurena yhteenkuuluvuuden tunteena itäkarjalaisten, inkeriläisten ja virolaisten kanssa. Hän tunsikin katkeruutta hävityistä heimosodista, ja hänen omat sotakokemuksensa olivat jättäneet häneen traumaattiset jäljet. Lisäksi hän ihaili unkari-laisia, ja rinnasti Tarton ja Trianonin rauhansopimukset toisiinsa suomalais-ugrilaisia heimoja kohdanneina tragedioina. Tutkimus auttaa ymmärtämään Elias Simojoen ja koko hänen sukupolvensa äärivalloituksen ajattelutapaa ja Suur-Suomi-ideologian taustaa.

Avainsanat: Elias Simojoki, Suur-Suomi, heimoaate, Karjala, itäkarjalaiset, Inkeri, inkeriläiset, Viro, virolaiset, heimosodat, Akateeminen Karjala-Seura, Isänmaallinen kansanliike, Lapuan liike, Sinimustat, Mustapaidat, diskurssianalyysi, propaganda.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimusaihe ja rajaus	4
1.2	Tutkimuskysymykset ja aineisto	7
1.3	Aikaisempi tutkimus	10
1.4	Tutkimusmenetelmät ja keskeiset käsitteet	14
2	”Suuri suomalainen valtakunta”	21
2.1	Suur-Suomi 1920-luvun puheissa	21
2.2	Suur-Suomi 1930-luvun puheissa	32
3	Suur-Suomen edellytykset	43
3.1	Kansallinen ja hengellinen herätys	43
3.2	Taisteleva ja uhrautuva nuoriso	51
4	Heimokansojen merkitys Simojoen heimoaatteessa	56
4.1	Karjalan kärsimystarina	56
4.2	Inkerin ylösousemus	61
4.3	Itsenäiset heimokansat	66
5	Johtopäätökset	73
	Lähteet	76
	Kirjallisuus	76
	Tutkimuskirjallisuus	76

1 Johdanto

1.1 Tutkimusaihe ja rajaus

Maailmansotien välisenä aikana osa Suomen oikeistolaisista piireistä oli ennennäkemättömän kansalliskiihkon vallassa. Vuoden 1918 sisällissota oli ravistellut tuoretta Suomen valtiota, ja sodan voittaminen kasvatti erityisesti ylioppilasnuorten ja valkoisten sotaveteraanien keskuudessa siinnyttä Suur-Suomi-ideologiaa ja heimoaatetta. Suur-Suomesta haaveilleet tähtäsivät Neuvostoliiton suomensukuisten kansojen asuttamien alueiden liittämiseen osaksi Suomen valtiota. Nämä Inkerin ja erityisesti Itä-Karjalan alueet olivat kansallisromanttisesta näkökulmasta tärkeitä suomalaisen heimoaateen kannattajille.¹ Heimoaateen merkittävimpiin kannattajiin lukeutui karismaattinen ja tulisieluinen Lauri Elias Simojoki (1899–1940), joka vuoteen 1926 asti oli sukunimeltään Simelius.²

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin, miten Suur-Suomi-ideologia ja heimoaate ilmenivät Elias Simojoen puheissa vuosina 1922–1939. Suur-Suomi-ideologia oli itsenäisyyden ensimmäisinä vuosikymmeninä merkittävä poliittinen teema oikeiston keskuudessa, jota suorimmin ja avoimimmin ajoivat äärioikeistolaiset voimat, kuten Akateeminen Karjala-Seura (AKS) ja Isänmaallinen kansanliike (IKL). Nykyisin Suur-Suomi-ideologia ja heimoaate mielletään yksinomaan äärioikeistolaisten teemoiksi, mitä ne eivät kuitenkaan olleet. Monilla ajan suomalaisilla oli niistä omanlaisensa versio, ja erityisesti Itä-Karjalaan liittyi monia erilaisia karelianismin värittämiä romantisoituja mielikuvia.³ Karjala oli alue, josta Kalevalan tarinat oli kerätty, ja ajatus Suomen ja koko Karjalan kattavasta suuresta isänmaasta alkoi syntyä jo 1800-luvulla.⁴ Simojoki oli Suur-Suomen ja heimoaateen tunnetuimpia kannattajia, ja karismaattisena puhujana hän piti näitä teemoja esillä läpi puhujanuransa.

Elias Simojoki on kiehtova tutkimuskohde, sillä nähdäkseni häneen henkilöityy tietyllä tavalla koko Suur-Suomi-ideologia ja maailmansotien välisen ajan suomalainen äärioikeistolaisuus. Sisällissotaan ja heimosotiin osallistumisen lisäksi hän oli mukana aikakauden merkittävimmissä Suur-Suomi-ideologiaa ajaneissa organisaatioissa, Akateemisessa Karjala-Seurassa

---

¹ Roiko-Jokela 2011, 67.

² Siironen 2017, 9. Välttääkseni epäselvyyksiä käytän hänestä läpi tutkielmani nimimuotoa Simojoki, sillä tällä sukunimellä hänet ensisijaisesti tunnetaan historiankirjoituksessa. Hän oli sukunsa ensimmäinen, joka suomalaisti sukunimensä.

³ Sihvo 2017, 395–402; Manninen 1980, 47–48; Roiko-Jokela 2011, 88.

⁴ Tepora 2014, 72–73.

ja Isänmaallisessa kansanliikkeessä. Hän oli myös IKL:ää edeltäneen Lapuan liikkeen aktiivisti ja tukija.⁵ Hänen omat sotakokemuksensa ja tulisieluin luonteensa muovasivat hänestä radikaalin ideologin, jonka suurin unelma oli luoda Pohjolaan suursuomalainen valtakunta.

Maailmansotien välinen aika 1920- ja 1930-luvuilla oli äärioikeiston ja fasismin nousun aikaa Euroopassa. Fasistit pyrkivät kumoamaan demokraattisen parlamentarismen ja korvaamaan sen autoritaarisella yksipuoluejärjestelmällä. Ideologiaa voi pitää vastavallistuksen yhtenä muotona.⁶ Stanley Paynen mukaan fasistit saivat vahvimman tukensa keskiluokan peloista ja epävarmuudesta.⁷ Simojoki edusti tätä samaa trendiä Suomessa, ja erityisesti 1930-luvulla hän otti vaikutteita Saksasta ja Italiasta. Myös IKL ja Sinimustat pitivät 1930-luvulla maiden valtapuolueisiin ja niiden nuorisojärjestöihin yhteyttä.⁸ Simojoki itse omaksui fasismin helposti, ja aatteelle ominaista oli äärimmäinen lojaalius heimolle ja kansakunnalle.⁹ Myös vahvojen viholliskuvien luominen ja toiseuden korostaminen olivat tärkeässä roolissa fasismissä ideologiassa, mikä Simojoen ajattelussa korostui vahvana venäläisvihana.

Fasismi syntyi Italiassa, ja fasistit nousivat siellä Benito Mussolinin johdolla valtaan jo 1922.¹⁰ Aatteen kannattajat nousivat valtaan myös Saksassa ja Espanjassa 1930-luvulla. Samaan aikaan myös monet Keski- ja Itä-Euroopan maat, kuten Itävalta ja Simojoen ihannoima Unkari, päätyivät äärioikeiston käsiin.¹¹ Ensimmäisen maailmansodan häviäjamaat olivat heidelmällistä maaperää fasismin kasvulle.¹² Simojoki ja hänen edustamansa ryhmät, kuten AKS ja IKL, olivat siis suomalaisia ilmentymiä tästä lähes koko Euroopan laajuisesta poliittisesta liikehdinnästä.

1920- ja 1930-luvut olivat myös heimoromantiikan kulta-aikaa, ja historiankirjoituksessa Suomen historia nähtiin johdonmukaisena tienä, joka oli johtanut Suomen itsenäistymiseen vuonna 1917. Historiankirjoitus pyrki tuomaan henkistä vahvistusta Suomen uudelle asemalle itsenäisenä valtiona, ja historiasta etsittiin Suomen ja suomalaisten juuria. Tämä suomalais-kansallinen suuntaus kukoisti itsenäisyyden alkuvuosikymmeninä ja henkistä ilmapiiriä

---

⁵ Siltala 1985, 303.

⁶ Silvennoinen et al. 2016, 33–40.

⁷ Payne 1961, 1–2.

⁸ Uola 1982, 294.

⁹ Stanley 2022, 97.

¹⁰ Paxton 2004, 5–9, 36, 87–91; Payne 1995, 106–110.

¹¹ Payne 1995, 129–146.

¹² Paxton 2004, 24–28.

dominoi sisällissodan voittajapuoli, joka näki sodan vapaussotana. Voittajat painottivat sisällissodan historiaa Suomen historian tärkeänä käännekohtana.¹³ Edellä mainitut piirteet näkyvät myös siinä, miten Elias Simojoki käytti historiaa diskursseissaan vaikutuskeinona.

Simojoen puheisiin keskittyvää tutkimusta on olemassa melko vähän siitä huolimatta, että hänen puheensa muodostavat tärkeän lähdeaineiston lähes kaikissa häneen liittyvissä tutkimuksissa. Simojoen omien sotakokemusten, Suur-Suomi-ideologian ja heimoaateen ilmenemistä hänen puheissaan ei ole toistaiseksi tutkittu laajemmin. Teemaa on kyllä sivuttu osana laajempia tutkimuksia, erityisesti Miika Siironen ja Ville Nordlundin toimesta, mutta näkökulma ja aiheajaus ovat tällöin olleet erilaisia kuin omassa pro gradu -tutkielmassani. Rajaamalla tutkimuksen Simojoen puheisiin tutkimuksen ulkopuolelle jää suuri määrä Simojoen Suur-Suomi-aiheisia kirjoituksia. Näihin lukeutuu myös Vilho Helasen *Palava pensas* -teokseen sisällyttämä kirjoitus *Muistatko?*, joka julkaistiin *Suomen Heimo* -lehden kahdeksannessa numerossa vuonna 1923.

Ajallisesti tutkimukseni rajautuu ajanjaksolle 1922–1939, joka käsittää käytännössä Simojoen koko julkisen elämän 23-vuotiaasta heimosoturista talvisodan kynnykselle. Suomen sisä- ja ulkopoliittinen tilanne oli 1920-luvun alussa erilainen kuin 1930-luvun lopulla, ja myös tarkastelujaksoni keskivaiheille, 1920- ja 1930-lukujen taitteeseen, sijoittuu mielenkiintoinen ajanjakso, jolloin Lapuan liike vaikutti merkittävästi Suomen poliittiseen elämään. Suomen politiikan muutokset näkyvät Simojoen puheissa usein. Fasismien nousun ja toisaalta Neuvostoliiton vahvistumisen myötä maailmanpoliittinen tilanne muuttui merkittävästi erityisesti 1930-luvun aikana, mikä näkyy niin ikään hänen puheissaan. Hän ennakoி 1930-luvun puolivälin jälkeen puheissaan myös edessä hämmöittänyttä maailmansotaa.

Simojoki oli taitava ja vaikuttava puhuja, joka osasi vedota yleisönsä järkeen ja tunteisiin. Sakari Virkkusen mukaan Simojolla ei ollut erityisen kaunis ääni, mutta hän osasi käyttää sitä taitavasti.¹⁴ Vuonna 1899 syntynyt Simojoki osallistui Suomen sisällissotaan 1918 valkoisten puolella, taistellen Oulun I Vapaaehtoisessa Rintamakomennuskunnassa ja Kajaanin sissirykmentissä. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Oulun Lyseosta vuonna 1919.¹⁵ Tuoreena ylioppilaana Simojoki lähti Venäjälle osallistuen Aunuksen sotaretkeen. Lähtiessään Simojoki ei kysynyt

---

¹³ Tommila 1989, 177–183.

¹⁴ Virkkunen 1974, 63–64.

¹⁵ Siironen 2017, 9–10.

vanhempiansa lupaa, vaan kirjoitti heille Sortavalasta ennen rajan ylittämistä. Aunuksesta palttuaan Simojoki aloitti teologian opinnot Helsingin yliopistossa, mutta opinnot keskeytyivät jo vuosina 1921–1922 hänen otettuaan osaa Venäjällä Itä-Karjalan kansannousuun.¹⁶ Keskeytyksistä huolimatta Simojoki valmistui vuonna 1923, jolloin hänet vihittiin luterilaiseksi papiksi.¹⁷

Simojoki meni naimisiin lastentarhaopettaja Anna-Liisa Kotivuoren kanssa 1937 ja heille syntyi yksi poika, Lauri Aunus (s. 1939). Elias Simojoki kaatui talvisodassa 25. tammikuuta 1940. Lähdettyään järven jäälle lopettamaan haavoittunutta venäläistä hevosta, jota suomalaiset olivat aiemmin yrittäneet ampua omista asemistaan, Simojoki sai päähänsä luodin venäläisten konekivääritulesta.¹⁸ Hän oli kuollessaan 40-vuotias ja hänet on haudattu Kiuruveden sankarihautaan, aiemmin paikalla sijainneen kirkon saarnastuolin kohdalle.¹⁹

1.2 Tutkimuskysymykset ja aineisto

Tutkielmani päätutkimuskysymys on, miten Suur-Suomi ja heimoaate ilmenivät Elias Simojoen puheissa vuosina 1922–1939. Pääkysymyksen lisäksi esitän lähdeaineistolleni apukysymyksiä, joiden on tarkoitus tukea pääkysymystä. Kysyn, miten Simojoen omat sotakokemukset ilmenevät aineistossa ja miten ne ohjasivat hänen ajatteluaan. Haluan myös selvittää, mitkä olivat Simojoen Suur-Suomi-ideologian tärkeimmät peruspilarit sekä sen käytännön toteutumisen edellytykset. Lisäksi tutkin, muuttuiko hänen ajattelunsa tarkasteluajanjakson aikana. Haluan luoda lukijalle kuvan siitä, millainen ideologi ja radikaalin nuorison johtaja Simojoki oli, ja miten monien muiden hänen aikalaistensa ajattelu ja haave Suomen suuresta tulevaisuudesta heijastui hänen puheissaan.

Tutkielmani lähdeaineisto koostuu 34 Elias Simojoen puheesta vuosilta 1922–1939, jotka on julkaistu jatkosodan aikana Akateemisen Karjala-Seuran silloisen puheenjohtajan Vilho Helasen toimittamassa teoksessa *Palava pensas – Elias Simojoen puheita* (WSOY, 1942).²⁰ Huomionarvioista on, että Simojoki ei yleensä itse kirjoittanut puheitaan tekstimuotoon, eli monet

¹⁶ Virkkunen 1974, 23–24, 35.

¹⁷ Siironen 2017, 9.

¹⁸ Virkkunen 1974, 6, 218–219.

¹⁹ Saarisalo & Talasniemi 1975, 68; Pilke 2017, 14.

²⁰ Teos sisältää puheiden lisäksi yhden Simojoen kirjoituksen *Suomen Heimo* -lehdessä 1923, mutta en käytä sitä lähteenä, sillä olen rajannut Simojoen kirjoitukset pois aineistosta.

teoksen tekstit ovat jonkun muun ylös kirjoittamia. On mahdollista, että Simojoki on kirjoittanut osan niistä itse. Tarkempaa tietoa siitä, kuka puheet milloinkin kirjoitti, ei Helasen kirjoittamassa johdannossa anneta. Simojoki oli tottunut puhumaan pitkiäkin puheita ja saarnoja muutaman sanan tai lauseen muistiinpanojen pohjalta.²¹ Puheiden yhteneväisyys monien Simojoen julkaisemien kirjoitusten kanssa on kuitenkin vahva todiste puheiden autenttisuudesta.²²

Lähdeteoksen luonteesta kertoo, että sen on koennut Simojoen aikalainen ja aatetoveri Vilho Helanen (1899–1952), joka oli Akateemisen Karjala-Seuran valajäsen numero 91 ja järjestön puheenjohtaja vuosina 1927–1928, 1934–1935 ja 1936–1944 sen lakkauttamiseen asti. Kirja on julkaistu jatkosodan alkupuolella, kun Suur-Suomen toteutuminen näytti realistiselta mahdollisuudelta. Helanen oli osallistunut Suomen sisällissotaan valkoisten puolella, ja tämän jälkeen lähtenyt vapaaehtoisena Viron vapaussotaan. Virossa hän toimi Suomen Viron avustamisen päätoimikunnassa sihteerinä ja seurasi samalla aktiivisesti suomalaisten joukkojen tilannetta sodassa. Hän myös kirjoitti sodasta vuonna 1921 ilmestyneen historiikin *Suomalaiset Viron vapaussodassa*. Viroon hänelle syntyi elinikäinen rakkaussuhde ja hänet tunnettiin myöhemmin vahvoista virolaissympatioistaan. Helanen opiskeli historiaa ja kansantaloustiedettä Helsingin yliopistossa, ja oli tärkeä vaikuttaja yliopistomaailmassa 1920- ja 1930-luvuilla.²³

Simojoen tavoin Vilho Helanen antoi tukensa Lapuan liikkeelle ja myöhemmin liittyi Isänmaallisen kansanliikkeen jäseneksi, toimien IKL:n edustajana Helsingin kaupunginvaltuutuksessa vuosina 1933–1936. Helanen toimi myöhemmin jatkosodan aikana myös Itä-Karjalan sotilashallinnossa. Hänet tuomittiin vuonna 1948 Turun hovioikeudessa vuodeksi vankilaan maanpetoksesta Saksan hyväksi toimineen tanskalaisen vakoojan auttamisesta välirauhansopimuksen aikana. Korkein oikeus muutti tuomion myöhemmin kuuden vuoden kuritushuonetuomioksi, mutta presidentti J. K. Paasikivi armahti hänet vuonna 1951. Helanen kuoli sydänkohtaukseen Frankfurtissa vuonna 1952 ja haudattiin Hietaniemen hautausmaalle Helsinkiin. Hän piti Simojokea sankarina ja esikuvana, johon hän viittasi usein omissa puheissaan ja kirjoituksissaan.²⁴

---

²¹ Helanen 1942, 6; Siironen 2017, 86–87.

²² Nordlund 2019, 3.

²³ Roiko-Jokela 1997, 11–13; Sepp 1997, 41–43.

²⁴ Roiko-Jokela 1997, 11–13; Laine 1997, 186.

Palava pensas -teokseen kootut puheet edustavat erilaisia konteksteja. Merkittävimmän yksittäisen osan näistä muodostavat AKS:n eri tilaisuuksissa pidetyt puheet, joihin lukeutuvat myös Simojoen pitämät saarnat. Lisäksi puheita on erilaisista sotilastilaisuuksista, kuten sisällissodan ja Aunuksen retken veteraanien kokoontumisista. Isänmaallisen kansanliikkeen ja erityisesti sen nuorisjärjestöjen, Sinimustien (1930–1936) ja Mustapaitojen (1936–1939), tilaisuuksissa pidetyt puheet muodostavat ison osan 1930-luvun puheista. Tämä on luonnollista, sillä Simojoki toimi molempien nuorisjärjestöjen johtajana. Lisäksi teos sisältää Simojoen 1930-luvulla eduskunnassa antamia lausuntoja ja puheenvuoroja, sillä hän toimi IKL:n kansanedustajana vuosina 1933–1939.²⁵

Simojoki tunnettiin yleisesti voimakkaan tunteellisenä ihmisenä, joka saattoi erityisesti papin roolissa saarnatessaan puhua ajoittain ohuella äänellä ja murtua jopa kyyneliin. Hänet tunnettiin erinomaisena puhujana, joka osasi eläytyä puheisiinsa.²⁶ Martti Haavio kuvaili häntä parhaaksi tuntemakseen kansanpuhujaksi, ja erityisesti naiset itkivät usein hänen saarnatessaan.²⁷ Nämä asiat eivät kuitenkaan välity kirjoitetuista puheista, ja olisi mielenkiintoista saada Simojoen äänenkäyttö ja elehdintä mukaan tutkimukseen, mutta hänen puheistaan ei ole jäänyt äänitallenteita.²⁸ Näin ollen tutkijan on pyrittävä huomaamaan Simojolle tyypilliseen tunteellisuuteen viittaavat asiat puheiden asiasisällöistä. Haasteelliseksi tämän tekee se, ettei Simojoki yleensä kirjoittanut puheitaan tarkkaan ylös.

Kirjallisessa muodossa olevat puheet ovat samaan aikaan sekä selkeä että haastava tutkimuskohde. Esimerkiksi nauhoitteessa tai videossa äänenlaatu voi vaihdella ja osa sanoista voi jäädä kuulematta, mikä saattaa aiheuttaa epäselvyyksiä puheen tulkinnassa tai ydinviestin ymmärtämisessä. Kirjoitettuna puheen näkee kokonaisuudessa, mutta samalla monia mielenkiintoisia аспектеja jää puuttumaan, koska puhujan eleet, kehonkieli, tai vaihtelevat äänenpainot eivät välity tekstistä tutkijalle.

Puheen voima oli 1900-luvun alussa vielä tärkeämpi ja suurempi kuin nykyisin tai edes sitä edeltävinä aikakausina. Tämä selvästi myös ymmärrettiin sekä oikeistossa että

---

²⁵ Siironen 2017, 9.

²⁶ Simelius 1996, 136.

²⁷ Virkkunen 1974, 64.

²⁸ Niinistö 1998, 134.

vasemmistossa. Työväenliikkeen agitaattorit olivat puheillaan vaikuttaneet punaisten kapinan puhkeamiseen vuonna 1918, ja heistä tunnetuimpia olivat Eetu Salin (1866–1919) ja Eero Haapalainen (1880–1937), jota hänen aikalaisensa kuvailivat radikaaliksi vallankumoukselliseksi.²⁹ Poliittinen agitointi veti siis puoleensa radikaaleja puhujia sekä oikeistossa että vasemmistossa, ja Simojoki oli tästä oikeiston puolelta kenties tunnetuin esimerkki. Puhutun sanan merkitys oli Simojoen aikana tärkeä ja puhujilla oli suuri merkitys kaikenlaisten ajatusten ja ideologioiden levittämisessä, ei ainoastaan äärioikeistolaisten ideologioiden osalta. Maailmansotien välisenä aikana tärkein massakommunikaation väline oli radio, joka oli tehnyt läpimurtonsa 1900-luvun alussa ja joka tavoitti valtaosan väestöstä heidän kotisohviltaan, kuten televisio ja internet nykyisin.

Simojoki rakensi poliittiset puheensa ja pappina pitämänsä saarnat pitkälti saman kaavan mukaan. Körttiläistyylinen, vahvasti tunnelatautunut saarna toimi Simojolle mallipohjana myös poliittiselle puheelle. Hän aloitti puheensa usein vahvalla toteamuksella tai lainauksella ja päätti ne loppuhuipennukseen, joka loi aina uskoa tulevaan ja lopulliseen voittoon, kuten Kristuksen toinen tuleminen maailman lopussa. Muutoin puheen sisältö vaihteli, mutta oli usein tunteisiin ja erityisesti huonoon omatuntoon vetoavaa ja käytti Simojolle tyypillisiä vahvoja vertauksia ja romantisoituja kielikuvia.

1.3 Aikaisempi tutkimus

Elias Simojosta ei ole niin paljon aiempaa tutkimusta kuin voisi olettaa, kun otetaan huomioon hänen keskeinen roolinsa Suomen äärioikeiston historiassa. Miika Siironen teos *Mustan lipun alla – Elias Simojoen elämä ja utopia* (Atena, 2017) ei ole perinteinen elämäkerta, mutta se kuvaa Simojoen elämänvaiheita sisällissodasta kuolemaan saakka. Teos keskittyy kuvaamaan erityisesti Simojoen ideologisen ääriajattelun syntymistä ja osoittaa fasismia ja venäläisvihaa saarnanneen Simojoen olleen pitkälti oman sukupolvensa ja aikakautensa tuotos. Siironen on käyttänyt tutkimuksessaan laajalti erilaisia lähdemateriaaleja. Simojoen pitämien puheiden lisäksi lähteinä ovat esimerkiksi Simojoen suvun perhearkistot ja hänen kirjoittamansa lukuisat artikkelit, erityisesti Akateemisen Karjala-Seuran omassa *Suomen Heimo*-nimisessä aikakauslehdessä. Teos on laadukas ja modernit tieteelliset standardit täyttävä tutkimus, joka on merkittävässä roolissa omassa työssäni tutkimuskirjallisuutena.

---

²⁹ Pulkkinen 2014, 57, 71.

Sakari Virkkusen teos *Elias Simojoki – Legenda jo eläessään* (WSOY, 1974) on kirja, jota tuskin julkaistaisiin nykyään. Vaikka *Legenda jo eläessään* oli WSOY:n oma kirjasarja, antaa nimi tässä tapauksessa ainakin suuntaa antavan käsityksen kirjan näkökulmasta tutkimuskoh- teeseensa. Se on populaariteollisesti kirjoitettu kirja ja luonteeltaan lähellä perinteistä elämäker- taa, mutta se myös antaa Simojoesta paljon kiillotetun kuvan kuin Siiroksen teos 43 vuotta myöhemmin. Vaikka teos on kattava kuvaus Simojoen elämästä, se myös edustaa pitkälti van- hempaa kansallismielistä historiankirjoitusta. Virkkunen tunnettiin Ylioppilaslehden viimei- senä vanhakantaisen kansallismielisenä päätoimittajana ja hänen edeltäjiinsä tässä roolissa lu- keutui myös Vilho Helanen.³⁰ Miika Siiroksen teoksen tavoin myös Virkkusen teos on puut- teistaan huolimatta tärkeä osa oman tutkielmani tutkimuskirjallisuutta, sillä se on Simojoesta tehdyistä tutkimuksista kaikkein lähimpänä perinteistä elämäkertaa, jossa hänen elämänsä eri vaiheet on kerrottu selkeästi.

Eräs Virkkusen teoksen heikkous on sitä varten tehdyt haastattelut. Teosta varten haastatellut henkilöt olivat jo lähtökohtaisesti taipuvaisia antamaan Simojoesta positiivisen kuvan.³¹ Tar- koitan tässä erityisesti hänen sukulaisiaan ja entisiä aatetovereitaan, kuten Paavo Susitaivalta ja professori Bruno Salmialaa. Tarkoitukseni ei ole moittia Sakari Virkkusta, mutta nyky- tutkijat eivät kohtelisi Simojokea yhtä hellin ottein. Esimerkiksi Simojoen juutalaisvastaisia kannanottoja käsiteltyään Virkkunen kirjoittaa, että kaikesta huolimatta Simojoki oli kiinnos- tunut juutalaisista ja piti heitä Jumalan valittuna kansana.³² Virkkunen ei painota teoksessaan Simojoen näkemyksiä Suur-Suomesta ja hänen puheitaan käsitellään vain lyhyesti.

Ville Nordlundin pro gradu -tutkielma *Pohjoisen viinitarhan poliittinen profeetta. Elias Simo- joen poliittisluontoinen raamatunkäyttö vuosina 1922–1940* on viimeisin Elias Simojoesta tehty laajempi tutkimus. Tutkielma on tehty Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kirk- kohistorian laitoksessa vuonna 2019. Nimensä mukaisesti se keskittyy kuvaamaan sitä, miten Simojoki tulkitsi Raamattua ja käytti tulkintojaan oman politiikkansa tukena. Oma tutkimus- aiheeni sivuaa osittain Nordlundin aihetta Simojoen Suur-Suomi-puheiden osalta, mutta Nor- dlundin painotus on niiden teologiassa. Simojoen taustaa körttiläisen herännäisyysliikkeen pappina ei voi unohtaa, jos haluaa ymmärtää hänen ajatusmaailmaansa. Nordlund esittää

---

³⁰ Lauerma 2009, 110; Kinnunen 1997, 89.

³¹ Virkkunen 1974, 224.

³² Virkkunen 1974, 107.

Simojoen nähneen Suomen ”Herran pohjoisena viinitarhana”, mikä heijastelee Raamatun *Jesajan kirjaa*. Suomalaiset hän näki Nordlundin mukaan Jumalan uutena valittuna kansana, jonka tulevaisuuden kohtalo oli Hänen käsissään.³³ Simojoen tulkinnassa Neuvostoliitto vertautui helvetin voimiin maan päällä ja suomensukuisten kansojen kärsimykset jopa itse Kristuksen kärsimyksiin. Elias Simojoen puheet ovat tärkeässä asemassa Nordlundin tutkielmassa, mutta hän käyttää myös Simojoen kirjoituksia.

Simojoen venäläisvastaisuutta, ”ryssänvihaa”, on tutkinut erityisesti Tanja Partanen pro gradu -tutkielmassaan *Elias Simojoen ryssänviha-ideologian kehittyminen vuoteen 1923 mennessä*. Pro gradu on tehty Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksessa vuonna 2005 ja analysoi Simojoen venäläisvastaisuuden juuria ja sen taustoja. Partanen on rajannut tutkielmansa koskemaan vain Simojoen ideologisen kehityksen alkuvuosia. Partanen osoittaa, että Simojoen vankkumaton viha venäläisiä ja kaikkea venäläistä kohtaan oli vahvasti juurtunut jo vuoteen 1923 mennessä. Hän toteaa Simojoen ”ryssänvihan” olleen jopa rodullista ja Simojoen nähneen venäläiset alempiarvoisina kuin suomalaiset. Tämä ajattelutapa eroaa suomalaisen nationalistisen liikkeen vanhemmasta venäläisvastaisesta perinteestä, jossa kritiikin ja vihan kohteena oli erityisesti sortavaksi mielletty Venäjän hallinto, mutta rotuajattelun yleistymisen myötä vihan kohteeksi joutui koko Venäjän kansa.³⁴ Simojoen varhaiset puheet toimivat Partasen tutkielmassa yhtenä alkuperäislähteenä, mutta hän tukeutuu myös vahvasti Simojoen henkilökohtaisiin kirjeisiin ja Akateemisen Karjala-Seuran julkaisemiin kirjoituksiin.

Leea Ohtamaan pro gradu -tutkielma *Elias Simojoki ja oikeistoradikalismi 1922–1939* lähestyy Simojoen tutkimista samankaltaisesti kuin Miika Siiroksen myöhempi teos *Mustan lipun alla*, mutta selvästi suppeammin. Ohtamaan tutkielma on julkaistu Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian laitoksessa vuonna 1996. Se on yleisesitys Elias Simojoen poliittisesta ajattelusta ja hänen aktivismistaan Akateemisen Karjala-Seuran ja Isänmaallisen kansanliikkeen jäsenenä. Tutkielmassa tuodaan esille Simojoen toimintaa nuorisojärjestö Sinimustien ja sen lakkauttamisen jälkeisen seuraajan Mustapaitojen johdossa. Ohtamaa ei painota Simojoen puheiden merkitystä tutkimuksessaan, vaan käyttää selvästi enemmän hänen kirjoitettuja tekstejään. Tutkimuksen painotus on myös vahvasti Simojoen käytännön poliittisessa toiminnassa ja hänen uskonnollisissa näkemyksissään, ei

---

³³ Nordlund 2019, 95.

³⁴ Partanen 2005, 39, 62.

niinkään hänen puheidensa tutkimisessa. Ohtamaa päätyy tutkimuksessaan samanlaisiin tuloksiin kuin Siironen, ja katsoo Simojoen elämän edustaneen hänen aikalaistensa ja aatetovereidensa silmissä eräänlaista sankaritarua, joka kulminoitui kaatumiseen talvisodassa 1940.

Mainitsemisen arvoinen on myös Jussi Niinistön teos *Suomalaisia soturikohtaloita* (Gummerus, 1998), joka sisältää Simojokea käsittelevän luvun. Niinistö esittää Simojoen olleen olleen soturi, joka halusi rakentaa myös rauhaa ase-in, mistä esimerkkinä mainitaan Simojoen vuoden 1919 ylioppilaskirjoitusten äidinkielen aine, jossa hän puolusti tätä ajatusta.³⁵ Simojoen myös mainitaan kuuluneen AKS:n sisäpiiriläiseen salaseuraan, Vihan Veljiin, joiden motto kuvastaa myös Simojoen omaa ajattelua: ”Pirua ja Ryssää vastaan”. Niinistö mainitsee Simojoen ajoittain jopa lakanneen uskomasta Suur-Suomeen, kuten AKS:n alkuaikoina heimosotien jälkeen. Tämä usko aina palasi, ja siihen hän eläytyi koko sielullaan ja ruumiillaan. Puhuessaan Karjalan ja Inkerin kärsimyksistä erityisesti omilla saarnoissaan hän saattoi usein itkeä.³⁶ Niinistö pohjaa kuvauksensa Simojoen tunteellisuudesta Simojoen tunteneiden henkilöiden haastatteluihin sekä Simojoen omiin kirjoituksiin sekä hänestä aiemmin tehtyihin kirjoituksiin ja tutkimuksiin. Jussi Niinistö itse on toiminut Perussuomalaisten ja Sinisen tulevaisuuden kansanedustajana sekä Suomen puolustusministerinä Sipilän hallituksessa, eli hänen poliittinen kantansa on voinut vaikuttaa hänen tekemiinsä tulkintoihin.

Oma tutkielmani eroaa erityisesti Siironen ja Virkkusen teoksista keskittymällä Simojoen puheiden tarkasteluun ja diskurssianalyysiin. Tutkin myös tarkemmin, miten juuri Suur-Suomi-ideologia ja heimoaate ilmenivät Simojoen puheissa, ja millä tavalla hän pyrki vaikuttamaan yleisöönsä. Keskityn Siirosta ja Virkkusta vähemmän Simojokeen itseensä henkilöinä, ja enemmän hänen puheisiinsa ja niiden sisältöön. Ville Nordlundin pro gradu -työ painottuu Simojoen teologisiin näkemyksiin, joita itse sivuan tutkielmassani, mutta omassa työssäni hänen poliittiset ja ideologiset näkemyksensä ovat pääosassa. Partasen ja Ohtamaan käsittelemät teemat ovat työssäni sivuroolissa, mutta erityisesti Partasen työ toimii tärkeänä tukena Simojoen venäläisvihasta puhuessani. Jussi Niinistön kirja *Suomalaisia soturikohtaloita* sisältää ainoastaan yhden luvun Simojosta, jossa hän kertoo Simojoen elämäntarinan lyhyesti. Niinistö sivuaa muutamia Simojoen puheita, mutta hänen teoksensa rooli omassa tutkimuksessani on marginaalinen.

---

³⁵ Niinistö 1998, 70.

³⁶ Niinistö 1998, 73–76.

Käyttämästäni tutkimuskirjallisuudesta jokainen teos heijastelee kirjoittajansa oman aikakauden lähtökohtia, kuten on historiankirjoitukselle tyypillistä ja mikä nykyään myös tiedostetaan aiempaa paremmin. Suuren kontrastin voi nähdä erityisesti Sakari Virkkusen vuonna 1974 julkaistun teoksen ja Miika Siiroksen vuonna 2017 julkaistun teoksen välillä. Yli 40 vuoden aikana maailma on muuttunut paljon, samoin siis myös historiankirjoittajan toimintaympäristö. Eri aikakausina kirjoitettu tutkimuskirjallisuus on tutkijalle suuri etu, ja erityisesti lähdekriittisyyden avulla pystyn tätä kirjallisuutta hyödyntämään osana omaa tutkielmaani. Simojoen tutkimisessa huomionarvoista on myös se, että aiheen luonteen vuoksi se on vetänyt puoleensa enemmän oikeistolaisia ja nationalistisia tutkijoita kuin vasemmistolaisia tai poliittisesti maltillisia tutkijoita.

1.4 Tutkimusmenetelmät ja keskeiset käsitteet

Tutkimukseni tärkeimpänä metodina toimii diskurssianalyysi. Se on tutkimusmenetelmä, joka analysoi puhuttua tai kirjoitettua kieltä ja siinä olevia merkityksiä.³⁷ Se ei ole yhtenäinen menetelmä, vaan se sisältää monia eri suuntauksia ja tekstin lähestymistapoja. Menetelmän avulla pyritään ymmärtämään sitä, miten kieltä ja kommunikaatiota käytetään sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen.³⁸ Diskurssianalyysillä voi myös tutkia, miten erilaiset ideologiat ja ilmiöt näkyvät kielenkäytössä.³⁹ Mielestäni diskurssianalyysin käyttö soveltuu Elias Simojoen puheiden tutkimiseen, sillä hän pyrki luomaan kuulijoidensa mielissä kuvaa Suur-Suomesta ja rakentamaan ajatusta suomalaisten ja karjalaisten yhteenkuuluvuudesta. Simojoki on siis hyvä esimerkki 1900-luvun alun sosiaalisen todellisuuden rakentajasta, joka pyrki muokkaamaan ympäröivää yhteiskuntaa vastaamaan oman ideologiansa tarpeita. Diskurssianalyysini tukena tutkimuksessani käytän Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suomisen teosta *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (2016).

Diskurssianalyysissäni otan huomioon Simojoen puheiden omassa ajallisessa ja historiallisessa kontekstissaan sekä sen, millaisessa tilaisuudessa hän on ne pitänyt ja millaiselle yleisölle ne on tarkoitettu. Pyrin luomaan kuvan siitä, miten Simojoen puheet kuvastavat hänen ideologisia lähtökohtiaan ja tavoitteitaan, ja miten hän pyrkii vaikuttamaan muiden ihmisten ajatteluun diskursseillaan. Diskurssianalyysin etuna on sen joustavuus, sillä siihen sisältyy

---

³⁷ Ihalainen & Valtonen 2022, 39.

³⁸ Jokinen et al. 2016, 26.

³⁹ Ihalainen & Valtonen 2022, 39.

useita eri suuntauksia. Se on myös hyvä työkalu Simojoen puheissa esiintyvien valtaan ja ideologiaan liittyvien teemojen käsittelyyn. Negatiivisena puolena diskurssianalyyssissä voi nähdä sen subjektiivisuuden, josta tutkijan voi olla vaikea päästä eroon.⁴⁰ Joku toinen tutkija voisi päätyä erilaisiin johtopäätöksiin, kuin mihin itse olen päätenyt. Itse näen tällaisen pohdinnan olevan turhaa, sillä historiaa tullaan aina kirjoittamaan uudestaan ja jokainen tutkija lähestyy aina tutkimuskohdettaan omasta kontekstistaan riippuen siitä ajasta, paikasta, sosiaalisesta taustasta ja ympäristöstä, jossa tutkija itse elää. Myös monet muut asiat, kuten omat aiemmat kokemukset, vaikuttavat tutkijan lähtökohtiin.

Olen tunnistanut Simojoen puheista erilaisia diskursseja, joita käsitelen tässä tutkielmassa. Suur-Suomi-diskursseissa Simojoki puhui Suur-Suomen luomisesta ja siitä, millainen Suur-Suomi-ideologia hänen ajattelussaan oli. Nämä diskurssit muodostavat isoimman yksittäisen osan analysoimistani diskursseista. Suur-Suomen luomiseen liittyivät myös oleellisesti ne edellytykset, joita Simojoki näki sille olevan. Edellytykset ilmenevät hänen puhuessaan kansallisesta ja hengellisestä herätyksestä sekä nuorison tärkeästä roolista Suur-Suomen erikoisjoukkoina. Syvästi uskonnollinen Simojoki painotti herätysdiskursseissaan ihmisen sisäisen herätyksen olleen jopa suuria valtakunnanrajoja tärkeämpää. Nuorisodiskurssit puolestaan toivat esiin Simojoen kenties fanaattisimman puolen, ja erityisesti nuorison hän näki propagandansa sopivimpana kohdeyleisönä. Heimoaatteen merkitys Simojoen ajattelussa ja se, miten hän suhtautui muihin suomalais-ugrilaisiin kansoihin, eli ”heimokansoihin”, ilmeni hänen heimoatediskursseissaan. Edellä mainittuja diskursseja analysoin niille omistetuissa käsittelyluvuissa.

Pyrin tutkimuksessani kunnioittamaan Elias Simojokea henkilönä ja tuomaan esille hänen omat näkemyksensä. En väritä tai tietoisesti liioittele hänen sanomisiaan, ja pyrin esittämään hänen sanomisensa omassa historiallisessa kontekstissaan. Tutkimusaineistoni koostuu Simojoen julkisista diskursseista. Tämän lisäksi Simojoki oli näkyvä julkisuuden henkilö, joka kuoli yli 80 vuotta sitten, joten suuria tutkimuseettisiä ongelmia minulla ei tätä työtä tehdesäni ole. Tutkijan vastuulla on kohdella tutkimuskohdetta oikeudenmukaisesti ja kunnioittavasti, jottei tutkimus muutu propagandaksi ja jotta tutkittavan henkilön arvokkuus säilyy.⁴¹ Tutkimustuloksia pyrin analysoimaan mahdollisimman neutraalisti, enkä perusta

---

⁴⁰ Jokinen et al. 2016, 54.

⁴¹ Koskivirta & Lidman 2017, 15–19.

johtopäätöksiäni ennakko-oletuksiin. Historiallisessa tutkimuksessa on myös erityisen tärkeää tehdä ero sen välillä, mitä aineisto sanoo ja miten tutkija sen tulkitsee. Tätä eroa pyrin korostamaan läpi koko työni.

Käytän diskurssianalyysin lisäksi tutkimusmenetelmänäni myös lähilukua, joka tarjoaa tarkemman ja yksityiskohtaisemman lähestymistavan Simojoen puheiden analysointiin. Lähiluku on laaja käsite, jolla tarkoitetaan huolellista ja ymmärtävää teoksen tulkintaa. Jyrki Pöysän mukaan lähiluvun periaatteena on useaan kertaan tapahtuva lukeminen, jolloin tekstistä nousee esiin erilaisia huomioita.⁴² Lähiluvun avulla analysoin Simojoen puheissa tapahtuvia muutoksia tarkastelemani ajanjakson aikana, esimerkiksi hänen omassa suhtautumisessaan ideologisiin päämääriinsä ja niiden saavuttamiseen. Lähiluku on tarkoitettu erityisesti kirjoitetun tekstin tarkasteluun, mutta en näe sen olevan heikompi menetelmä omassa tutkimuksessani. Analyysia tehdessä on otettu huomioon se, että joku muu kuin Simojoki on todennäköisesti kirjoittanut muistiin hänen puheensa. Hän itse saattoi pitää pitkiä saarnoja ja puheita lyhyiden muistiinpanojen pohjalta.

Tutkimukseni liittyy vahvasti myös aatehistoriaan. Sen voi mieltää Markku Hyrkkäsen mukaan ajattelun ja toiminnan suhteen tutkimisena. Tällaisen lähestymistavan kautta tutkimuskohde on mahdollista asettaa oman aikansa ja paikkansa ajattelutapojen kontekstiin, eli omassa tutkimuksessani maailmansotien väliseen Suomeen.⁴³ Aatehistoria auttaa minua tutkielmassani ymmärtämään, miten Simojoki hahmotti maailmaa, miten hän perusteli toimintaansa ja miten hän muodosti poliittisia näkemyksiään, sillä nämä asiat olivat riippuvaisia hänen omasta aikakaudestaan ja ympäristöstään. Laajimmillaan aatehistorian voi tulkita asioiden käsittämiseksi tulkitsemalla niille annettuja merkityksiä.⁴⁴ Elias Simojokea ja hänen ajatteluun on mahdotonta ymmärtää ilman, että tutkii hänen omaa elämäänsä ja hänen sukupolvensa kokemuksia, sekä sitä, millaisessa maailmanpoliittisessa kontekstissa ne tapahtuivat. Alkuperäislähteitä tutkittaessa aatehistorian heikkouksia on subjektiivisuus ja tulkinnanvaraisuus, jota pyrin tasapainottamaan monipuolisella tutkimuskirjallisuuden käytöllä päätelmäni tukena.

---

⁴² Pöysä 2010, 331, 338–339.

⁴³ Hyrkkänen 2002, 24, 55.

⁴⁴ Hyrkkänen 2002, 57.

Vahvasti tunteellista Elias Simojokea tutkittaessa myös kokemushistoria on hyödyllinen lähestymistapa, sillä Simojoen ideologiseen kehitykseen vaikuttivat vahvasti hänen omat kokemuksensa Suomen sisällissodassa voitokkaiden valkoisten riveissä taisteleminen sekä hänen kaksi heimosotaretkeään. Kokemushistoria tarkastelee yksilön ja ryhmien kokemuksia, joiden kautta he muodostavat merkityksiä ja tulkitsevat nykyisyyttä.⁴⁵ Kokemushistorian voi nähdä myös tapahtumia selittävänä ja ymmärtämään pyrkivänä prosessina.⁴⁶ Inhimillinen näkökulma ja yksilöllisen kokemuksen ymmärtäminen ovat kokemushistorian vahvuuksia historiantutkimuksessa, sillä eletty kokemusmaailma vaikuttaa ihmisten ideologioihin. Ville Kivimäen mukaan kokemushistoriassa olennaista on kiinnittää huomio kussakin historiallisessa tilanteessa tapahtuvaan vuorovaikutukseen, jossa kokemukset saavat merkityksensä ja jota kautta niistä tulee sosiaalisesti ja kulttuurisesti jaettuja.⁴⁷ Oman tutkimusmateriaalini luonne rajoittaa kokemushistorian hyödyntämismahdollisuuksia, sillä Simojoen puheet oli valmisteltu julkisia tilaisuuksia varten, eikä hänen omien kokemustensa tarkastelu ole mahdollista samassa mittakaavassa kuin esimerkiksi muistelmia käytettäessä.

Mainitsemisen arvoista tutkimukseni kannalta on myös sodan sosiaali- ja kulttuurihistoria. Se on lähestymistapa, joka eroaa perinteisestä sotahistoriasta keskittymällä vahvemmin yksilöiden kokemuksiin. Sodan sosiaali- ja kulttuurihistoriaa painottavat tutkijat myös näkevät sodan monivivahteisempänä ilmiönä, joka vaikuttaa laajasti yksilöihin, yhteiskuntiin ja kulttuureihin eikä ainoastaan valtioihin ja sotiviin armeijoihin. Lähestymistapa ei ole täysin erillään kokemushistoriasta, sillä ne molemmat käsittelevät yksilön subjektiivisia kokemuksia. Sodan sosiaali- ja kulttuurihistoria on omassa tutkimuksessani sivuroolissa, mutta koska Simojoen ja hänen sukupolvensa sotakokemukset muokkasivat heidän ajatteluaan, koen sen tältä osin tarpeelliseksi ymmärtääkseni Simojoen ajattelua mahdollisimman hyvin.

Tutkielmani käsitteistä kenties tärkein on Suur-Suomi-ideologia. Suomen kansallismielisestä äärioikeistosta harva oli tyytyväinen vuonna 1917 itsenäistyneen uuden valtion rajoihin. Valtiota pidettiin eräänlaisena tynkä-Suomena, johon myöhemmin liitettäisiin erityisesti Itä-Karjalan suomensukuisten kansojen asuttamat alueet, ja sitä kautta luotaisiin Suur-Suomi.⁴⁸ Suur-Suomen voi siis parhaiten ajatella olleen tulevaisuuden Suomi, johon Tarton rauhan

---

⁴⁵ Kivimäki 2019, 9–10.

⁴⁶ Kivimäki & Toivo 2022, 61.

⁴⁷ Kivimäki 2019, 21–22, 30.

⁴⁸ Nygård 1978, 59.

mukaisten rajojen lisäksi kuului koko Itä-Karjala. Simojoki käytti aikalaistensa tavoin laajasti termejä Aunus ja Viena puhuessaan Itä-Karjalasta. Aunuksella viitattiin Äänisen ympärillä olevaan Karjalan alueeseen ja Vienalla puolestaan Itä-Karjalan pohjoisosaan, joka rajoittui Vienanmereen. Jotkut myös havittelivat Inkerinmaan eli Pietarin, Neuvostoliiton aikana nimeltään Leningradin, ympärillä olevaa aluetta, jonne oli 1600-luvulla Ruotsin vallan aikana muuttanut suomalaisia, ja joka oli kuulunut Ruotsin valtakuntaan suurvalta-aikana. Inkerin kysymystä mutkisti inkeriläisten pieni lukumäärä suhteutettuna alueen valtavaan venäläisväestöön ja Max Engmanin mukaan Inkerin kohtalo ratkaistiinkin jo vuonna 1703, kun Pietarin kaupunki perustettiin.⁴⁹

Suur-Suomi-käsite ei ole yksiselitteinen, sillä koska kyseessä oli hypoteettinen tulevaisuuden Suomi, jonka alueet ja myös ideologiset painotukset vaihtelivat puhujan mukaan. Kunnianhimoisimmin ajatelleet näkivät Suur-Suomeen kuuluvan Itä-Karjalan lisäksi kaiken tai osan myös Pietaria ympäröineestä Inkeristä sekä Kuolan niemimaasta. Yleisesti Suur-Suomeksi hyväksyttiin Suomen ja Itä-Karjalan yhdistyminen, mikä näkyi myöhemmin myös jatkosodan aikaisessa Suur-Suomi-propagandassa.⁵⁰ Aatteen kannattajat pitivät tärkeänä valtiollisten suhteiden lähentämistä Viron kanssa sekä Ruijan ja Länsipohjan suomalaisten aseman parantamista.⁵¹

Ajatus Itä-Karjalasta Suomelle oikeutetusti kuuluvana heimoalueena muodostui 1800-luvun puolivälissä kansallisromantiikan aikana ja alueesta tuli kansallisromantikkojen pyhiinvaelluskohde.⁵² Tätä ennen jo Suomen kenraalikuvernööri Pietari Brahe oli Toivo Nygårdin mukaan nähnyt Ruotsin ja Venäjän luonnollisen rajan kulkevan Laatokan Venäjän puolesta rantaa pitkin Syvärin kautta Ääniselle ja Poventsaan, ja sieltä Vienanmerelle.⁵³ Saman suuntaista Suomen ”luonnollisen” rajan hahmottelua esiintyi myöhemmin Suur-Suomi-ideologiaa kannattaneiden aktiivien keskuudessa.⁵⁴ Myös Elias Simojoen diskursseissa ilmeni tämä näkemys.

---

⁴⁹ Engman 1992, 170–172.

⁵⁰ Laine 1982, 159–160.

⁵¹ Laine 1982, 38–39.

⁵² Nygård 1978, 21; Tepora 2014, 74.

⁵³ Nygård 1978, 21.

⁵⁴ Sulamaa 2011, 15.

Heimoaatetta ei voi täysin erottaa Suur-Suomi-ideologiasta, vaikka ne eivät olekaan sama asia. Suur-Suomi-ideologian tavoin erityisesti maailmansotien välisenä aikana kukoistuskautaan elänyt heimoaate korosti suomalais-ugrialaisten kulttuurista yhtenäisyyttä. Myös heimoaatteesta oli Simojoen aikalaisilla monia eri versioita. Yhteenkuuluvuuden korostaminen suomalaisten ja muiden suomalais-ugrialaisten kansojen välillä oli niiden keskeisin yhteinen tekijä, ja myös tässä työssä se on ymmärretty heimoaateen keskeisimmäksi ajatukseksi. Aatteessa suomalaisille läheisiksi miellettiin myös kulttuurisesti ja kielellisesti lähellä olevat ryhmät, erityisesti karjalaiset, inkeriläiset ja virolaiset. Kuten aiemmin mainittu, karjalaiset ja inkeriläiset miellettiin Suur-Suomeen kuuluviksi ja käytännössä samaan heimoon kuuluviksi, läheisiksi sukulaisiksi ja Viro puolestaan Suomen veljeskansaksi. Suomalaisten nationalistien tuki Viron itsenäisyydelle näkyi myös tuhansien vapaaehtoisten sotilaiden osallistumisessa Viron vapaussotaan.⁵⁵ Erityisesti kielitieteilijät pyrkivät myös löytämään yhtäläisyyksiä suomalaisten ja muiden itämerensuomalaisten kansojen, karjalaisten, virolaisten, vepsäläisten, inkeröiden, vatjalaisten ja liiviläisten kanssa.⁵⁶

Heimoaate syntyi kansallisromantiikan aikana 1800-luvulla, ja 1900-luvun puolella korostettiin yhä enemmän suomensukuisten heimojen verisukulaisuutta sekä yhteistä perivihollista, ”ryssää”.⁵⁷ Etnisyyden korostuksella pyrittiin tekemään eroa Suomen ja Suomen naapurimaiden, Venäjän ja Ruotsin välillä, mikä näkyi erityisesti AKS:n toiminnassa. Suomenruotsalaisuus näyttäytyi pitkälti ongelmallisena heimoaateen kannattajille, sillä heidän tavoitteenaan oli aitosuomalaisuuden mukaisesti yhtenäinen ja yksikielinen Suomi. Se oli muotti, johon historiallisesti kaksikielistä Suomea oli vaikea sijoittaa ja jota yksittäiset heimoaateen kannattajat, kuten Elmo Kaila, vastustivat juuri siitä syystä.⁵⁸

Myös körttiläisyys on tärkeä käsite Elias Simojosta puhuttaessa. Se on yksi luterilaisista herätysliikkeistä, toiselta nimeltään herännäisyys, joka syntyi 1700-luvun lopussa. Liike levisi erityisesti Pohjois-Savossa maallikkosaarnaaja Paavo Ruotsalaisen, ”Ukko-Paavon”, johdolla.⁵⁹ Liike korostaa henkilökohtaista jumalasuhdetta ja tunteiden merkitystä, mikä näkyi esimerkiksi Simojoen saarnoissa, joilla hän saattoi itkettää koko seurakuntaansa, erityisesti ollessaan Kiuruveden kappalaisena. Pohjois-Savo, erityisesti Kiuruvesi, oli körttiläisyyden

---

⁵⁵ Zetterberg 2017, 214.

⁵⁶ Sulamaa 2011, 15.

⁵⁷ Sulamaa 2011, 15; Laine 1982, 38.

⁵⁸ Sulamaa 2011, 29–30; Kokkonen 2014, 75–76.

⁵⁹ Remes 1995, 21–26, 65–67.

ydinalueita ja liike vaikutti suuressa määrin paikalliseen kulttuuriin.⁶⁰ Perinteisesti yksi körttiläisyyden erityispiirteitä oli ulkoisen vaatimattomuuden korostaminen, mikä Simojoen aikana näkyi muun muassa körttipuvun käytössä. Miika Siironen mukaan körttiläisten osuus AKS:n ytimessä oli merkittävä.⁶¹ Simojoen lisäksi myös monet muut körttiläiset olivat aktiivisia nationalistisessa liikehdinnässä maailmansotien välisenä aikana.⁶²

Tutkielmani rakentuu ensisijaisesti temaattisesti, mutta lukujen sisällä myös kronologisesti. Ensimmäisen käsittelyluvun olen jakanut kahteen alalukuun, joista ensimmäisessä käsittelen Simojoen Suur-Suomi-aiheisia puheita 1920-luvulta. Jälkimmäinen alaluku puolestaan keskittyy 1930-luvun puheisiin. Toinen käsittelyluku on jaettu myös kahteen alalukuun ja niissä tarkastelen, mitkä olivat Suur-Suomen tärkeimmät edellytykset Simojoen ajattelussa. Viimeisessä käsittelyluvussa analysoin muiden heimokansojen merkitystä Simojoen heimoaatteessa, ja sen olen jakanut niin, että hänen puheissaan eniten esille nousseet Karjala ja Inkeri ovat saaneet omat alalukunsa. Viroa ja Unkaria käsittelen yhteisesti viimeisessä alaluvussa, ja muiden suomalais-ugrialaisten heimokansojen rooli oli niin marginaalinen Simojoen puheissa, etten käsittele niitä lainkaan. Aineiston hajanaisen luonteen vuoksi tutkielman temaattinen eteneminen on loogisin valinta, sillä puheita on hyvin erilaisista konteksteista ja ne käsittelevät erilaisia asioita. Lukujen ja alalukujen sisällä analysoin aiheita kuitenkin suurimmaksi osin kronologisesti.

---

⁶⁰ Huovinen 1988, 319–322.

⁶¹ Siironen 2017, 92, 113.

⁶² Huhta 2001, 35–36.

2 ”Suuri suomalainen valtakunta”

Suur-Suomi oli Elias Simojoen suuri unelma koko hänen aikuiselämänsä ajan. Käsittelen tässä luvussa, miten hän puhui Suur-Suomi-ideologiasta ja millaisena se ilmeni hänen ajattelussaan. Analysoin myös sitä, miten hänen ajattelunsa muuttui 1920- ja 1930-lukujen aikana. Suur-Suomi-diskursseja on laajasti molemmilta vuosikymmeniltä, joten käsittelen 1920- ja 1930-lukuja omissa alaluvuissaan. Simojoki pyrki Suur-Suomi-diskursseillaan herättämään kuulijoissaan vahvaa isänmaanrakkautta ja unelmia alueellisesti suuremmasta Suomesta. Hän pyrki myös luomaan kuulijoihinsa vahvaa uskoa siihen, että Suur-Suomi voisi syntyä. Diskursseille yhteistä oli vahvan propagandistinen luonne sekä Suomen ja Neuvostoliiton sotilaallisten reaali-teettien lähes täydellinen sivuuttaminen. Erityisesti Suur-Suomesta puhuessaan Simojossa korostui hänen naiiviutensa ja poikamainen radikaaliutensa.

2.1 Suur-Suomi 1920-luvun puheissa

Käytännössä Elias Simojoen aktivismi Suur-Suomen ja heimoaateen puolesta tapahtui ensisijaisesti Akateemisen Karjala-Seuran (AKS) kautta koko 1920-luvun ajan. AKS:n levittämän perimätiedon mukaan Simojoki oli itse ollut mukana perustamassa seuraa yhdessä Erkki Räikkösen ja Reino Vähäkallion kanssa 22. helmikuuta 1922.⁶³ Heistä juuri Simojoki sai kunnian olla seuran valajäsen numero 1. Kaikki kolme perustajajäsentä olivat viimeiseltä Itä-Karjalan heimosotaretkeltä palanneita ylioppilaita, jotka halusivat pitää elossa unelmansa Suur-Suomen valtakunnasta, johon kuuluisi myös Itä-Karjala ja Inkeri.⁶⁴ Heimosotiin oli lähdetty halusta auttaa heimokansoja vapautumaan Venäjän vallasta, mutta myös seikkailunhalusta, taloudellisista syistä ja vakaumuksellisesta aatteellisuudesta, kuten nuori Elias Simojoki.⁶⁵ Katkeruus epäonnistuneista heimosodista oli merkittävä tekijä AKS:n perustamisessa, sillä heimosotiin oli lähdetty toiveikkaina ja ne olivat päättyneet suureen pettymykseen.⁶⁶

Useat tutkijat ovat pitäneet AKS:n syntyä kolmen heimosoturiylioppilaan aloitteesta epätoiminnaisena, mutta se on saanut myös kannatusta.⁶⁷ Salaseuran kaltaisesti toimineet heimoaktivistit eivät tietoisesti jättäneet jälkeensä papereita ja käytännössä alusta asti seuran piirissä toimi varttuneempia merkkihenkilöitä, kuten Elmo Kaila, Paavo Sivén (vuodesta 1927 Paavo

---

⁶³ Uola 2011, 10.

⁶⁴ Niinistö 2016, 267–268.

⁶⁵ Vahtola 1997, 133–137.

⁶⁶ Vahtola 1997, 138; Eskelinen 2004, 82–83.

⁶⁷ Eskelinen 2004, 81; Siironen 2017, 70; Alapuro 1973, 92; Klinge 1983, 113.

Susitaival), Gunnar von Hertzen ja Paavo Talvela.⁶⁸ Epäselvät olosuhteet ja myöhempi ripeä kehitys merkittäväksi yhteiskunnallisen keskustelun vaikuttajaksi tukevat näkemystä, että seuran takana olisi alusta alkaen ollut laajempi verkosto heimoaateen tukijoita. Perustamismyytti voi olla keksitty julkisuuskuvan optimisoinnista varten, mutta sitä on lähes mahdotonta todistaa pitävästi. AKS:n syntyyn liitettiin myös tarkoituksella salaseuran piirteitä ylioppilaiden mielenkiinnon herättämiseksi.⁶⁹ On silti selvää, että Simojoen ja muiden nuorten ylioppilaiden kokemukset Itä-Karjalassa määrittivät heidän poliittista ja ideologista ajatteluaan.

Aunuksen retki vuonna 1919 oli jättänyt Simojokeen traumaattisen jäljen, sillä hän oli jäänyt vihollisen vangiksi Ulvanan sillalla toukokuussa. Hän onnistui riistäytymään vangitsijoidensa käsistä ja hyppäsi jokeen, jolloin hän lupasi Jumalalle opiskelevansa papiksi, jos selviäisi hengissä. Simelius-Simojoen sukukirjan mukaan tämä oli hänen elämänsä käännekohta.⁷⁰ Pelastukseen hän kiipesi tuuheaan kuuseen, jossa vietti loppuyön, ja seuraavana päivänä nälissään ja väsyneenä hoiperrellen etsi komppaniaansa, jonka hän lopulta löysi. Vaikka Simojoki oli lähtenyt sotaan aateen ajamana ja täynnä intoa, kirjoitti hän veljilleen kirjeen, jossa kielsi heitä seuraamasta häntä Aunukseen.⁷¹ Hänen mukaansa he tulisivat vain tapattamaan itsensä, ellei heidän mukanaan tulisi 5000 miehen kokoista armeijaa.⁷² Heimosoturien joukko oli pieni, enimmillään 2500–3000 miestä, mikä osaltaan johti Anuksen retken epäonnistumiseen.⁷³ Kuolema oli jatkuvasti läsnä, mikä ei voinut olla vaikuttamatta 20-vuotiaaseen Eliakseen. Hänen traumaattiset kokemuksensa muuttivat häntä syvästi, ja hänen diskursseistaan erityisesti 1920-luvulla pystyi aistimaan katkeruuden heimosotien epäonnistumisesta sekä vahvan venäläisvihan.

Simojoki piti ensimmäisen merkittävän puheensa AKS:n itsenäisyyspäivän juhlassa Kansallisteatterissa vuonna 1922 ja aiheutti puheen kuulijoissa hätkähdyttävän reaktion.⁷⁴ Kritisoituun voimakkain sanakääntein Suomen kansaa ja sen hallitusta, Simojoki kysyi yleisöltään: ”Säpsähtikö joku? Vainusiko tässä pannaan tuomittua Suur-Suomi-ajatusta?”⁷⁵ Simojoki vaikuttaisi olleen täysin tietoinen siitä, että hän edusti valkoisen Suomen kiihkomielisintä ja

---

⁶⁸ Eskelinen 2004, 81–82.

⁶⁹ Leinonen 2013, 13.

⁷⁰ Simelius 1996, 138.

⁷¹ Vahtola 1997, 286–287.

⁷² Vahtola 1997, 286–287.

⁷³ Niinistö 2016, 156–157.

⁷⁴ Virkkunen 1974, 31.

⁷⁵ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 34.

radikaaleinta ainesta, ja hän vaikutti olevan siitä jopa erityisen ylpeä. Hän jatkoi puhettaan kutsumalla orjamielisiksi niitä suomalaisia, jotka eivät jakaneet hänen unelmaansa Suur-Suomesta, ja kannusti heitä unelmoimaan. Suur-Suomi-aate oli saanut myös paljon kannatusta erityisesti valkoisten keskuudessa, ja esimerkiksi Simojoen kotiseudulla Oulussa Yrjö A. Kemppainen oli hahmotellut Suomen rajan kulkevan Laatokasta Äänisjärven kautta Vienanmereen ja Jäämereen, jotta se seuraisi sekä kansallisuusrajoja että luonnonrajoja.⁷⁶ Tavoitteena oli saada suomensukuiset kansat valtion rajojen sisälle, mutta tärkeänä pidettiin myös, että Suomella olisi helpommin puolustettavat rajat.

Simojoki rinnasti diskurssissaan Suur-Suomi-aktivistit läpi vuosisatojen Suomen kansan vapautta ja itsenäisyyttä tavoitelleisiin ja siitä haaveilleisiin suurmiehiin. Tässä on helppo nähdä yksi Simojoen nationalistisen maailmankuvan suurimmista ristiriidoista. On vaikea nähdä historiassa lähes kenenkään tavoitelleen Suomen itsenäisyyttä ennen Venäjän aikaa, eivätkä suomalaiset yleisesti tavoitelleet itsenäisyyttä ennen kuin 1800-luvun loppupuolella.⁷⁷ Heikki Ylikankaan mukaan erityisesti Suomen köyhempi väestö ei tehnyt itsenäisyydellä mitään, ja vasta elintason parannuttua 1900-luvulla itsenäisyys alkoi merkitä heille jotain.⁷⁸ Heikki Eskelinen puolestaan on kutsunut AKS:n ideologiaa vahvasti tunneperäiseksi, ja koko järjestöä poliittisen pettymyksen lapseksi.⁷⁹ Suur-Suomen osalta tässä Simojoen diskurssissa ilmeni fa-sistisia painotuksia hänen korostaessaan erityisesti tahdonvoiman ja tunteiden merkitystä il-luusiolta vaikuttavan saavuttamiseksi.⁸⁰

Itsenäisyysjuhlan puheesta ilmeni myös Simojoen näkemys, jonka mukaan Suomella oli oikeus ja jopa velvollisuus sisällyttää valtiollisten rajojensa sisäpuolelle koko Karjala. Hän korosti Suomen roolia länsimaalaisen sivilisaation ”suojamuurina itää vastaan”⁸¹ ja painotti sitä jopa velvollisuutena, jonka suomalaiset laiminlöivät, jos he eivät aktiivisesti alkaneet ajaa karjalaisten asuinalueiden liittämistä Suomeen. Simojoki osasi käyttää retorisia keinoja luomalla jännitteitä ihanteellisuuden ja reaalitodellisuuden välille. Hän rakensi viestintäänsä myös myyttien ja symbolien sekä asioiden yksinkertaistamisen varaan.⁸² Simojoen mukaan suuruudentavoittelu oli varma merkki kansakunnan onnellisesta tulevaisuudesta: ”Tuollainen kansa

⁷⁶ Vahtola 1988, 48–49.

⁷⁷ Vahtola 2017, 223; Ylikangas 1986, 152–155.

⁷⁸ Ylikangas 1986, 156–159.

⁷⁹ Eskelinen 2004, 64, 230–231.

⁸⁰ Paxton 2004, 41.

⁸¹ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 35.

⁸² Siironen 2017, 90, 186.

on historian lempilapsi”.⁸³ Simojoelle aito isänmaallisuus siis tarkoitti ekspansiivisuutta ja oman kansan korottamista muiden yläpuolelle, tarvittaessa asein.

Simojoen Suur-Suomi-ajattelussa suomalaiset esiintyvät muita kansoja, erityisesti venäläisiä, parempana. Hänen ajattelussaan ylpeys ja vahva kansallinen itsetunto olivat tarvittavat lähtökohdat kansalliseen suuruuteen, ja näitä tunteita hän koitti herättää kuuntelijoissaan. ”Meidän kansassamme, jos missä, on itu suuruuteen”, hän julisti itsenäisyyspäivän puheessaan 1922. Hän alkoi myös kerrata suomalaisten suuria saavutuksia kylmän pohjoisen maaperän viljelemisessä ja taisteluissa osana Ruotsin armeijaa 30-vuotisessa sodassa.⁸⁴ Simojoki käytti ajalle yleistä nationalistista retoriikkaa, jossa suomalaiset esitettiin myyttisinä soturisankareina.⁸⁵ Hän näki jääkäri liikkeen hakkapeliittojen hengellisenä seuraajana, ja Viron vapaussodan taistelulentät 30-vuotiseen sotaan vertautuvina sankarien näyttämöinä. Kaiken tämän hän sanoi osoittavan suomalaisissa piilevän voiman ja sen suuruuden potentiaalin, jonka hän vankasti uskoi jonain päivänä konkretisoituvan.

Simojoella oli aikalaisten mukaan myös poikkeuksellinen kyky temmata kuulijat mukaansa.⁸⁶ Fanaattisin sanankääntein hän lietsoi kuulijoissaan kansalliskiihkoista uskoa ja isänmaanrakkautta, ja vannoi, ettei Itä-Karjalan heimosodissa vuodatettu veri ollut turhaa. Hän pyrki saamaan kuulijansa uskomaan siihen päivään, jolloin suomalaiset yhdessä karjalaisten ”heimo-veljiensä” kanssa käyvät taisteluun suuren tulevan valtakunnan luomiseksi, ja voittavat. ”Ja silloin, silloin on Suomessa huomen”, kuuluivat hänen juhlat päätössanansa.⁸⁷ Viimeistään edellä kuvailtu Simojoen puhe AKS:n itsenäisyyspäivän juhlissa 1922 teki Simojoesta kuuluisan heimoaktivistien keskuudessa, sillä tuolloin suurempi yleisö oli ensimmäistä kertaa pääs-
syt todistamaan hänen poikkeuksellisia puhujanlahjojansa.⁸⁸

Simojoki ei ollut AKS:n organisatorinen johtaja, mutta henkisesti hän oli sen keskeinen vaikuttaja erityisesti 1920-luvulla.⁸⁹ Toisin kuin myöhemmin 1930-luvulla Sinimustien ja Mustapaitojen johtajana, AKS:n tilaisuuksissa Simojoki puhui kuulijoihinsa nähden tasa-arvoisessa asemassa, jota hän itsekin korosti kutsumalla heitä usein AKS-veljiksi. *Suomen huomen* -

⁸³ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 35.

⁸⁴ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 36.

⁸⁵ Ahonen 2017, 36–37.

⁸⁶ Siironen 2017, 89.

⁸⁷ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 39.

⁸⁸ Siironen 2017, 86.

⁸⁹ Virkkunen 1974, 39.

nimistä puhetta voi syystä pitää kuvailevana, sillä siinä Simojoki ensimmäistä kertaa julkisesti linjasi pääpiirteittäin oman fanaattisen Suur-Suomi-ajattelunsa, jota hän myös myöhemmissä puheissaan jatkoi. Siinä oli havaittavissa tietynlaista lapsenuskoa, naiivia idealismia, suureen utopistiseen tulevaisuuteen sekä Simojoelle ja körttiläisyydelle tyypillistä, äärimmäistä tunteellisuutta.⁹⁰

Simojoen ajattelussa oli myös paradoksi, sillä kaikesta suuren valtakunnan luomiseen liittyvästä puheesta huolimatta, hän vaikuttaisi pitäneen kansallistuntoa Suomen valtion laajoja maantieteellisiä rajoja tärkeämpänä. Tämä ilmeni hänen 5.2.1923 Helsingissä Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlassa pitämässään puheessa. Hän painotti, että hän ”puhuessaan Isänmaalleen, tahtoo puhua Suur-Suomelle, puhuessaan kansalleen, tahtoo puhua suurelle Suomen kansalle”.⁹¹ Simojoki esitti näkemyksensä, jonka mukaan Suomen kansaa voitiin syystä pitää lukumäärältään pienenä kansana, mutta kansakunnan suuruutta ei määritellyt siihen kuuluvien ihmisten lukumäärä, vaan sen konkreettiset teot, sekä kansan mentaliteetti ja arvomaailma. Hänen näkemyksensä mukaan Suomen pieni kansa oli pienestä lukumäärästään huolimatta suuri vuosisatojen ajan puolustautuessaan ja taistellessaan ensin Novgorodia, sitten Moskovaa ja myöhemmin Pietaria vastaan.

Myös sotiin osallistuminen Tanskassa, Puolassa ja Saksassa Ruotsin armeijan riveissä oli Simojoelle todiste suomalaisten henkisestä suuruudesta. Simojoen näkemys oli osa fennomaanista historiankirjoitusta, jossa menneisyydestä etsittiin Suomen kansallisen ja valtiollisen identiteetin juuria.⁹² Puheessa toistui suomalaisen sotahistorian romantisointi samalla tavalla kuin kaksi kuukautta aiemmin AKS:n itsenäisyysjuhlan puheessa. Puhuessaan Ruotsin ajan sotahistoriasta Simojoella oli tapana omia Suomelle lähes kokonaan Ruotsin taistelumenestys, ja hän väitti Novgorodin (1611) ja Varsovan (1656) muurien murtuneen suomalaisesta sotakirveestä.⁹³ Suomalaisten sotilaiden merkitys Ruotsille oli huomattava, mutta Simojoen narratiivissa Ruotsin armeijasta puuttuivat ruotsalaiset. Hän käytti Suomen ja Ruotsin yhteistä historiaa lähinnä Suur-Suomi-aatteensa tukena ja vahvistaakseen kuvaa suomalaisista soturikansana.

---

⁹⁰ Virkkunen 1974, 64–65.

⁹¹ Puhe isänmaalle Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlassa 5.2.1923. Helanen 1942, 40.

⁹² Ahtiainen & Tervonen 1996, 73–74.

⁹³ Puhe isänmaalle Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlassa 5.2.1923. Helanen 1942, 40–41.

Hannu Lauerma mukaan Simojoki ei osannut arvostaa hidasta ja pitkäjänteistä rakentamista, mutta isänmaan puolesta kuoleminen oli hänelle uljas päämäärä.⁹⁴ Soturin kuolema rintamalla oli hänelle kaunein ja romanttisin ihmiselämän päätös. Sisällissodassa ja heimosodissa hän oli itse nähnyt taistelutovereidensa kaatuvan ja myös jäänyt yksin vangiksi muiden lähtiessä pakoon. On siis mahdollista, että hän käytti kuoleman ihannointia keinona käsitellä näkemäänsä. Heimosodissa kuolleiden suomalaisten keski-ikä oli vain 21 vuotta, mikä teki asian käsittelystä vaikeampaa.⁹⁵ Kuoleman ihannointi vain vahvistui entisestään Simojoen diskursseissa myöhemmin 1930-luvulle tultaessa.

Tarina suomalaisista sitkeänä selviytyjäkansana oli yksi suomalaiskansallisen historiankirjoutuksen yleisimpiä myyttejä, jossa suomalaiset esiintyivät aina sankareina.⁹⁶ Simojoki piti tätä narratiivia itsestään selvänä totuutena, ja hän käytti sitä usein osana diskurssejaan. Suomalaisen sitkeyden korostaminen kylmän ja köyhän pohjoisen maan viljelijänä oli osa kansallisromanttista näkemystä, jolla pyrittiin todistamaan suomalaisten poikkeuksellisuus myös sotilaina.⁹⁷ Myös Simojoki piirsi kuvan Suomen historiasta kärsimystarinana, jossa suomalaiset edustavat hyvää ja ”jättiläissuuri verivihollinen” Venäjä edusti kaikkea pahaa ja sivistymättömyyttä. ”Monesti ryssä maan raikasi ja poltti, nälkä, rutto ja miekka olivat usein sortaa kansan sukupuuttoon”, hän sanoi.⁹⁸ Näillä sanoilla hän esitti Suomen kärsimystarinan, josta hän kertoi Suomen kansan nousseen aina uudelleen.

Simojoki pyrki käyttämään kansan menneitä kärsimyksiä vahvojen tunnereaktioiden herättämiseen kuulijoissaan. Pauli Kettusen mukaan 1800-luvulta alkaen historiantutkimuksessa historia oli tulkittu kansakunnan yhteiseksi muistiksi, ja tämän muistin välityksellä menneistä vääryyksistä tuli osa nykyisyyttä.⁹⁹ Suomi oli hänen mukaansa ollut suurempi isonvihan jälkeen sen väkiluvun ollessa noin 300 000, kuin vuonna 1923 maan asukasluvun ollessa noin 3,5 miljoonaa. Kansallinen suuruus oli siis myös henkinen ominaisuus, ei ainoastaan maantieteellinen käsite. Sen rinnalla Suur-Suomi ja heimoalueiden vapautus olivat toissijaisia asioita, sillä hänen mukaansa kansallisen itsetunnon herättyä ”unelmat Suur-Suomesta ja vapaasta Suomen heimosta toteutuvat kuin itsestään, kuin luonnon pakosta.”¹⁰⁰ Simojoki oli valmis

⁹⁴ Lauerma 2009, 105.

⁹⁵ Roselius 2002, 93.

⁹⁶ Ahonen 2017, 27–31.

⁹⁷ Ahtiainen & Tervonen 69–71.

⁹⁸ Puhe isänmaalle Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlassa 5.2.1923. Helanen 1942, 41.

⁹⁹ Kettunen 2008, 35–39.

¹⁰⁰ Puhe pidetty vuonna 1923. Helanen 1942, 53.

uhraamaan yksilön, sekä itsensä että muiden unelmat, vapauden ja omaisuuden, jos se oli vaadittava uhraus Suur-Suomen puolesta.

Samoin kuin itsenäisyysjuhlassa 1922, Simojoki painotti myös helmikuussa 1923 pitämässään puheessa suomalaisten oikeutta ja velvollisuutta liittää heimoalueet omaan valtioonsa. Hänen mukaansa osa suomalaisesta nuorisosta oli ”herännyt” tähän todellisuuteen ja taisteli Suomen suurvallaksi nostamisen puolesta, ja että Suomi ei voinut edes säilyttää itsenäisyyttään pysyen silloisissa vuoden 1923 rajoissaan.¹⁰¹ Simojoki kehotti kuulijoitaan tunnustamaan ääneen: ”Uskon Suomeni tulevaan suuruuteen.” Ville Nordlund on todennut Suur-Suomen lähennelleen Jumalaa AKS:läisille, mistä uskontunnustusmainen vala oli todisteena.¹⁰² Simojoki itse pyrki puheellaan todennäköisesti vain mobilisoimaan heimoaktivistien ydinjoukkoa, sillä on vaikea nähdä hänen argumentointinsa vakuuttaneen maltillisempia oikeistolaisia radikaalin aktivismin kannalle.

Suomalaiset nationalistit olivat 1800-luvulta alkaen korostaneet suomalaisten kansallista yhteenkuuluvuutta ja kansan ykseyden ja yksimielisyyden tarvetta ulkoisia uhkia vastaan. Poliittisesti Suomen kansakunta pyrittiin kiinnittämään pitkään historialliseen jatkumoon.¹⁰³ Simojoki pyrki vuonna 1923 luomaan kuulijoissaan kaipuuta suureen menneisyyteen, josta ammentaa inspiraatiota tulevaisuuden taisteluihin: ”Suomen muinoin suuren ja mahtavan heimon vuosituhantinen korpivaellus on ollut verinen ja synkkä, tappioista ja menetyksistä rikas.”¹⁰⁴ Simojoen ajattelussa voi nähdä yhteneväisyyksiä kansallismielisen historiantutkija Jalmari Jaakkolan kansallismytologiisiin tulkintoihin, sillä Jaakkola oli nähnyt merkkejä suomalaisesta vapaustaistelusta jo 1100-luvulla.¹⁰⁵ Jaakkola oli pohjimmiltaan romantikko, joka pyrki näkemään Suomen jo keskiajalla yhtenäisenä ja Ruotsista erillisenä kansana, mitä nykytutkijat pitivät myyttinä.¹⁰⁶ Simojoki näki suomalaisten menneisyyden kärsimykset oikeutuksena karjalaisten ja inkeriläisten asutusalueiden liittämiselle Suomeen. Heimoaktivistien roolina oli puolestaan toimia suomalaisten huonona omatuntona, jota kuuntelemalla koko kansakunta ymmärtäisi oikeutensa.

---

¹⁰¹ Puhe isänmaalle Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlissa 5.2.1923. Helanen 1942, 43.

¹⁰² Nordlund 2019, 49.

¹⁰³ Kettunen 2008, 58–64.

¹⁰⁴ Puhe pidetty vuonna 1923. Helanen 1942, 51.

¹⁰⁵ Ahonen 2017, 59–60.

¹⁰⁶ Tommila 1989, 186–187; Ahonen 2017, 39–43.

Simojoen körttiläistausta ja Raamatun tuntemus näkyi siinä, miten hän puhui isänmaan suuruuden tavoittelusta. Teologian opiskelijana ja myöhempanä luterilaisena pappina hän korosti köyhäksi ja häväistyksi tulemista, maan tomuun lankeamista ja yksilön pieneksi tulemista palkkana siitä tulevasta palkinnosta, aarteesta, joka olisi kaikkien tehtyjen uhrausten arvoinen. Radikaalina erona perinteiseen kristinuskoon oli, että aarre, josta hän puhui, ei ollut Jumalan valtakunta, vaan Suur-Suomen maallinen valta ja kunnia. Hän sekoitti raamatullisia käsitteitä tarkoituksellisesti maalliseen politiikkaan, käyttäen Raamatun sanomaa rakkaudesta oikeutuksena omille näkemyksilleen. Se, että hänen tulkintansa rakkaudesta oli täysin erotettu kontekstistaan ja sisälsi palavan vihan venäläisiä kohtaan, ei hänen omissa silmissään näyttäytynyt ristiriitana.¹⁰⁷ Päinvastoin hän näki sen osana hyvän ja pahan välistä taistelua, suomalaisten ja venäläisten sekä Jumalan ja paholaisen välillä.

Venäläisillä ei Simojoen ajattelussa näytä olleen oikeutettua kotimaata, ainakaan Ural-vuorten länsipuolella. Venäläisvihan lietsominen AKS:n piirissä oli erityisesti Vihan Veljien, AKS:n sisäpiirissä toimineen salaseuran, päämäärä.¹⁰⁸ Myös Simojoki kuului Vihan Veljiin, ja hän oli osallisena radikaalin venäläisvihan popularisoimiseen AKS:n keskuudessa.¹⁰⁹ Vuonna 1924 syystalvella sotilasjuhlissa pitämässään puheessa hän valitti sitä, kuinka venäläiset olivat istuttaneet kaupunkinsa suomalais-ugrilaisten heimojen asuinalueille: bjarmien alueille Vietnanmeren rannalle oli perustettu Arkangeli, merjalaisten alueelle oli perustettu Moskova ja inkeriläisten alueelle Pietari.¹¹⁰ Näin Simojoki loi retoriikallaan suomalais-ugrilaisille kansoille yhteisen historiallisen siteen, jota ei todellisuudessa ollut.

Simojoki ja AKS, ja sen sisällä erityisesti Vihan Veljet, pyrkivät luomaan vahvaa suomalaista identiteettiä käyttämällä toiseuden käsitettä, suomalaiset olivat heille venäläisten ja kaiken venäläisen barbaarisuuden vastakohta. Simojoki ei edes itse kannattanut Moskovaan tai Arkangeliin asti ulottuvaa Suur-Suomea, mutta hän pyrki herättämään kuulijoissaan katkeruutta menneistä vääryyksistä venäläisiä kohtaan. AKS:n piirissä uskottiin yleisesti, että venäläiset olivat pelkällä olemassaolollaan esteenä ihmiskunnan kehitykselle, ja tulisivat aina olemaan arvaamaton uhka länsimaiselle sivistykselle.¹¹¹ Jalmari Jaakkolan mukaan Suomen historian keskeinen merkitys oli, että idän ja lännen jakoviiva syvä ja selvä, ja että Suomi oli

---

¹⁰⁷ Virkkunen 1974, 48.

¹⁰⁸ Alapuro 1973, 92.

¹⁰⁹ Klinge 1983, 63–64.

¹¹⁰ Puhe pidetty sotilasjuhlissa syystalvella 1924. Helanen 1942, 55–56.

¹¹¹ Klinge 1983, 63.

länsimaisen kulttuurin etuvartio venäläisyyttä vastaan.¹¹² Vahvan venäläisvihan lietsominen oli keino saavuttaa valtaa ja muovata nuorista miehistä yhtenäinen poliittinen liike.¹¹³ Ei ole siis vaikeaa nähdä, miksi AKS:n toiminta vetosi Simojokeen.

”Meidän tehtävämme on vapaan Isänmaan luominen heimokansoillemme, suuren ja mahtavan Isänmaan luominen jälkeläisillemme”, Simojoki julisti sotilasjuhlissa pitämässään puheessa syystalvella 1924.¹¹⁴ Hän kuvaili kuulijoilleen myös omia kokemuksiaan Itä-Karjalan heimosodissa, ja romantisoi jälleen retkillä kuolleita suomalaisia sotilaita. Raamatullista symboliikkaa käyttäen hän kuvaili Karjalan erämaissa kuolleiden ”poikien” verta uhriteurasvereiksi. Vanhatestamentillinen uhriajatus oli Simojolle tärkeä, mikä näkyi hänen puheissaan jatkuvina vertauksina veren uhraamiseen isänmaan puolesta.¹¹⁵ Soturikuoleman ihannointi ja yleinen poliittinen radikalisoituminen sotaveteraanien keskuudessa oli yleistä ympäri Eurooppaa, sillä sota oli muokannut sotilaiden mieltä ja herättänyt katkeruutta.¹¹⁶

Vuosien 1890–1900 välillä syntyneet nuoret sotaveteraanit olivat keskiössä erityisesti Euroopan fasistisissa liikkeissä, ja vuoden 1900 jälkeen syntyneet seurasivat heitä.¹¹⁷ Tämä näkyi myös Simojoen diskursseissa, ja hänen mielessään itsensä heimoaatteen puolesta uhrannut nuori mies sovitti monien aatteesta piittaamattomien suomalaisten synnit, kuin Kristus kansanaan. Yhteisön puolesta uhrautuminen oli sisällissodan voittajapuolen kansalaiskasvatusihanteissa yleisesti korostunut piirre, joka vielä korostuneemmin saavutti huippunsa Simojoen johtamissa Sinimustissa 1930-luvulla.¹¹⁸ Sotilasjuhlapuheensa lopuksi Simojoki totesi uskovansa aikaan, jolloin Karjala olisi vapaa venäläisistä, ja hänen sanojensa mukaan vasta silloin joulun sanoma kävisi toteen: maassa olisi rauha ja ihmisillä hyvä tahto.¹¹⁹

Nuori Elias Simojoki oli diskurssiensa perusteella vuosina 1922–1925 täynnä uskoa siihen, että vaikeuksista huolimatta Suur-Suomi tulisi syntymään vielä jonain päivänä. Esimerkiksi Kuopion heimojuhlassa 1925 hän julisti yleisölleen juhlavasti: ”Suomea ei ole vielä ollut.

---

¹¹² Ahtiainen & Tervonen 1996, 87.

¹¹³ Siironen 2017, 70–71.

¹¹⁴ Puhe pidetty sotilasjuhlissa syystalvella 1924. Helanen 1942, 57.

¹¹⁵ Virkkunen 1974, 36.

¹¹⁶ Payne 1995, 71–75; Silvennoinen et al. 2016, 61–64, 96.

¹¹⁷ Silvennoinen et al. 2016, 70; Paxton 2004, 49–52.

¹¹⁸ Tepora 2011, 232–235.

¹¹⁹ Puhe pidetty sotilasjuhlissa syystalvella 1924. Helanen 1942, 58.

Suomi on tuleva.”¹²⁰ Hän siis uskoi, että hänen kritisoimansa Tarton rauhan jälkeinen Suomi silloisissa rajoissaan oli vain osa tulevasta, kokonaisesta Suomen valtiosta, johon Karjala ja Inkeri tultaisiin liittämään. Simojoki kritisoi kovin sanoin Kansainliittoa ja sen saamattomuutta, sekä sitä että Suomen hallitus oli jättänyt Karjalaan liittyvät kysymykset Kansainliiton hoidettavaksi. Jussi Niinistö kertoo Simojoen ilmaisseen AKS:n alkuaikoina ystävälleen Martti Haaviolle ahdistuksensa. Hän oli jopa myöntänyt, ettei enää uskonut Karjalan ylönnosemukseen. Tämä ei kuitenkaan tule ilmi hänen AKS:n alkuvuosien puheissaan, ja Niinistö sanoo Simojoen Suur-Suomi-uskon aina palanneen ajoittaisten ahdistusjaksojen jälkeen.¹²¹

Suur-Suomen toteuttamiseksi vallinneessa tilanteessa Simojoki näki tarpeelliseksi, että koko kansakunta unohtaisi ”pahan unen” punaisista ja valkoisista. Hän puhui auktoriteettiasemassa olevana ja sisällissodan voittajia ja valkoista valtakulttuurina edustavana äänenä, jolle oli luonnollisesti helppoa kehottaa punaisten riveissä taistelleita unohtamaan tappionsa ja jatkamaan elämäänsä. Hurmiollisen isänmaallisuuden hän näki voimana, joka voisi yhdistää porvarit ja työläiset yhteiseen taisteluun. Heimojuhlan puheessa 1925 näkyi pieniä merkkejä siitä, että Simojoki alkoi jollain tasolla hyväksyä, ettei tulisi itse koskaan näkemään unelmoimaansa suurta isänmaata. Hän turvautui sen sijaan ajatukseen siitä, että tulevat sukupolvet tulisivat sen näkemään. Suur-Suomi oli Simojolle kuin israelilaisten luvattu maa, jonka Jumala tulisi jonain päivänä antamaan suomalaisille.¹²²

Sisällissodan alkuvaiheessa tapahtuneen Oulun vapauttamisen 10-vuotisjuhlan puheessaan Simojoki keskittyi valamaan kuulijoissansa uskoa ja voimaa, jotta nämä jaksaisivat pitää Suur-Suomi-aatetta esillä. Hän toi jälleen esille näkemyksensä ”vapaussodan” jäämisestä kesken, ja syytti siitä suomalaisten heikkoa tahtotilaa. Hän toisteli vanhoja äärivalkoisten iskulauseita, joita oli käytetty heimosotien oikeutukseksi jo heti sisällissodan jälkeen.¹²³ Puheensa hän päätti: ”Me emme saa unohtaa nyt emmekä vast’edes kansamme suurta kuningasajatusta, Suur-Suomea”, mikä heijasteli hänen mielentilaansa noina aikoina. Hän uskoi Suur-Suomen olevan vaarassa jäädä unohduksiin: aiempi kiireellisyyden ja toiminnan korostaminen oli vaihtunut yritykseen pitää Suur-Suomen liekki hengissä.

---

¹²⁰ Puhe Kuopion heimojuhlassa 4.7.1925. Helanen 1942, 66.

¹²¹ Niinistö 1998, 75.

¹²² Nordlund 2019, 36.

¹²³ Roselius 2013, 111–112.

Simojoki piti 1920-luvun viimeisen Suur-Suomea käsittelevän puheensa vuonna 1929 Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa, jossa hänen tehtävänsä pappina oli saarnata aateveljilleen. Saarnan aiheena olivat AKS:n valan sanat: ”Niin totta kuin minä uskon yhteen suureen Jumalaan, niin minä uskon yhteen suureen Suomeen ja sen suureen tulevaisuuteen.”¹²⁴ Simojoki oli todennäköisesti itse kirjoittanut ne seuran valaan yhdessä Elmo Kailan kanssa.¹²⁵ Saarnassaan Simojoki paneutui aiempaa syvällisemmin heimoatteen epäonnistumisiin, ja näki perimmäisen syyn olevan kansan heikkenessä uskonnollisuudessa. Syvästi uskonnollisena pappismiehenä Simojoen voi nähdä tässä vaiheessa elämäänsä hakeneen yhä enemmän lohtua hurmoksellisesta Jumala-suhteesta hänen maallisen unelmansa toteutumisen näyttäessä koko ajan epätodennäköisemmältä.

Voi myös pohtia, oliko tilanteessa todellisuuden pakoilua, sillä Simojoen mukaan Jumala tulisi antamaan Suomen kansalle suuren isänmaan ja tulevaisuuden, jos kansa rukoilisi sitä. Hän mainitsi saarnassaan myös Mooseksen johdattaneen israelilaisia kohti luvattua maata, ja vaikutti nähneen Suur-Suomen samalla tavalla Jumalan tahtona.¹²⁶ Jo 1800-luvulla Zachris Topelius oli omassa historianfilosofiassaan ajatellut kaitsemuksen ohjaavan Suomea kohti sille tarkoitettua tulevaisuutta.¹²⁷ Ajatukset omasta kansasta valittuna kansana ja Jumalan lunastuksesta sotilaallisen voiton muodossa ovat olleet keskeisiä nationalismin myyttejä useissa länsimaissa.¹²⁸ Simojoen sisällä vaikuttaisi olleen tässä vaiheessa jatkuva kamppailu sokeasti ideologiaansa uskoneen radikaalin ja tosiasiat hyväksyneen realistin välillä. Diskurssiensa perusteella hän ailahteli näiden kahden välillä.

Simojoen ideologisen kehityksen kannalta 1920-luku oli tärkeää aikaa. Hän aloitti vuosikymmenen nuorena teologian opiskelijana ja heimosoturina, joka uskoi Karjalan vapautuksen ja Suur-Suomen hetken koittaneen. Vuosina 1922–1925 diskursseissaan hän uhkui nuoruuden idealistista optimismia ja tarmoa, mutta vuosikymmenen lopulla hän vaikuttaa olleen aiempaa turhautuneempi ja toivottomampi heimoatteen mahdollisuuksiin, sillä Neuvostoliiton geopolittinen asema oli 1920-luvun aikana vahvistunut huomattavasti. Aiemmin Simojoki oli toiminut poliittisesti lähes yksinomaan AKS:n piirissä, mutta 1920–1930-lukujen taitteessa hän siirtyi Kiuruveden seurakunnan pitäjänapulaiseksi ja osallistui aktiivisesti myös Lapuan

---

¹²⁴ Valasaarna Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa 12.5.1929. Helanen 1942, 74.

¹²⁵ Eskelinen 2004, 107.

¹²⁶ Nordlund 2019, 26.

¹²⁷ Ahtiainen & Tervonen 1996, 40.

¹²⁸ Ahonen 2017, 162–164.

liikkeen toimintaan Pohjois-Savossa. Kesällä 1930 hän oli johtamassa kuopiolaisen kommunistin Aarne Hiltusen muilutusta, ja hän osallistui myös samana vuonna Helsingissä järjestettyyn talonpoikaismarssiin.¹²⁹

Elias Simojolle Suur-Suomi näyttäytyi 1920-luvulla ja erityisesti sen alkupuolella suomalaisen kansakunnan historiallisena kohtalona, ja eräänlaisena vääjäämättömänä päätepisteenä, jota kohti historia oli siihen asti kulkenut. Hän haki menneisyyden kärsimyksille, sekä omille sotakärsimyksilleen että laajemmin koko Suomen historian sodille ja nälänhädille merkitystä tulevaisuuden unelman täyttymyksestä. Hänen poliittinen ajattelunsa sai tässä myös selviä vaikutteita körttiläisyydestä, joka uskoi kärsimyksen jälkeen tulevaan autuuteen. Simojolle kaikki kansakunnan ja yksilöiden kärsimykset olivat vain pieniä verrattuna siihen suureen onneen, joka sille koittaisi kaikkien heimokansojen kuuluessa yhteen suureen Suomen valtioon.

2.2 Suur-Suomi 1930-luvun puheissa

Elias Simojoki oli 1930-luvulla mukana lähes kaikissa Suomen oikeistoradikaaleissa piireissä. Hän jatkoi Akateemisen Karjala-Seuran keskeisenä jäsenenä, oli mukana Lapuan liikkeen laillisessa sekä laittomassa toiminnassa ja liittyi vuonna 1932 lakkautetun Lapuan liikkeen lailliseksi seuraajaksi perustettuun Isänmaalliseen Kansanliikkeeseen (IKL) ystävänsä Reino Alakuljun suostuttelemana.¹³⁰ Simojoki valittiin myös IKL:n listoilta kansanedustajaksi vuoden 1933 eduskuntavaaleissa 3415 äänellä.¹³¹ Lisäksi hän toimi 1930-luvulla IKL:n nuorisjärjestön Sinimustien johtajana ja sen lakkautuksen jälkeen Mustapaita-järjestön johtajana.¹³² Monet hänen 1930-luvulla pitämistä puheistaan olivat näkivät päivänvalon juuri näiden järjestöjen toiminnan puitteissa. Hänellä oli järjestöissä myös auktoriteettiasema, joten nuoret jäsenet kuuntelivat hänen puheitaan Suur-Suomesta tarkasti.

Simojoen diskursseissa näkyi 1930-luvun alusta alkaen hänen lisääntynyt mielenkiintonsa fa-sismia kohtaan ja samalla puheista tuli entistä vahvasanaisempia. Suur-Suomi yksittäisenä teemana esiintyi puheissa harvemmin kuin aikaisemmin, mutta heimokansojen kärsimyksistä Simojoki puhui paljon. Esimerkiksi vuonna 1930 Kuopiossa pitämässään kahdessa isänmaallisessa puheessa hän ei maininnut Suur-Suomea lainkaan. Se, että Simojoki ei nähnyt

---

¹²⁹ Huovinen 1988, 259.

¹³⁰ Uola 1982, 29.

¹³¹ Uola 1982, 165.

¹³² Uola 1982, 293, 310.

tarpeelliseksi tai järkeväksi painottaa Suur-Suomesta puhumista, saattoi selittyä sillä, että Lapuan liikkeen kommunisminvastainen kampanja siirsi huomion enemmän sisäpoliittisiin asioihin.¹³³

Fasismi syntyi 1920-luvulla Italiassa, mutta 1930-luvulla se levisi toden teolla ympäri Eurooppaa, ja tempasi mukaansa monia suomalaisnationalisteja, mukaan lukien Simojoen. Tulevan suomalaisen fasismin merkkejä oli havaittavissa Martti Pihkalan jo vuonna 1918 julkaisussa teoksessa *Minkäläinen Suomi meidän on luotava?*, jossa kirjoittaja puolusti ”kokonaisen, jakamattoman ja suomalaisen” Suur-Suomen luomista. Pihkala puolusti myös ”rodun jalostusta”, joka tarkoitti hänelle heikompilaatuisten ihmisten lisääntymisen estämistä.¹³⁴ Simojoki omaksui fasismin Lapuan liikkeen vaikutuksesta, ja se näytteli 1930-luvulla keskeistä roolia hänen elämässään.

Simojoki käsitteli Suur-Suomea 1930-luvulla ensimmäisen kerran laajemmin AKS:n itsenäisyysjuhlassa 1931 pitämässään puheessa. Hän palasi puheessaan heimosotien kokemuksiin, joista oli tuolloin kulunut jo 10 vuotta. Heimosodissa kuolleet suomalaiset hän esitti Suomen kansalle esitettyinä rakkauskirjeinä. Hän myös valitteli suomalaisten keskittyneen ainoastaan poliittiseen kiihkoiluun, mikä oli jättänyt heimokansojen tilanteen unohtuiksi. Simojoki muistutti AKS:läisiä kuulijoitaan, että AKS oli vannonut uhraavansa työnsä ja elämänsä Suur-Suomen sekä Karjalan ja Inkerin puolesta. Karjalan ja Inkerin vapauden aatetta hän kutsui pyhäksi, liittäen jälleen uskonnon ja politiikan teemat vahvasti yhteen. Tätä pyhää aatetta AKS:n tuli hänen mukaansa levittää, jotta kansakunta unohtaisi heitä erottavat poliittiset ja taloudelliset tekijät ja marssisi yhtenäisenä Suur-Suomen luomiseksi sekä Karjalan ja Inkerin vapauttamiseksi. J. V. Snellmania lainaten hän katsoi, että ”useimpien täytyy ja tulee tehdä työtä tulevaisuuden hyväksi, jota heidän silmänsä eivät koskaan näe”.¹³⁵ Simojoki ei maininnut, että Snellman itse oli pitänyt Karjalaa takapajuisena ja kulttuurisesti Suomesta eroavana alueena, ja hänen tavoitteenaan oli ollut saavuttaa ensisijaisesti suomalainen kansallisvaltio, eikä utopistista Suur-Suomea.¹³⁶

---

¹³³ Nygård 1978, 187.

¹³⁴ Pihkala 1918, 8–10, 128–142.

¹³⁵ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa 6.12.1931. Helanen 1942, 100.

¹³⁶ Sihvo 2017, 112–113.

Simojoki keskittyi entistä enemmän keskittyä nuorempien sukupolvien ideologiseen indoktrinaatioon, jotta hänen oman sukupolvensa nuoruuden unelmat toteutuisivat tulevaisuudessa. Ville Nordlundin mukaan 1930-luvulla Simojoki käytti diskursseissaan entistä enemmän oppimaansa elekieltä ja nonverwaliikkaa tehostaakseen niiden propagandavaikutusta.¹³⁷ Simojoki oli vahvasti tunteellinen henkilö, joka säilytti tietynlaisen poikamaisen impulsiivisuuden ja vastuuttomuuden elämänsä loppuun asti.¹³⁸ Hän ei enää uskonut oman sukupolvensa toteutuvan Suur-Suomea, mutta hänen ei voida sanoa lakanneen olemasta radikaali ideologi, joka uskoi aatteeseensa yltiöpäisesti. Psykologisesti hänelle vaikuttaisi olleen helpompaa siirtää aatteen mukana tuleva suuri unelma tulevaisuuteen kuin luopua siitä kokonaan. ”Pitäisi jaksaa rukoilla, että se kohta koittaisi, pitäisi jaksaa uskoa, että se sittenkin kerran koittaa”, hän päätti AKS:n itsenäisyysjuhlan puheensa lainaamalla inkeriläisrunoilija Antti Tiittasta.¹³⁹ Lainaus heijastelee hänen omaa horjunutta uskoaan Suur-Suomeen 1930-luvun alussa.

Adolf Hitlerin noustua Saksassa valtaan vuonna 1933 alkoivat Euroopan ylle kerääntyä sodan pilvet, ja myös Neuvostoliitto valmistautui sotaan. Simojoen diskursseissa tulevan sodan uhka näkyi vahvana vuodesta 1933 eteenpäin. Sota hänen näkemyksissään ei enää ollut vain suomalaisten aloittama vapaustaistelu, vaan Neuvostoliiton aloittama hyökkäyssota. ”Voroshilov¹⁴⁰ kokoaa joukkojansa, ja koko punaisen hämärän maa ponnistautuu viimeiseen iskuunsa länsimaiden porttien edessä”, Simojoki varoitti helmikuussa 1933 Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa.¹⁴¹ Lainauksessa korostui jälleen Simojoen ajatus Suomesta länsimaisen siviilisaation etuvartiona, ja samassa puheessa hän muistutti suomalaisten valtavasta vastuusta tässä roolissa. Hänelle tuleva sota edusti Suomen kohtalonhetkeä, jossa Suomi tulisi joko suureksi tai häviäisi kokonaan. Hänen uskonsa jumalalliseen johdatukseen oli kuitenkin vankka, ja hänen kuulijansa saivat kuulla hänen puhuvan ylösnousemuksen aamusta, joka asettaisi Suomen rajat sinne, jonne Jumala oli luonut suomalaisen mahdin ulottumaan.¹⁴²

Euroopan geopoliittisen tilanteen heiketessä, ja Isänmaallisen kansanliikkeen perustamisen myötä Simojoki vaikuttaisi löytäneen uutta intoa uskoa kansallisiin unelmiinsa. AKS:n

---

¹³⁷ Nordlund 2019, 60.

¹³⁸ Siironen 2017, 274.

¹³⁹ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa 6.12.1931. Helanen 1942, 101.

¹⁴⁰ Kliment Voroshilov, Neuvostoliiton puolustusministeri vuosina 1925–1940.

¹⁴¹ Puhe Oulun suojeluskunnan ja Oulunseudun rintamamiesyhdistyksen järjestämässä Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa 3.2.1933. Helanen 1942, 104.

¹⁴² Puhe Oulun suojeluskunnan ja Oulunseudun rintamamiesyhdistyksen järjestämässä Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa 3.2.1933. Helanen 1942, 107.

vuosijuhlan veljesillassa pitämässään puheessa 22. helmikuuta 1933 hän uhkui uutta intoa. Viiden edellisen vuoden aikana ajoittain lähes luovuttaneelta vaikuttanut Simojoki ylisti myös ”Lapuan lakeuksilta” noussutta äärioikeistolaista Lapuan liikettä sekä sen seuraajaa IKL:ää. Simojoen tavoin Lapuan liike uskoi vapaussodan jääneen kesken, ja aktivistitoiminta oikeutettiin sen viemisellä lopulliseen päätökseensä.¹⁴³

Lapuan liikkeen nousu saattoi pintapuolisesti vaikuttaa paluulta siihen, mikä vuonna 1918 Suomessa oli jäänyt kesken, mutta todellisuudessa se oli Euroopan laajemman poliittisen tilanteen heijastumista Suomeen. Taustalla vaikuttivat Neuvostoliiton aseman vakiintuminen ja monien muiden Euroopan maiden ajautuminen diktatuuriin. Myös Lapuan liike tavoitteli ”rämettyneen parlamentarismia” kumoamista, mutta tästä huolimatta demokraattiset voimat selvisivät vuosista 1929–1932 Suomessa voittajana.¹⁴⁴

Simojoki ei nähnyt ongelmia Lapuan liikkeen laittomuuksissa tai väkivallassa, sillä hän oli myös itse osallistunut kommunisti Aarne Hiltusen kyydittämiseen itärajalles kesällä 1930. Itärajalles saavuttaessa hän oli kätellyt Hiltusta ja sanonut toivovansa tämän palaavan takaisin isänmaallisena kansalaisena. Jouduttuaan puoli vuotta myöhemmin kuulusteltavaksi, oli Simojoki todennut, etteivät lait saa estää isänmaan pelastamista ja ilmaissut näkemyksensä: ”Enempi kuin laki on isänmaa.”¹⁴⁵ Lapuan liikkeen kannattajat eivät nähneet poliittisia vastustajiaan tavallisina ihmisinä, vaan vihollisina, jotka uhkasivat heidän tavoittelemaansa kansallista ykseyttä. Tästä syystä heidät piti eristää muusta yhteiskunnasta. Samalla maailmankatsomukselliset erot muuttuivat lapualaisten silmissä taisteluksi elämästä ja kuolemasta. Kommunistin kyydittämistä ei siis nähty rikoksena vaan sankarillisena urotyönä, mikä selittää myös Simojoen suhtautumista kyydityksiin.¹⁴⁶

Lapuan liikkeen seuraajan, Isänmaallisen kansanliikkeen, nousu tapahtui Simojoen mukaan ensisijaisesti kansan ”syvissä riveissä”¹⁴⁷. Puhuessaan kansan syvistä riveistä Simojoki käytti selkeästi kansankokonaisuutta mytologisoivaa retoriikkaa, ja se oli yksi fasismin keskeisiä opinkappaleita.¹⁴⁸ Hänen retoriikastaan huolimatta IKL ei ikinä saanut vaaleissa yli 10

¹⁴³ Siltala 1985, 32; Siironen 2012, 162.

¹⁴⁴ Ylikangas 1986, 178–182.

¹⁴⁵ Siironen 2017, 162–164; Virkkunen 1974, 88–91.

¹⁴⁶ Siltala 1985, 443–448, 457, 464–468.

¹⁴⁷ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran vuosipäivän veljesillassa 22.2.1933. Helanen 1942, 110.

¹⁴⁸ Silvennoinen et al. 2016, 241.

prosentin kannatusta ja sillä oli parhaimmillaan 14 kansanedustajaa. Kansan syvät rivit siis tarkoittivat Simojolle ainoastaan niitä tavallisia ihmisiä, jotka sattuivat olemaan hänen kanssaan poliittisesti ja ideologisesti samalla kannalla, eikä niitä suuria massoja, jotka äänestivät SDP:tä ja Maalaisliittoa. IKL:n nousu oli kuitenkin Simojolle ja hänen aatetovereilleen merkittävä asia, sillä AKS:n tavoitteet saivat ensimmäistä kertaa kannatusta poliittiselta puolueelta.¹⁴⁹ ”Nyt on kansanliike sille ominaisella rohkeudella asettanut Suur-Suomi-vaatimuksen ohjelmansa ensimmäiseksi kohdaksi” Simojoki hehkutti.¹⁵⁰ Hänen tapansa nähdä omat aatetoverit oikeudenmukaisuuden ja kaiken hyvyyden puolesta taistelijoina pahuutta vastaan näkyi myös hänen kuvaillessaan IKL:läisiä epäitsekäiksi ja uhrautuvaisiksi. Hän rinnasti heidät AKS:läisiin ja heimosotureihin, joita kaikkia hänen mukaansa yhdisti vapauden ja suuruuden kaipuu.

Aitosuomalaisuus ja yksikielisen Suomen ajaminen olivat olennainen osa Simojoen ajatusmaailmaa. Ruotsin kielen vastustaminen oli lähes koko suomenkieliselle radikaalioikeistolle tärkeä poliittinen teema, sillä kielikysymys oli vielä 1920- ja 1930-luvuilla vahvasti politisoitunutta.¹⁵¹ Simojolle ruotsin kielen vastustaminen liittyi myös ruotsalaisuuden ja suomenruotsalaisuuden vastustamiseen, eikä hän ainakaan vaikuttanut tehneen erottelua näiden kahden välillä. AKS:n puhetilaisuudessa toukokuussa 1933 Simojoki kritisoi voimakkaasti keskustaoikeiston mieltymystä pohjoismaalaisuuteen, jonka hän näki olevan ristiriidassa heimosuuntauksen kanssa. Suomen ja Ruotsin viralliset suhteet olivat kärsineet Ahvenanmaan kysymyksen vuoksi 1920-luvulla. Simojoen ja muiden radikaalien aitosuomalaisten julkiset kannanotot ja niiden myötä entisestään kärjistynyt kielikysymys vain pahensi tilannetta. Osittain siksi laajemmalle sotilaalliselle yhteistyölle ei ollut suurta intoa kummassakaan maassa.¹⁵²

Pohjoismaalaisuutta pilkattiin yleisesti suomalaisten nationalistien keskuudessa.¹⁵³ Simojolle pohjoismaalaisuus oli perääntymistä omasta kansasta ja ulkomaisuuden ihannointia, josta loppujen lopuksi hyötyi Neuvostoliitto. ”Silloin kun vapaussodan soturit vielä nuolivat haavojansa, kansamme lähti astumaan peräytymistäivaltansa kuullen ryssän ivanaurun takanansa”,

---

¹⁴⁹ Alapuro 1973, 140–142.

¹⁵⁰ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran vuosipäivän veljesillassa 22.2.1933. Helanen 1942, 110.

¹⁵¹ Alapuro 1973, 140–141.

¹⁵² Uino 1989, 238–240.

¹⁵³ Leinonen 2013, 141.

hän valitteli.¹⁵⁴ Hän näki suomalaisen sivistyneistön omaksuneen orjamentaliteetin, jossa Suomen tuli olla kiittollinen Ruotsille länsimaisen kulttuurin välittäjänä. ”Me olimme taas huomanneet sodassa, että siellä tarvitaan enemmän aseita kuin kulttuuria”, hän painotti.¹⁵⁵ Ruotsi ei ollut toimittanut suomalaisille aseita heimosotien aikana, joten suomalaiselle oli alentavaa kokea kiittollisuudenvelkaa Ruotsille. Vahvasta kritiikistä huolimatta Simojoki ei pitänyt Ruotsia Suomen vihollisena, vaan ennemminkin aatteellisena vastustajana. Hän ajatteli muiden AKS:läisten tavoin, että Ruotsin kanssa voitiin tehdä sotilaallista yhteistyötä, kunhan se tapahtuisi Suomelle hyödyllisin ehdoin. Ruotsin tukeen ei kuitenkaan voitu luottaa liikaa, sillä AKS:n käsityksen mukaan se pyrki vaikuttamaan Suomen sisäisiin asioihin.¹⁵⁶

”Uusi, suomalainen valtioaate, Suur-Suomi” oli Simojoen mukaan vastalääke pohjoismaisuudelle ja perääntymismentaliteetille, jossa Suomi nousisi omaan suuruuteensa kumartelematta länteen tai itään. Aate ei hänen mukaansa ollut hegeliläisen filosofisen pohdinnan tuote, vaan sisällissodan ja Itä-Karjalan taisteluissa syntynyt unelma. ”Jos kansakunnalla ei ole ekspansivista pyrkimystä suuruuteen, ei sen kansallistunto ole herännyt”, Simojoki esitti.¹⁵⁷ Tämänkaltaisen äärintationalistinen retoriikka johti saman vuosikymmenen lopulla toisen maailmansodan syttymiseen, ja myös Suomessa sillä oli suuri poliittinen merkitys erityisesti jatkosodan hyökkäysvaiheessa vuonna 1941.¹⁵⁸ Simojoki jopa moitti Maamme-laulua siitä, ettei siinä ollut samanlaista ekspansivista viestiä kuin *Rule Britannia*ssa.

Simojoki väitti vuoden 1933 AKS:n puhetilaisuuden diskurssissaan Neuvostoliiton natisseen liitoksissaan, ja uskoi maailmanpoliittisen tilanteen pian mahdollisesti kääntyvän suotuisaksi Suur-Suomen luomiselle. Hän tiesi varmuudella, että AKS ei ajaisi asiaa enää yksin sillä IKL tukisi tavoitteen saavuttamista. Hän pyrki puheellaan herättämään taisteluhenkä aatetovereissaan, jotta hänet vallannut henki leviäisi myös laajemmalle suomalaisten keskuudessa. Simojoki uskoi IKL:n korporatiivisen talouspolitiikan olevan työväline, jolla talonpojat ja työläiset saataisiin heimoaateen asialle, minkä jälkeen mikään ei voisi estää Suur-Suomen toteuttamista: ”Ja silloin koittaa se aika, että aurinko nousee vielä ryssättömän Karjalan vaarojen ja Inkerin lakeuksien takaa”.¹⁵⁹ Suur-Suomi kuulosti jälleen Simojoen sanoissa kuin luvatululta

¹⁵⁴ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran puhetilaisuudessa 29.5.1933. Helanen 1942, 114.

¹⁵⁵ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran puhetilaisuudessa 29.5.1933. Helanen 1942, 115.

¹⁵⁶ Leinonen 2013, 68–72.

¹⁵⁷ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran puhetilaisuudessa 29.5.1933. Helanen 1942, 116.

¹⁵⁸ Helanen 1942, 5–7.

¹⁵⁹ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran puhetilaisuudessa 29.5.1933. Helanen 1942, 118.

maalta, jonka saavuttaminen toisi autuuden ja pysyvän onnen. IKL tukeutui vahvasti pääkaupunkiseudun ja erityisesti keskiluokan tukeen, eikä siitä missään vaiheessa tullut Simojoen toivomaa kansakunnan yhdistänyttä voimaa.¹⁶⁰

Heimosotien jälkeen Simojoki muisteli koko loppuelämänsä katkerana, kuinka vapaussota, Suomen sisällissota, oli jäänyt kesken. Heimosodat olivat sisällissodan voittaneille äärivalkoisille sen luonnollinen jatke.¹⁶¹ Muistellessaan kokemuksiaan Sortavalassa vuonna 1934 Aunuksen Vapaaehtoisen Armeijan 15-vuotisjuhlassa, Simojoki puhui taistelutovereistaan ”suur-suomalaisen aatteen pioneereina”, ja kysyi katkerana kuulijoiltaan, miksei Suomen hallitus ollut tukenut retkeä vahvemmin: ”Miksi Suomi ei käyttänyt tilaisuutta hyväkseen? Miksi ei Polovinan taistelua, joka aukaisi tien Petroskoihin, seurannut isku, mikä olisi murskannut vihollisen?”¹⁶² Hän ilmaisi myös katkeruutensa siitä, ettei hallitus ollut tehnyt mitään Aunuksen retkelle kohtalokkaaksi koituneen Vitelen katastrofin estämiseksi.¹⁶³ Syyn tähän Simojoki näki siinä, etteivät suomalaiset kansakuntana olleet ymmärtäneet kutsumustaan suomalais-ugrilaisen heimon perinnön vaalijana ja vaatineet Karjalan oikeutettua liittämistä Suomeen.

Karjalan vapauttamisen puolesta käytävän taistelun tuli olla Simojoen mukaan suomalaisille omantunnon velvoittama asia: ”Karjalan asia on kyllä ensikädessä karjalaisten oma liike, mutta se on samalla ekspansiivisen suomalaisuuden liike, jonka on määrä kerran luoda Pohjo-laan suuri suomalainen valtakunta”.¹⁶⁴ Hän toivoi kuulijoiltaan jälleen valppautta myös vuonna 1934, sillä 1930-luvun jännittynyt geopoliittinen tilanne saattaisi johtaa sotaan, ja tilanne kääntyä edulliseksi Suur-Suomen luomiselle. Puheensa loppuksi Simojoki kutsui Aunusta hänen ja tovereidensa nuoruusunelmien maaksi, jonka puolesta taistelleet eivät kuolleet turhaan: ”Karjala on kerran oleva vapaa!”¹⁶⁵ Näin hän antoi hyvän tiivistelmän oman sukupolvensa heimosotureiden tunnemaailmasta. Heille nuoruuden unelmien puolesta taistelu päättyi vasta hävittyyn jatkosotaan vuonna 1944.

Simojoen mielessä siintäneen tulevan Suur-Suomen äärioikeistolaisesta ja rasistisesta luonteesta tuskin kenelläkään oli epäilyksiä. Puhuessaan Sinimustille huhtikuussa 1935 Simojoki

¹⁶⁰ Nordlund 2019, 50.

¹⁶¹ Roselius 2013, 111–112.

¹⁶² Puhe Aunuksen Vapaaehtoisen Armeijan 15-vuotisjuhlassa Sortavalassa 4.8.1934. Helanen 1942, 129.

¹⁶³ Kesällä 1919 Aunuksen retken aikana Viteleessä käyty taistelu, jossa heimosoturit kärsivät tappion pääosin suomalaisista koostuneille puna-armeijan joukoille.

¹⁶⁴ Puhe Aunuksen Vapaaehtoisen Armeijan 15-vuotisjuhlassa Sortavalassa 4.8.1934. Helanen 1942, 130.

¹⁶⁵ Puhe Aunuksen Vapaaehtoisen Armeijan 15-vuotisjuhlassa Sortavalassa 4.8.1934. Helanen 1942, 132.

teki myös viimeisille epäilijöille selväksi, että Suomen kansa tuli vapauttaa ”vieraasta rodusta, vieraasta kulttuurista, puolueista ja puoluejohtajista”.¹⁶⁶ Natsi-Saksan Simojoki näki esimerkkinä, sillä sen kansallissosialistinen nuoriso oli valmis uhraamaan itsensä Saksan suuruuden puolesta. Saksassa tämä oli Simojoen mukaan johtanut marxilaisuuden kirouksesta ja Versaillesin pakkorauhan kahleista vapautumiseen, sekä siihen että Saksan suuruuden ajat olivat edesspäin. Hän oli myös itse lukenut Mein Kampfia saksaksi jo ennen eduskuntaan nousuaan.¹⁶⁷ Simojoki halusi vastaavaa intohimoa ja fanaattisuutta omalta nuorisoltaan, Sinimustilta. Ilman tätä fanaattisuutta ja Suomen demokraattisen valtiojärjestelmän tuhoamista Suur-Suomi ei olisi mahdollinen. Viesti fanaattisuudesta meni myös perille, sillä erityisesti Sinimustien ydinjoukko osallistui usein provokaatioihin ja häiriköintiin.¹⁶⁸ Tämä antoi Simojolle optimismia ja uskoa: ”Me kuulemme sen nuorison laulun, me näemme sen nuorison kasvot ja uskomme Isänmaan suureen tulevaisuuteen.”¹⁶⁹

Tultuaan valituksi eduskuntaan vuoden 1933 eduskuntavaaleissa Simojoki turhautui pian vaikutusmahdollisuuksiinsa kansanedustajana. Kompromisseja ja pitkäjänteisyyttä vaatinut poliitikka ei sopinut Simojoen luonteeseen, eikä hän viihtynyt kansanedustajana.¹⁷⁰ Hän ei kokenut olevansa ystävien kesellä, ja hänen eduskuntalausuntonsa olivat poikkeuksellisesti tarkkaan valmisteltua ja huolellista tekstiä.¹⁷¹ Puheiden tarkka valmistelu ei ollut hänelle tyypillistä, sillä hän oli tottunut pitämään puheensa luontevasti lyhyiden muistiinpanojen perusteella. Totuttua tunteellisuutta tunteisiin vetoamista Simojoen lausunnoista ei löydy, vaan tarkkoja taustatietoja ja tilastoja, joita hän käytti puheissaan aiempaa enemmän. SDP:n pohjoissavolainen kansanedustaja Yrjö Räisänen, joka tunnettiin myös pakinoitsija Sasu Punasena, oli Simojoen suurimpia kiistakumppaneita eduskunnassa ja Simojoen puheisiin hän otti usein kantaa pilkkaavin välihuudoin.¹⁷² Simojoen tyypilliset luonteenpiirteet eivät siis tule yhtä vahvasti ilmi eduskuntalausunnoissa kuin muissa konteksteissa.

Geopoliittisen tilanteen muutos ja huoli Suomen selviämisestä olivat tehneet maanpuolustuksesta teeman, joka jätti Suur-Suomi-ideologian marginaaliasemaan 1930-luvun loppupuolella. Myös Simojoki keskittyi enemmän hallituksen ja Neuvostoliiton kritisointiin. Hän alkoi

---

¹⁶⁶ Puhe Sinimusta järjestön juhlassa Heimolan salissa 8.4.1935. Helanen 1942, 146.

¹⁶⁷ Virkkunen 1974, 104.

¹⁶⁸ Silvennoinen et al. 2016, 280.

¹⁶⁹ Puhe Sinimusta-järjestön juhlassa Heimolan salissa 8.4.1935. Helanen 1942, 149.

¹⁷⁰ Lauerma 2009, 105.

¹⁷¹ Virkkunen 1974, 112–113.

¹⁷² Virkkunen 1974, 59–62, 119–120.

entistä vahvemmin ennustaa sotaa Neuvostoliittoa vastaan, mutta ei enää nähnyt sitä 1920-luvun tapaan mahdollisuutena Suur-Suomen luomiseen, vaan eksistentiaalisena uhkana. Simojoki piti Suomea liian heikosti varustettuna ja syytti hallitusta puolustusvoimien rahoituksen laiminlyönnistä. Hän kutsui Suomea jopa sotilaalliseksi tyhjiöksi.¹⁷³ AKS:n sisällä oli huomioitu Neuvostoliiton varustautuminen ja erityisesti Pietarin sotilaspiirin vahvistaminen, mikä kasvatti Suomeen kohdistunutta sotilaallista uhkaa.¹⁷⁴ Vaikka pessimismi ja Neuvostoliiton sotilaallisen voiman pelko alkoivat näkyä Simojoen diskursseissa hänen ennustaessaan maailmanpaloa erityisesti eduskuntalausunnoissaan, saattoi pinnan alla piillä edelleen tuttu lapsenusko Suur-Suomen syntymisestä.

Simojoki mielsi sekä itsensä että Suur-Suomi-ideologian osaksi laajempaa kansainvälistä taistelua bolševismia vastaan. Fasistina hän ei peitellyt sympatioitaan Euroopan muita fasistiliikkeitä ja niiden johtajia kohtaan, kuten käy ilmi hänen kommentoissaan Espanjan sisällissotaa eduskunnan istunnossa huhtikuussa 1938. Suomen hallitus oli esittämässä vankeusrangais- tuksia niille, jotka värväsivät vapaaehtoisia Francon armeijaan, ja myös värväytyille itselleen. Simojoki näki tässä ristiriidan: ”Espanjan rajat ja niitä koskevat intressit näyttävät monesti olevan lähempänä eduskunnan sydäntä kuin Suomen omat rajat.”¹⁷⁵ Hän käänsi Espanja-keskustelun kritiikiksi Suomen maanpuolustuksen tilasta.

Simojoki myös näki Espanjan sisällissodan ja Suomen sisällissodan toisiinsa rinnastettavina ilmiöinä, joilla oli sama vihollinen, kommunismi. Francoa hän kutsui vapausliikkeen johtajaksi, ja kritisoi Suomea Espanjan sisällissodan pitkittämiseen osallistumisesta. Espanjan kapinalliset näkivät sodan ristiretkenä ja uskonnolla oli tärkeä rooli heidän taistelussaan,¹⁷⁶ mikä lisäsi Simojoen arvostusta heitä kohtaan. Sota oli alkanut armeijan johtamana kapinana heinäkuussa 1936 ja levinnyt nopeasti sisällissodaksi, jossa Francon joukot olivat kevääseen 1938 mennessä niskan päällä tasavaltalaisia vastaan.¹⁷⁷ Simojoen ajattelussa fasistit olivat ainoita, jotka pystyivät estämään kommunismin leviämisen koko Eurooppaan.

---

¹⁷³ Valasaarna AKS:n valatilaisuudessa 6.12.1936. Helanen 1942, 173.

¹⁷⁴ Leinonen 2013, 150–152.

¹⁷⁵ Lausunto eduskunnan istunnossa 5.4.1938. Helanen 1942, 190.

¹⁷⁶ Payne 1987, 198–202.

¹⁷⁷ Payne 1987, 98–106, 145.

Simojoki kannatti myös vahvasti Ahvenanmaan linnoittamista, ja kritisoi kovin sanoin Ruot-
sia linnoittamisen vastustuksesta.¹⁷⁸ Samalla hänen uskonsa Suur-Suomeen hiipui vielä alem-
mas kuin kymmenen vuotta aikaisemmin. ”Mutta vaikka kansallinen ylösnousemus ja työ sen
eteen on suurta, niin sittenkin meidän on muistettava, että kansalliset ylösnousemusliikkeet
elävät vain aikansa”, hän saarnasi virolaisen heimotoverinsa Artur Sirkin ruumiinsiunaustilai-
suudessa syksyllä 1937.¹⁷⁹ Simojoki vaikutti entistä enemmän kaipaavan sankarikuolemaa so-
dassa. Erityisesti siksi, että hän voisi kuolla aatteensa puolesta sen sijaan, että joutuisi näke-
mään sen kuihtumisen.

Puhuessaan Kuortaneella Mustapaitojen leirijuhlassa 1938 hän puhui järjestön edeltäjän, Sini-
mustien lakkauttamisesta epäoikeudenmukaisena.¹⁸⁰ Sinimustat oli lakkautettu ensisijaisesti,
koska järjestö oli osallisena Viron vallankaappausyrityksessä 1935, mutta Simojoen mielestä
nuorison ”Suur-Suomi-harrastusta” pidettiin rikollisena. Viimeisen kerran Suur-Suomi näkyi
Simojoen mustapaitojen juhlassa keväällä keväällä 1939 pitämässä puheessa. Simojoki har-
mitteli jälleen Sinimustien lakkauttamista Suur-Suomi-tavoitteen takia. Simojoki kävi läpi
myös viimeisimpiä tapahtumia ja Neuvostoliiton painetta Viroa ja Suomea kohtaan. Lisäksi
hän kritisoi hallituksen yrityksiä IKL:n lakkauttamiseksi tilanteessa, jossa huhut suurvallan
hyökkäyksestä Suomeen levisivät. ”Pääasia ei myöskään ole, miten IKL:n käy, pääasia on,
että totuus tulee tänäkin aikana sanotuksi”, Simojoki totesi puheensa lopuksi.¹⁸¹

Simojoki vaikutti jo alistuneen IKL:n ja sen myötä oman Suur-Suomi-unelmansa tuhoon. Hän
oli myös valmistautunut siihen, että Suomi joutuisi taistelemaan olemassaolostaan Neuvosto-
liittoa vastaan huonosti aseistettuna, alivoimaisena ja yksin. Alakuloista tunnelmaa pahensi
IKL:n romahtaminen vuoden 1939 vaaleissa, joka johti myös Simojoen putoamiseen edus-
kunnasta. Täyteen apaattisuuteen ei Simojoki kuitenkaan vaipunut, sillä hänen ja AKS:n aloit-
teesta kesällä 1939 järjestettiin Karjalan kannaksen linnoitustöitä vapaaehtoisvoimin.¹⁸²

Simojoessa ei 1930-luvulla Suur-Suomesta puhuessaan näkynyt täysin samaa nuoruuden idea-
lismia kuin 1920-luvulla. Vuosikymmenen alkupuolella hän oli erittäin optimistinen

---

¹⁷⁸ Lausunto eduskunnan istunnossa 29.4.1938. Helanen 1942, 217–218.

¹⁷⁹ Saarna Helsingin Vanhassa kirkossa tuomari Artur Sirkin ruumiinsiunaustilaisuudessa 9.10.1937. Helanen 1942, 209.

¹⁸⁰ Puhe mustapaitojen Kuortaneen kurssin leirijuhlassa 28.6.1938. Helanen 1942, 221.

¹⁸¹ Puhe mustapaitojen juhlassa Helsingissä 26.4.1939. Helanen 1942, 233.

¹⁸² Virkkunen 1974, 211–212.

nähdessään ensin Lapuan liikkeen nousun ja sitten Isänmaallisen kansanliikkeen omaksuvan ensimmäisenä eduskuntapuolueena Suur-Suomen tavoittelun päämääräkseen. AKS:n jäsenten aktiivinen osallistuminen ja laaja tuki IKL:lle johti siihen, että seuran välit muihin porvari-puoleisiin katkesivat.¹⁸³ Alkuinnostus IKL:n suhteen laantui muutamassa vuodessa, ja 1930-luvun lopun ajan Simojoki oli pessimistinen eikä nähnyt Suur-Suomea enää realistisena mahdollisuutena. Äärivalkoiset olivat yhä enemmän eristetyssä suomalaisessa yhteiskunnassa 1930-luvun edetessä eheyttämispoliitikan seurauksena, mikä Simojoelle ja muille äärivalkoisille edusti yhä suurempaa ”vapaussodan” perinnön hylkäämistä.¹⁸⁴ Ajan poliittinen ilmapiiri Suomessa oli selvästi maltillisempi kuin aikaisemmin, mistä todisti erityisesti vuonna 1937 muodostettu Suomen ensimmäinen Maalaisliiton ja SDP:n punamultahallitus.

Simojoen mielialaa laski hänen kokemansa pettymys kansanedustajan rajoittuneisiin vaikutusmahdollisuuksiin, eikä hän viihtynyt Helsingin kosmopoliittisessa ilmapiirissä, jonka hän näki rappeuttavan kulttuurin lähteeksi. Neuvostoliiton vahvistuessa entisestään 1930-luvulla ja Suomen heikoissa puolustusvoimissa hän näki Suur-Suomi-unelmansa tuhon. On mahdollista, että Simojoki vaipui masennukseen elämänsä viimeisinä vuosina. Oliko hänen kuolemansa talvisodassa tammikuussa 1940 seurausta hänelle tyypillisestä yltiöpäisyydestä vai jopa kuolemahakuisuudesta? Siihen on vaikea vastata, mutta Simojoella itsellään oli tunne, ettei hän palaisi sodasta enää kotiin.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Leinonen 2013, 9–10.

¹⁸⁴ Siironen 2017, 253–254.

¹⁸⁵ Virkkunen 1974, 216–217.

3 Suur-Suomen edellytykset

Tässä luvussa analysoin niitä edellytyksiä, joita Simojoki näki Suur-Suomen toteutumiseksi olevan ja minkälaisia painotuksia Simojoki käytti niistä puhuessaan. Tärkeintä edellytystä hän kutsui herätykseksi, joka sisälsi kansallisen ja hengellisen herätyksen. Simojoki puhui tästä aiheesta säännöllisesti läpi 1920- ja 1930-lukujen. Korostuksissa näkyy perinteinen nationalistinen kansallisen herätyksen painottaminen, mutta myös Simojoen oma körttiläinen tausta, joka yhdisti kansallisen herätyksen hengelliseen herätykseen. Ensimmäisessä alaluvussa analysoin näitä herätysdiskursseja. Toisena Suur-Suomen edellytyksenä Simojoki näki sen, että nuoriso nousisi taistelemaan ja johdattaisi muut suomalaiset perässään kohti kansallista suuruutta. Simojoen nuorisodiskursseja analysoin toisessa alaluvussa. Yhdessä herätys- ja nuorisodiskursseillaan Simojoki rakensi kuvaa Suur-Suomesta kansallisena ja hengellisenä projektina, jota sankarillinen nuoriso oli ensisijaisesti luomassa.

3.1 Kansallinen ja hengellinen herätys

Suomen huomen -puheessa itsenäisyyspäivänä 1922 Simojoki puhui siitä, kuinka Suomen kansa oli nukutettu, ja hän näki omana tehtävänään toimina yhtenä sen herättäjistä. Sisällissodan voiton henki eli edelleen vahvana äärivalkoisten mielissä 1920-luvun alussa. Simojolle itselleen vaikutti lähes käsittämättömältä ajatukselta, että kaikki suomalaiset eivät olleet samanlaisen huumen vallassa kuin hän itse. Olihan ”tuhatvuotinen orjuus” germaanien ja slaavien alaisuudessa tullut päätökseen, ja suomalainen heimo oli nyt vapaa olemaan oman onnensa seppä. Hän käytti jälleen raamatullisia vertauksia ihmetellessään, mikseivät ”vapauden veriuhrin”, sisällissodassa valkoisella puolella sekä heimosodissa kuolleet sotilaat, olleet huuhtoneet suomalaisten orjamielisyyttä pois ja tehneet heistä suuruutta tavoittelevaa kansaa.¹⁸⁶

”Kansamme ei ole vielä kokonaisuutena herännyt”, Simojoki selitti.¹⁸⁷ Suomen kansa ei hänen mielestään ollut ymmärtänyt tehtävänsä historiassa, vaan ”sokeana huitoo se oikeaan ja vasempaan, taistellen niitäkin vastaan, jotka ovat sen omaa verta ja lihaa, ja jotka usein muodostavat juuri sen aineksen, mikä on saanut aikaan onnellisia käännteitä sen historiassa.”¹⁸⁸ Näyttäisi siis siltä, että Simojoki oli omaksunut J. V. Snellmanilta näkemyksen, jossa

¹⁸⁶ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 33.

¹⁸⁷ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 34.

¹⁸⁸ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 34.

kansakunta kohosi maailmanhistorian toimijaksi tullessaan tietoiseksi itsestään ja omasta asemastaan.¹⁸⁹ Hän näki itsensä ja AKS:n tehtäväksi kansan herättämisen tähän tietoisuuteen. Kansallinen suuruus, Suur-Suomi, ei voisi toteutua ilman sen aktiivista tavoittelua ja koko kansan osallistumista tehtävään.¹⁹⁰ *Suomen huomen* -puheen oli tarkoitus herättää keskustelua ja tunteita kuulijoissaan kärjistämällä ja maalaamalla seinälle uhkakuvia. Vuonna 1922 pidetty puhe oli myös erinomainen esimerkki Simojoen puheissaan käyttämästä retoriikasta ja provosointiin perustavasta vaikuttamisesta.

Puhuessaan Pohjois-Pohjalaiselle Osakunnalle kaksi kuukautta myöhemmin Simojoki valoi uskoa kuulijoihinsa: ”kansallisen heräämisen oireita ja enteitä on näkyvissä, heräävän kevään tuntua on ilmassa.”¹⁹¹ Merkkeinä tästä heräämisestä hän luetteli jääkäri liikkeen synnyn, Suomen ja Viron itsenäistymisen sekä Suomen sisällissodan ja heimosodat, jotka enteilivät ”suomalaisen heimon” eri osien yhdistymistä. Samana vuonna Simojoki kuvaili kansallista herätystä asiain tilaksi, jossa jokainen kansalainen ymmärtäisi oman suuren vastuunsa kansakunnan kohtalosta, rakastaisi esi-isänsä Jumalaa ja pyrki pyyteettömästi työskentelemään ja kärsimään isänmaan puolesta.

Simojoen mukaan hänellä ja AKS:lla oli toive siitä, että tämä vallankumous suomalaisten sydämissä oli mahdollista saavuttaa. Se oli suuri tavoite, joka meni kaiken muun edelle. ”Tahdomme tulla pieniksi, kunhan vain Isänmaa ja kansamme tulisivat suuriksi”, Simojoki tiivistä.¹⁹² Hänen mielestään passiivinen rakkaus isänmaahan ei ollut aitoa rakkautta, vaan aito rakkaus oli intohimoista. Hän halusi retoriikallaan lietsoa kuulijoissaan kiihkoisänmaallisuuden tunteita, mikä erosi 1800-luvun kansallisesta herätyksestä, joka tavoitteli Suomen itsenäisyyttä. Nationalismista oli tullut kollektiivisen itsepalvelon muoto, johon liittyi suurta hartautta ja jolla oli omat lähes uskonnolliset symbolinsa.¹⁹³ Suomen itsenäisyys oli jo saavutettu ja suomalaiset kokivat olevansa suomalaisia, mutta Simojoelle se ei riittänyt, vaan suomalaisilta vaadittiin kansalliskiihkoa.

Kansallisen herätyksen käsittely ei Simojoen diskursseissa eroa merkittävästi tutkimusajan jakson eri aikoina, sillä hän piti sitä aina välttämättömänä edellytyksenä Suur-Suomen

---

¹⁸⁹ Kettunen 2008, 13.

¹⁹⁰ Nordlund 2019, 53.

¹⁹¹ Puhe isänmaalle Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlassa 5.2.1923. Helanen 1942, 42.

¹⁹² Puhe pidetty v. 1923. Helanen 1942, 53.

¹⁹³ Malešević 2006, 122–124.

toteutumiselle ja heimoaатteen leviämiselle. Lapuan liikkeen synty edusti Simojolle jälleen yhtä merkkiä orastavasta kansallisesta herätyksestä ja hän sai siitä uutta intoa ponnisteluilleen. ”Mutta äkkiä tapahtui sama ihme kuin vapaussodan keväänä. Punainen hyökkäysaalto pysähtyi”, Simojoki kuvaili Lapuan liikkeen syntyä Etelä-Pohjanmaan lakeuksilla.¹⁹⁴ Simojoki uskoi kansallisen herätyksen tapahtuvan kansan ”syvien rivien” keskuudessa siitä huolimatta, ettei Lapuan liikkeen parlamentaarinen seuraaja IKL saavuttanut suurta kannatusta eduskuntavaaleissa.

Myös kielipoliittinen taistelu oli Simojolle tärkeä osa kansallista herätystä, sillä aito heimoaатteen tukeminen näyttäytyi hänelle irtautumisena ruotsalaisuudesta ja skandinaavisuudesta. Tämä näkyi yliopistojen kielikysymyksestä käydyissä keskusteluissa, joihin hän otti kantaa erityisesti eduskunnassa. ”Suomalainen kansakunta hankkii – huolimatta kotiruotsalaistemme vääristelevästä propagandasta – itselleen sijan auringossa”, Simojoki sanoi eduskuntalausuntonsa alussa alkuvuodesta 1935.¹⁹⁵ Hänelle kaksikielinen yliopistojärjestelmä, jossa suomella oli ensisijainen ja vahvempi kielellinen asema, ei riittänyt. Yliopiston tuli olla ”täysin suomalainen”, eli suomenkielinen ja hengeltään suomalainen. Simojoki halusi käytännössä poistaa ruotsin kieleltä sen valtakunnallisen aseman Suomen toisena virallisena kielenä ja ajaa ruotsinkieliset suomalaisen yhteiskunnan marginaaliin.

Simojoen ajattelussa kansallinen herätys johtaisi siihen, että yliopisto ja Suomen kansa olisi yksimielinen ja yksikielinen. Hengeltään suomalainen yliopisto tarkoitti Simojolle heimoaатteen kannatusta, sillä yliopistot olivat AKS:n ja heimoaатteen tärkeimmät kannatuskeskukset. Simojoen mielestä tämän tuli näkyä myös opetuksessa ja professorivalinnoissa. AKS oli julkaissut jo vuonna 1926 aiheesta artikkelikokoelman *Suomalainen valtionyliopisto*, joka osaltaan vaikutti siihen, että valtaosa suomalaisista ylioppilaista tuki yliopiston suomalaistamista.¹⁹⁶ Vuoden 1933 eduskuntavaaleissa AKS tuki IKL:ää ja vaati, ettei ruotsinkieliselle yliopisto-opetukselle enää annettaisi valtiontukea. Kielikysymys liitettiin siis vahvasti heimoaатteeseen ja Suur-Suomi-ideologiaan.¹⁹⁷ Monille alemmasta keskiluokasta ja työväenluokasta

---

¹⁹⁴ Puhe Oulun suojeluskunnan ja Oulunseudun rintamamiesyhdistyksen järjestämässä Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa 3.2.1933. Helanen 1942, 103.

¹⁹⁵ Lausunto ylimääräisten valtiopäivien istunnossa 24.1.1935. Helanen 1942, 134.

¹⁹⁶ Eskelinen 2004, 209.

¹⁹⁷ Uino 1989, 220–223.

tuleville opiskelijoille ruotsi oli kompastuskivi, sillä he eivät pystyneet ymmärtämään opetusta riittävästi.¹⁹⁸

Simojoen suhtautuminen suomenruotsalaisiin oli vähintään epäilevää, jos ei vihamielistä, sillä hän ei uskonut heidän tuntevan Suomea omaksi isänmaakseen tai suomalaisia omaksi kansakseen. AKS:n jäsenten keskuudessa kaksikielisyyttä pidettiin merkittävänä syynä suomalaisten heikkoon kansallistuntoon ja ruotsinkielinen kulttuuri nähtiin esteenä aidon suomalaisen kulttuurin ja valtion kehittymiselle.¹⁹⁹ Tarkempaa perustelua Simojoki ei näkemykselleen antanut, vaan keskittyi edistämään aitosuomalaista propagandaa puheissaan. Aitosuomalaisuuden ongelmana oli epähistoriallisuus, sillä Suomi ei koskaan ole ollut täysin yksikielinen.

Yliopistokysymys provosoi sen molempia osapuolia, ja ruotsinkielisessä lehdistössä esiintyi 1920-luvulla useita ruotsin kielen ylemmyyttä korostavia kirjoituksia, jotka entisestään provosoivat suomalaisuusliikkeen jäseniä.²⁰⁰ Myös rotuteorioista haettiin tukea germaanisten ruotsinkielisten menestykselle flegmaattisiin ja hitaisiin suomenkielisiin verrattuna, mikä toimi ärsykkeenä suomalaisnationalisteille.²⁰¹ Suomenkielinen lehdistö puolestaan kritisoi ruotsinkielisten valtaa yliopistojen lisäksi myös yrityksissä ja liike-elämässä.²⁰² Kivimäen porvarillinen vähemmistöhallitus esitti syksyllä 1934 yliopiston kielikiistaan ratkaisua, jossa suomen kielestä oli määrä tehdä yliopiston hallintokieli. Samalla ruotsinkielinen opetus turvattaisiin laissa säädetyillä ruotsinkielisillä professuureilla. Ratkaisu ei tyydyttänyt kumpaakaan osapuolta, eikä Simojoen ja muiden AKS:läisten negatiivisuus suomenruotsalaisuutta, Ruotsia ja ruotsin kieltä kohtaan laantunut.²⁰³ Yliopistokysymys ratkesi kompromissiin vuonna 1937, mutta Simojoki ja muut IKL:n edustajat kritisoivat sitä rajusti, sillä yliopistoihin jäi edelleen 15 ruotsinkielistä professuuria eikä tavoiteltu yksikielinen yliopisto toteutunut.²⁰⁴

Vahvan isänmaanrakkauden lisäksi kansalliseen herätykseen kuului Simojoen näkemyksen mukaan palava viha venäläisiä ja kaikkea venäläisyyttä kohtaan. Venäläisiä halveksuttiin rodullis-etnisten ominaisuuksiensa sekä Suomea uhkaavan laajentumishalunsa takia, ja tällainen

---

¹⁹⁸ Hämäläinen 1968, 121–124.

¹⁹⁹ Hämäläinen 1968, 105, 116–117.

²⁰⁰ Eskelinen 2004, 209–210.

²⁰¹ Paavilainen 2005, 146 & Hämäläinen 1968, 100–101.

²⁰² Paavilainen 2005, 144.

²⁰³ Meinander 2017, 54–55.

²⁰⁴ Uino 1989, 241–243.

kielteisyys oli ikivanhaa.²⁰⁵ Ryssänviha nähtiin yleisesti positiivisena ilmiönä, joka oli syntynyt sorron seurauksena.²⁰⁶ ”Musta on vihamme sitä kansaa kohtaan, jonka nimen mainitseminen älköön häiritkö hartautemme hetkeä. Meidän vihamme on musta kuin tämä lippu, mutta vihallamme on oikeus voittoon”, Simojoki julisti AKS:n lipun vihkimistilaisuudessa keväällä 1923.²⁰⁷ Simojoki puolusti vihaa tunteena, joka kumpusi rakkaudesta ja Hannu Lauerma mukaan tämän taustalla oli kristillisyytensä.²⁰⁸ Simojoki ei voinut puolustaa vihaa itsessään, joten se piti oikeuttaa rakkaudella. Hän myös kuului AKS:n sisäpiirissä toimineeseen Vihan veljet -salaseuraan, jonka tunnuslause oli ”Pirua ja Ryssää vastaan”, ja joka pyrki yhdistämään suomalaiset ”ryssänvihan” taakse.²⁰⁹ Vihan veljet oli aluksi vain AKS:n ydinryhmä, mutta se otti pian koko järjestön johtoonsa.²¹⁰

Simojolle oli 1920-luvulla itsestäänselvyys, että hänen tavoittelemansa kansallisen herätyksen kärkenä toimisivat AKS ja sen nuoret jäsenet. Herätys oli hänen mielestään vain ajan kysymys, sillä suomalaiset ymmärtäisivät ennen pitkää oman kutsumuksensa suomalaisen heimon puolustajina ja läntisen kulttuuripiirin etuvartiona. Kari Immosen mukaan erityisesti valkoisten keskuudessa oli laajalle levinnyt ajattelutapa, jossa venäläinen oli ”ryssä, likainen, viekas, petollinen, paheellinen, eläimellinen ja juoppo barbaari”, joka korosti Suomen roolia länsimaisen kulttuurin etuvartiona.²¹¹

Simojoen ryssänviha-ajatteluun vaikutti merkittävästi Elmo Kaila (1888–1935), joka oli Vihan veljien perustaja ja joka useiden vuosien ajan oli Suomen johtava ryssänvihan lietsoja.²¹² Kaila antoi ideologiassa ryssänvihalle universaalien ja maailmanhistoriallisen ulottuvuuden, jonka mukaan kaikki Suomea historian aikana kohdannut kurjuus oli lähtöisin Venäjältä, eikä venäläinen kulttuuri ollut ikinä antanut mitään hyvää ihmiskunnalle. Ryssänvihaa Kaila kutsui pyhäksi vihaksi ja Venäjää ”maallisen helvetin esikuvaksi”.²¹³ Kailan esimerkkiä seuraten useat AKS:n jäsenet käyttivät keskinäisessä kirjeenvaihdossa allekirjoituksessaan nimimerkkiä V.R.V. eli ”Veljesi ryssän vihassa”.²¹⁴

---

²⁰⁵ Klinge 1983, 60.

²⁰⁶ Nygård 1982, 60.

²⁰⁷ Puhe AKS:n lipun vihkimistilaisuudessa 12.5.1923. Helanen 1942, 47.

²⁰⁸ Lauerma 2009, 104.

²⁰⁹ Klinge 1983, 65–67.

²¹⁰ Ahti 1999, 372–375.

²¹¹ Immonen 1987, 16.

²¹² Ahti 1999, 171–180, 186–187, 253–254.

²¹³ Ahti 1999, 248–252.

²¹⁴ Ahti 1999, 257.

Kailan kuvailuista paistoi ryssänvihan rationalisointi, mutta Simojolle viha oli aito ja vahva tunnereaktio ilman filosofisia perusteluja. Hänen omat traumaattiset kokemuksensa heimosodissa olivat tälle selittävä tekijä. Kaikesta huolimatta ryssänviha ei Simojoen diskursseissa yleensä ilmennyt yhtä selvästi kuin Kailan puheissa tai hänen vuonna 1923 pitämässään puheessaan AKS:n lipun vihkimistilaisuudessa. Viha ilmeni useammin rivien välistä tai osana muita aiheita. Venäläisyyden vihaaminen vaikutti olevan Simojolle ja monille hänen aatovereilleen itsestäänselvyys, eikä sitä näin ollen tarvinnut sanoa ääneen.

Venäläisvastaisuus oli Simojoen aikana Suomessa vahvaa, sillä maa oli juuri irtaantunut Venäjästä. Poliittisista syistä se pyrittiin aina esittämään spontaanina ja kansanomaisena ilmiönä.²¹⁵ Simojoki puhui ryssänvihasta jopa suomalaisten arvokkaana perintönä aiemmilta sukupolvilta. ”Sen Herran voimalla on kansamme noussut kerta toisensa perästä verestä ja tuhasta lyötynä, mutta ei taitettuna, muserrettuna, mutta ei murtuneena, jättäen perinnöksi lapsillensa kotiensa rauniot ja sukupolvien rakkauden ja vihan”, hän saarnasi AKS:n valatilaisuudessa vuonna 1929.²¹⁶ Ryssänviha oli toisin sanoen erottamaton osa isänmaanrakkautta, ja isien ja äitien oli ”jätettävä perinnöksi lapsillensa se rakkaus ja viha, joka on näillä main kulkenut perintönä polvesta polveen”.²¹⁷ Ryssänviha näyttäytyi Simojolle siis luonnollisena osana suomalaisuutta, jota tuli vaalia sukupolvesta toiseen.

Simojoki kritisoi ajoittain kirjoituksissaan venäläisten lisäksi myös juutalaisia, mutta hänen poliittisissa puheissaan juutalaisia ei juuri mainittu. Hän saattoi välillä toistaa natsien juutalaisvastaisen propagandan lausahduksia ja puhua ”juutalais-marxilaisista”, mutta toisaalta hän myös piti juutalaisia Jumalan valittuna kansana.²¹⁸ Tämä ristiriitaisuus ilmensi Simojoen vaikeuksia sovittaa uskonnollisia ja poliittisiä näkemyksiään yhteen. Luonnollisesti myös Suomen juutalaisväestön vähyys osittain vaikutti siihen, ettei asiasta kehittynyt Suomessa samantyyppistä äärioikeiston propaganda-asetta kuin Saksassa.

Simojoki piti uskonnollista herätystä jopa kansallista herätystä tärkeämpänä, sillä se oli hänen mukaansa välttämätöntä aidon isänmaallisen rakkauden synnyttämiseksi. Ajoittain tämä

---

²¹⁵ Klinge 1983, 70–71.

²¹⁶ Valasaarna Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa 12.5.1929. Helanen 1942, 75.

²¹⁷ Puhe Oulun suojeluskunnan ja Oulunseudun rintamamiesyhdistyksen järjestämässä Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa 3.2.1933. Helanen 1942, 107.

²¹⁸ Virkkunen 1974, 106–107.

näkemyksensä ilmeni diskursseissa selkeästi, sillä luterilaisena pappina hänelle tärkein asia oli hänen uskonsa ja siitä hän löysi tukea vaikeina aikoina, kun maalliset haaveet näyttivät epärealistisilta. ”Minä olen vakuuttunut siitä, että ellei tällainen uskonnollinen herätys pääse uudistamaan nykyistä nuorisoa, nykyistä kansallista nuorisoa sisältäpäin, niin emme koskaan saavuta sitä suurta päämäärää, jonka puolesta me olemme lähteneet taistelemaan”, Simojoki saarnasi itsenäisyyspäivänä vuonna 1930.²¹⁹ Identiteettiasioissa hän mielsi itsensä ensin kristityksi ja vasta sitten suomalaiseksi, vaikka suhtautuminen suomalaisuuteen olikin innokkaampaa kuin muilla hänen aikalaisillaan.

Simojoen ajattelussa Suur-Suomea ei ollut mahdollista saavuttaa ilman kansallista herätystä, eikä kansallista herätystä ilman sitä edeltävää uskonnollista herätystä. ”Tämä kansa palvelee epäjumalia, ja ellei se niistä parannusta tee, hukkuu viimeinen pirstale Suomen suuresta suvusta Pohjolan äärellä syntiensä ja jumalattomuutensa suohon”, hän saarnasi AKS:n valatilaisuudessa vuonna 1929.²²⁰ Hän näki hengellisen herätyksen ratkaisuna kaikkiin maan ongelmiin, mikä oli tyypillistä ajan körttiläisille.²²¹ Simojolle Suomi oli ”Herran viinitarha Pohjolaassa”, jota Jumala koetteli kärsimyksillä läpi historian osana vääjäämätöntä kohtaloa, Suur-Suomea, kohti.²²² 1920- ja 1930-luvun Suomi oli jo selvästi sekulaarimpi maa, kuin mitä se oli ollut esimerkiksi Simojoen ihannoiman kärsimystarinan, isovihan, aikana 1700-luvulla. Hän yritti itse toimia suomalaisten uskonnollisena herättäjänä, ja saarnasi diskursseissaan erityisesti pääkaupungin paheellisuutta vastaan. Simojoki itse ei juuri viihtynyt Helsingissä, mutta vieraili säännöllisesti siskonsa Rakelin kotona, josta kehkeytyi eräänlainen Suomen äärioikeistolaisten ”salonki” ja tapaamispaikka 1930-luvulla.²²³

Vaikka Simojoki saarnasi uskonnollisen herätyksen merkitystä, se näyttäytyi hänelle ajoittain vain keinona saavuttaa maalliset tavoitteensa. Simojoen mukaan kristitty kulki ikävä rinnassansa maallista matkaansa, mutta oli silti äärettömän rakastunut isänmaahansa, jonka maallisen suuruuden tavoittelu oli tervehenkistä ja aidosta uskosta kumpuavaa. ”Siksi on heidän mielestensä jokainen kämmenen leveys tätä maata liian kallis joutuakseen vihamiehen jalan poljettavaksi”, hän kuvaili.²²⁴ Suomi, ja vielä erityisemmin Suur-Suomi, oli luvattu maa ja sen

²¹⁹ Valasaarna Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa 6.12.1935. Helanen 1942, 161.

²²⁰ Valasaarna Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa 12.5.1929. Helanen 1942, 75–76.

²²¹ Huhta 2001, 207.

²²² Nordlund 2019, 44.

²²³ Virkkunen 1974, 136–139.

²²⁴ Puhe Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton kesäkokouksessa Kuopiossa 10.8.1930. Helanen 1942, 87.

maaperä hänelle pyhää. Hänen ajattelussaan korostui kristityn rakkaus lähimmäisiin, mutta ei vihollisiin. Vihollisen rakastamisen hän käytännössä unohti, sillä venäläiset edustivat hänelle kaikkea pahaa ja suomalaisen kulttuurin suurinta uhkaa. Simojoen puheissa näkyi koko tarkasteluajanjakson ajan suomalais-ugrialaisten rinnastaminen Vanhan Testamentin juutalaiseen sekä Kristuksen kärsimyksiin, eivätkä venäläiset tässä narratiivissa sopineet muun kuin poholaisen rooliin. Hän halusi saada myös muut suomalaiset näkemään tämän kansallisen kärsimystarinan, ja sen merkityksen tulevan suuruuden ajan kannalta, jolloin kaikki aiemmat kärsimykset saivat kruununsa.

Uskonnollisen herätyksen suhteen Simojoki ei ollut missään vaiheessa toivoton, ja hän uskoi nähneensä merkkejä siitä Suomen äärioikeistolaisessa nuorisossa, jonka johtajana hän piti itseään. ”Uskonnollisen ja isänmaallisen herätyksen merkkejä on tätä nykyä kaiken uhallakin huomattavissa Suomen kansan nuorisossa”,²²⁵ hän sanoi alkuvuodesta 1933 valaessaan uskoa itseensä ja kuulijoihinsa siitä, että uskonnollinen herätys johtaisi myös Karjalan ja Inkerin ylösnousemukseen. Myös kaksi vuotta myöhemmin puhuessaan Sinimustien juhlatilaisuudessa, hän painotti, että kansallisen herätyksen lisäksi ”uskonnollinen herätys on lyömässä läpi Suomen nuorison rivien.”²²⁶ Simojosta oli tullut heränneille nuorille idoli jo 1920-luvulla hänen ollessaan Kiuruvedellä, joka oli vahvasti uskonnollista ja körttiläistä aluetta.²²⁷ Pitäjässä asui myös ajan kuuluisin körttiläissaarnaaja Aku Rätty, joka oli Simojoen läheinen ystävä.²²⁸ Tämän lisäksi myös AKS:llä ja IKL:llä oli vahvoja uskonnollisia piirteitä ja liikkeisiin kuului huomattavan paljon pappeja ja teologeja.²²⁹ Kiuruvedellä vietetty aika ja Simojoen sosiaalinen ympäristö saattoivat myös vääristää hänen kuvaansa nuorison uskonnollisuudesta.

Simojoen sanavalinnoista voi nähdä hänen elämänsä loppupuolella menettäneen itsevarman uskonsa Suomen uskonnolliseen herätykseen. Itsenäisyyspäivänä AKS:n tilaisuudessa 1935 Simojoki korosti, että Suomi tarvitsi komeiden puheiden, loistavien kykyjen ja tarmokkaan poliittisen aktivismin lisäksi sisäisesti uudistuneita ihmisiä. Korostus tuskin oli sattumaa, sillä järjestön sisällä oli Simojoen kaltaisten körttiläisten ja muiden luterilaisten uskovaisten lisäksi paljon maallistuneita suomalaisia, joille edes uskonto ei ollut Suur-Suomen asiaa tärkeämpi.

---

²²⁵ Puhe Oulun suojeluskunnan ja Oulunseudun rintamamiesyhdistyksen järjestämässä Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa 3.2.1933. Helanen 1942, 107.

²²⁶ Puhe Sinimusta-järjestön juhlassa Heimolan salissa 8.4.1935. Helanen 1942, 149.

²²⁷ Siironen 2017, 116–117.

²²⁸ Saarisalo & Talasniemi 1975, 11–15, 61–62.

²²⁹ Leinonen 2013, 17; Uola 1982, 90–91.

Vielä vuonna 1938 puhuessaan Mustapaitojen tapahtumassa Urjalassa, oli Simojoki varovaisen optimistinen ja sanoi näkevänsä merkkejä hengellisestä herätyksestä. Puhuessaan kansallismielisestä nuorisosta, hän sanoi: ”Ei voi muuta kuin toivoa, että sen riveissä alkaisi puhalttaa myös hengellisen herätyksen lounatuuli.”²³⁰

3.2 Taisteleva ja uhrautuva nuoriso

Nuoriso on aina ollut yhteiskunnan idealistisin ryhmä, niin myös Simojoen aikana. Hän itse piti nuoruuden idealismia ihailtavana, ja pyrki itse pitämään siitä kiinni koko elämänsä ajan. Simojoki painotti koko puhujanuransa ajan nuorten toimivan heimoaatteen ja kansallisen herätyksen keihäänkärkenä, joka aktivismillaan pystyisi herättämään ja johdattamaan muun väestön kohti kansallista suuruudenaikaa. Simojoki rakasti nuorisoa, ja Sakari Virkkusen mukaan hänen karismaattinen persoonallisuutensa vetosi erityisesti nuoriin.²³¹ Ilman nuorisoa kansallista herätystä ei voisi tapahtua, ja Suur-Suomi jäisi vain kaukaiseksi haaveeksi. Simojoen kohdalla on hyvä ymmärtää, että lähes aina hänen puhuessaan nuorisosta, hän puhui vain sen pienestä osasta. Akateeminen Karjala-Seura oli 1920- ja 1930-lukujen yliopistoelämässä tärkeä vaikuttaja, ja heimoaatteen kannattajia oli ylioppilasnuorissa paljon, mutta yliopistot olivat opiskelijamääriltään selvästi pienempiä kuin nykyään, joten ylioppilaat edustivat vain pientä osaa nuorista. Työläisperheiden nuorista Simojoki ei puhunut juuri lainkaan, vaikka nämä edustivat moninkertaisesti suurempaa osaa väestöstä. Hänen kohderyhmänään olivat siis selkeästi enemmän keskiluokkaiset ja porvarillisten perheiden nuoret.

Simojoki halusi ruokkia nuorten idealismia, sillä hän oli itse taistellut sisällissodassa ja kaksi kertaa heimosodissa aatteensa vuoksi. Hänen johtamia Sinimustia pidettiin järjestelmällisen aivopesun tuloksina, jopa hitleriläisinä tuotteina.²³² Hannah Arendtin mukaan vallassa ollessaan totalitaariset liikkeet, joihin myös Sinimustat voidaan lukea, korvaavat propagandan aivopesulla.²³³ Tätä periaatetta sovellettiin Sinimustien sisällä, jossa Simojoella ja muilla johtajilla oli täysi valta indoktrinoida järjestön nuoria jäseniä Herättääkseen nuorissa kuulijoissaan aitoa isänmaanrakkautta, Simojoki painotti näille erityisesti siveyden ja kristillisen elämän merkitystä. Taistelu isänmaan suuruuden puolesta oli hänen mukaansa nuorisolle omantunnon

²³⁰ Katkelma puheesta, joka pidettiin Mustapaitojen neuvottelupäivillä Urjalassa 4.9.1938. Helanen 1942, 224.

²³¹ Virkkunen 1974, 121.

²³² Siironen 2017, 210.

²³³ Arendt 1958, 341.

asia. ”Taistelu on merkki siitä, että jotakin suuriarvoista on tapahtunut”, hän sanoi puhuessaan kansallisesta herätyksestä.²³⁴ Sinimustien nuorilla jäsenillä ei ollut omakohtaista kokemusta sodasta, mutta he olivat kasvaneet vuoden 1918 jälkeisessä ilmapiirissä, jota Miika Siironen on kutsunut valkoisuudeksi, voittajien yhteisöllisyydeksi. Järjestön nuorisotyö oli vahvasti indoktrinoivaa, ja Simojoki piti nuoria helposti muovailtavana aineksena, josta hän saattoi kasvattaa heimoaatteen nuoria sotureita.²³⁵ Simojoen sanoin nuoriso taisteli kartuttaakseen sitä leiviskää, jonka nurmen alla nukkuvat esi-isät olivat sille jättäneet. Tällä hän tarkoitti taistelua Suomen valtionrajojen laajentamisen puolesta.

Simojolla oli myös tarjota nuorisolle esikuvia ja sankareita, joita ihailta ja joiden esimerkkiä seurata. Heimosodissa taistelleet vapaaehtoiset olivat hänelle täydellinen esimerkki epäitsekästä ja itsensä uhraavasta isänmaanrakkaudesta. Sotakuvauksissa korostuu 15–20-vuotiaiden nuorten rooli taisteluissa, sillä he muodostivat suuren osuuden heimosotureista. Sinimustille he olivat esimerkkejä isänmaanrakkaudesta ja uhrimielestä.²³⁶ Hänen omista puheissaan näkyi selvästi myös AKS:n heimomytologia ja sen suuren narratiivin tunnetuin marttyyri, Bobi Sivén. Tarton rauhansopimuksen seurauksena epätoivoon vaipunut ja itsemurhan tehnyt nuori ylioppilas Sivén toimi nuorisolle esimerkkinä fanaattisesta isänmaanrakkaudesta, sillä hän oli tehnyt itsemurhan protestina Repolan ja Porajärven luovuttamista vastaan. Sivénin ihannoiti johtui lähes yksinomaan hänen fanaattisuudestaan, jota myös Simojoki ja AKS halusivat herättää omista joukoissaan.

Suomen kansallisen tilanteen muuttamiseksi ”on pelastus asiain tilaan etsittävä Suomen kansa itsestään, ja ennen kaikkea kääntyy silloin toivomme sen nuorisoon”, Simojoki painotti vuonna 1925 Kuopion heimojuhlassa.²³⁷ Hän ei kyseenalaistanut valkoisten nuorten sotaintoa, vaan piti sitä mittarina, jolla oli mahdollista arvioida muiden ryhmien ajattelua. Samassa puheessa hän rinnasti Saksan puolella ensimmäiseen maailmansotaan osallistuneet jääkärit sekä Viron vapaussotaan ja Itä-Karjalan heimosotiin osallistuneet nuoret Suomen huonoksi omatunnoksi. Näiden nuorien unelmat eivät olleet toteutuneet, joten Suomi oli epäonnistunut. Se, että Neuvostoliitto oli suurvalta, ja Suomi sen pieni rajanaapuri, ei vaikuttanut Simojoen arvioon tilanteesta, sillä nuorten unelmat olivat hänelle tärkeämpiä kuin sotilaalliset ja poliittiset

---

²³⁴ Puhe pidetty v. 1923. Helanen 1942, 49.

²³⁵ Siironen 2012, 19, 181–185.

²³⁶ Siironen 2012, 54–57.

²³⁷ Puhe Kuopion heimojuhlassa 4.7.1925. Helanen 1942, 63.

realiteetit. Hänelle vaikuttaisi jääneen loppuelämäkseen jonkinlainen trauma Itä-Karjalan heimosodista ja niiden epäonnistumisesta. Hän ei suostunut hyväksymään, että kaatuneet toverit olivat kuolleet turhaan, vaan nuoremman sukupolven oli pakko toteuttaa ”haudassa makaa-vien nuorten unelmat”.

Nuorison ideaalista puhuessaan, Simojoki puhui nimenomaan oman ikäluokkansa nuorista, jotka olivat osallistuneet vapaussotaan ja heimosotiin. Kiihkomielisyyttä oli hyve, jota oli jalostettava myös nuorempien ikäluokkien keskuudessa. ”On aina viisaita ja varovaisia, jotka varoittavat nuorisoa liiallisesta kiihkeydestä”, hän vähätteli kriitikoita.²³⁸ Miika Siironen mukaan AKS edusti Simojoen ikäpolven nuorisokapinaa vanhempia ikäluokkia vastaan, ja tätä saman kiihkoisanmaallisen kapinahengen hän halusi iskostaa nuorempaan sukupolveen.²³⁹ Simojoki vaikuttaakin pitäneen itseään monilla tavoin esimerkillisenä hahmona, mikä näkyy hänen painotuksissaan kiihkeydestä ja vahvasta aatteelle omistautumisesta. Fasismien intensiivisyys ja vaatimus omistautumisesta olivat merkittäviä syitä sille, että ideologia vetosi ympäri Eurooppaa juuri nuoriin.²⁴⁰ Simojoki korosti myös nuoruuden optimismia, joka uskoi sokeasti aatteen voittoon laskeskelematta poliittisia tai sotilaallisia todennäköisyyksiä. ”Nuoruuden tulevaisuudenusko on valoisa, ja se tajuaa kansansa etsikkoaikoina intuitiivisesti sen, mitä on tehtävä, silloinkin kun ns. realipoliitikkojen laskemat puhuvat toista kuin nuoruus”, Simojoki julisti Naisylioppilaiden Karjala-Seuran tilaisuudessa vuonna 1933.²⁴¹ Tämä oli esimerkki Simojoen naiiviudesta ja hänen tarpeestaan pilkata reaali politiikkaa. Miika Siironen mukaan Simojolla vaikuttaa olleen lähes rajaton usko ihmisen kykyihin.²⁴²

On myös huomionarvoista, että nuorista puhuessaan Simojoki puhui nimenomaan nuorista miehistä. Tämä vaikuttaa olleen Simojolle niin itsestään selvä asia, ettei hän erityisesti edes maininnut sitä puheissaan. ”Naisellisuudelle ominaisella kärsivällisyydellä ja vaatimattomuudella se on monesti tyytynyt tekemään sellaista ulospäin näkymätöntäkin työtä, josta se ei ole saanut eikä ole pyytänyt mitään kiitosta”, Simojoki sanoi Naisylioppilaiden Karjala-Seuran tilaisuudessa pitämässään puheessa vuonna 1933.²⁴³ Naisten rooli oli hänen mielestään

---

²³⁸ Puhe Oulun suojeluskunnan ja Oulunseudun rintamamiesyhdistyksen järjestämässä Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa 3.2.1933. Helanen 1942, 105.

²³⁹ Siironen 2017, 81–82.

²⁴⁰ Mann 2004, 364.

²⁴¹ Puhe Naisylioppilaiden Karjala-Seuran lipun vihkimistilaisuudessa 20.10.1933. Helanen 1942, 121.

²⁴² Siironen 2017, 213.

²⁴³ Puhe Naisylioppilaiden Karjala-Seuran lipun vihkimistilaisuudessa 20.10.1933. Helanen 1942, 121.

pysyä näkymättömissä. Lyhyttä NYKS:lle pidettyä puhetta lukuun ottamatta nuoret naiset loistivat poissaolollaan Simojoen puhuessa nuorisolle.

Simojoki näki itsensä aina eräänlaisena nuorison johtajana, mutta konkreettisesti hänestä tuli sellainen vasta hänen liityttyään IKL:ään ja aloitettuaan nuorisojärjestö Sinimustien johtajana syksyllä 1933. Poliittiset nuorisojärjestöt olivat vielä 1930-luvulla nuori ilmiö, joten Simojoki pääsi muokkaamaan järjestön toimintaa lähes alusta alkaen ja hänen vaikutuksestaan Sinimustien tarkoituksiksi kirjattiin järjestön säännöissä Suur-Suomen luominen.²⁴⁴ Johtajaroolistaan huolimatta aikalaiset pitivät organisointikykyä Simojoen suurena heikkoutena.²⁴⁵ AKS:n jäsenenä ja järjestön itseoikeutettuna saarnamiehenä hän oli puhunut nuorille miehille, mutta Sinimustissa hän pääsi johtamaan lapsista ja nuorista koostuvaa joukkoa.

Simojoen karisma puri erityisen hyvin näihin nuoriin, joille hän oli ihannoitu johtaja ja jonka auktoriteetti ja arvostus järjestössä oli kiistaton.²⁴⁶ Nuorisojärjestöt olivat merkittävässä roolissa lähes kaikissa Euroopan fasisisissa liikkeissä. Simojoki piti Sinimustia kokonaan itenäisenä nuorisojärjestönä, vaikka se toimi IKL:n maailmankatsomuksen pohjalta.²⁴⁷ Myös Sinimustien tehtävänä Suomessa oli luoda tiivis ja sotilaallisuutta korostava järjestö, jossa oli vahva yhteenkuuluvuuden tunne.²⁴⁸ ”Erittäinkin murrosiän nuoriso kaipaa aatteellista innostusta, korkeita ihanteita, joiden puolesta se voi innostua ja taistella”, Simojoki sanoi puhuesaan Sinimustille huhtikuussa 1935.²⁴⁹ Näitä korkeita ihanteita hän pyrki iskostamaan nuorten Sinimustien mieliin.

Simojoki ei kavahtanut syytöksiä nuorison kiihottamisesta poliittiseen fanaattisuuteen ja fasismiin: ”Me emme sitä ainoastaan salli, me harjoitamme sitä systemaattisesti”.²⁵⁰ Sinimustien organisoinnin esikuvana oli Saksan kansallissosialistien nuorisojärjestö Hitler-Jugend.²⁵¹ Puhuesaan IKL:n tilaisuudessa vuonna 1935 Simojoki sanoi myös itse asian selkeästi: ”Tällä hetkellä pelätään suunnattomasti nuorison fascistisoitumista. Jos fascismilla tarkoitetaan sitä kansallista herätystä, joka on ruvennut taistelemaan kansallisen valtion puolesta, onkin syytä

---

²⁴⁴ Uola 1982, 293–294.

²⁴⁵ Lauerma 2009, 105.

²⁴⁶ Uola 1982, 298.

²⁴⁷ Ohtamaa 1996, 45.

²⁴⁸ Silvennoinen et al. 2016, 283–291; Uola 1982, 297.

²⁴⁹ Puhe Sinimusta-järjestön juhlassa Heimolan salissa 8.4.1935. Helanen 1942, 145.

²⁵⁰ Puhe Sinimusta-järjestön juhlassa Heimolan salissa 8.4.1935. Helanen 1942, 147.

²⁵¹ Nordlund 2019, 53.

pelätä nuorison fascistisoitumista”.²⁵² Fasismi oli hänelle lääke nuorison ja sitä kautta koko kansan herättämiseen Suur-Suomen ja heimoaatteen kannalle. Varhaisteini-ikästä asti fasistisen heimoaatteen propagandaa kuulleista nuorista saattoi tulla vielä fanaattisempia kuin yliopistoaikana AKS:ään liittyneistä nuorista miehistä. Stanley Payne on kutsunut fasismia teatraaliseksi politiikaksi ja kansalaisuskonnoksi, ja myös Sinimustille estetiikka ja symbolit olivat tärkeitä.²⁵³ Järjestön jäsenet pukeutuivat yhtenäisesti fasistien mustiin paitoihin ja Suomea symboloineeseen siniseen kravattiin.²⁵⁴ Heille yksilö ei merkinnyt mitään, mutta isänmaa oli kaikki kaikessa, kuten Simojoki asian kiteytti.²⁵⁵

Sinimustien lakkauttamisen jälkeen Simojoki jatkoi sen seuraajajärjestö Mustapaitojen johtajana ja kritisoi vahvasti Sinimustien lakkauttamista. Hänen henkilökohtainen valtansa Mustapaidoissa oli pienempi kuin Sinimustissa, mutta hän oli edelleen järjestön ihailtu johtaja, josta äärioikeistolaiset nuoret löysivät esikuvansa.²⁵⁶ Sinimustien osallistumista Viron vallankaappausyritykseen ei Simojoki eivätkä Mustapaidat katuneet: ”Koskaan ei sen omatunto voi pitää näitä asioita, joiden nojalla tuo järjestö sai kuoliniskun, rikollisina.”²⁵⁷ Simojoki suri rakkaan järjestönsä kohtaloa, mutta oli edelleen päättäväinen epäonnistumisesta ja pilkan kohteeksi joutumisesta huolimatta.²⁵⁸ Hän uskoi uudesta järjestöstä tulevan Suur-Suomen keihäänkärki, joka toteuttaisi Karjalan ja Inkerin ”Anschlussin”. Vielä viimeisessä Helasen teokseen kootussa puheessaan Mustapaidoille Helsingissä huhtikuussa 1939 Simojoki painotti itsensä uhraamista isänmaan edestä, vaikka puhetta varjostivat IKL:n lakkauttamisyritykset ja vähentynyt kannatus eduskuntavaaleissa. Nuorison ei hänen mielestään tullut miettiä itseään tai onnistumismahdollisuuksiaan, vaan uhrata itsensä aatteelle ja isänmaalle kaikesta huolimatta. Vain siten Suur-Suomi voisi toteutua.

---

²⁵² Puhe IKL:n juhlassa Messuhallissa 15.9.1935. Helanen 1942, 154.

²⁵³ Payne 1995, 9–13.

²⁵⁴ Silvennoinen et al. 2016, 280.

²⁵⁵ Puhe IKL:n juhlassa Messuhallissa 15.9.1935. Helanen 1942, 154–155.

²⁵⁶ Uola 1982, 310–311.

²⁵⁷ Puhe Mustapaitojen Kuortaneen kurssin leirijuhlassa 28.6.1938. Helanen 1942, 221.

²⁵⁸ Uola 1982, 310; Silvennoinen et al. 2016, 305.

4 Heimokansojen merkitys Simojoen heimoaatteessa

Tässä luvussa tutkin Simojoen heimoaatteeseen liittyviä puheita. Heimoatediskursseissa nousevat korostuneesti esiin Karjala ja Inkeri, joista Simojoki puhui säännöllisesti läpi koko tutkiman ajanjakson ajan. Näille molemmille olen omistanut omat alalukunsa, sillä diskurssien määrä on laaja. Osa Simojoen heimoatediskursseista käsitteli myös Viroa ja Unkari. Unkari kuitenkin mainitaan vain kahdesti hänen puheissaan, minkä vuoksi Viroa ja Unkaria käsittelem samassa alaluvussa. Tarkoitukseni tässä luvussa on analysoida, miten heimoaate ilmeni Simojoen puheissa ja miten hän suhtautui suomalaisten ”heimokansoihin”. Heimoatediskurssit ilmentävät Simojoen kokeneen suurta yhteenkuuluvuutta itäkarjalaisten, inkeriläisten ja virolaisten kanssa sekä jonkinlaisella tasolla myös unkarilaisten kanssa.

4.1 Karjalan kärsimystarina

Simojolle Karjala oli sekä rakkauden että pakkomieliteisyyden kohde, eikä hän voinut levätä ennen kuin se olisi liitetty Suomeen. Hän näki karjalaiset eräänlaisena suomalaisuuden jatkeena. Heidän historiansa oli Simojoen silmissä jatkuva kärsimystarina, josta hän aina jaksoi muistuttaa suomalaisia kuulijoitaan. Ainoastaan suomalaiset pystyivät hänen mukaansa vapauttamaan karjalaiset heidät kärsimyksistään. Simojoki valitti jo ensimmäisessä merkittävässä puheessaan 1922: ”Kirves ei ole enää asetettu Karjalassa vain puun juurelle, se kirves on jo monesti iskenyt ja parhaillaan iskee heimopuun kylkeen ja uhkaa nyt sen sydäntä.”²⁵⁹ Hän lisäsi vielä, että ainoastaan suomalaisten välinpitämättömyys asiasta toi hänelle itselleen suurempaa tuskaa kuin itse karjalaisten kärsimys. On kuitenkin tärkeää huomioida, että Simojoen puhuessa Karjalasta hän tarkoitti Itä-Karjalaa, joka ei ollut osa Suomea. Suomelle kuuluneet nykyiset Pohjois- ja Etelä-Karjalan alueet sekä Karjalan kannas ja Laatokan Karjala eivät Simojossa heränneet samanlaisia tunteita ja romantisointia kuin rajantakaisen Itä-Karjalan alueet Vienassa ja Aunuksessa.

Aunuksen retkelle vuonna 1919 ja Itä-Karjalan kansannousuun vuosina 1921–1922 osallistuessaan Simojoki uskoi vahvasti Karjalan vapautumiseen ja koki suurempaa henkilökohtaista läheisyyttä karjalaisiin kuin mihinkään muuhun heimokansaan. Vaikka muiden heimoaateen kannattajien keskuudessa oli eriäviä mielipiteitä esimerkiksi Kuolan niemimaahan, Inkeriin ja

---

²⁵⁹ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 32.

Viroon liittyen, oli Itä-Karjalan liittäminen Suomeen kaikille yhteinen tavoite.²⁶⁰ Sitä perusteltiin niin aatteellisin, luonnonmaantieteellisin, strategisoin ja taloudellisin perustein.²⁶¹

Heimosoturit kärsivät sodissa raskaita tappioita, sillä Aunuksen retkellä heitä kuoli noin 400 ja Itä-Karjalan kansannousussa noin 200.²⁶² Simojoki ei ikinä päässyt yli hävittyjen sotien pettymyksestä, vaan valitteli epäonnistumista useasti myöhemmin Karjalasta puhuessaan. Hän kuitenkin valoi jatkuvasti uskoa sekä itseensä että muihin heimosotureihin puhuessaan heimosodissa kaatuneista tovereistaan: ”Kun Karjalan vapaus toteutuu kerran, huomataan, että tuo veri on sittenkin ollut eräs niistä tekijöistä, jotka ovat runsaalta osalta valmistaneet sen vapausunelman täyttymistä.”²⁶³ Hän ei voinut hyväksyä sitä, että hänen taistelutoverinsa olivat kuolleet turhaan.

Maantieteellisenä alueena Simojoki näki Karjalan suomalaisuuden ja venäläisyyden, lännen ja idän, taistelukenttänä. Puhuessaan vuonna 1923 tästä aiheesta, hän sanoi: ”Mutta toissatalvinen Karjalan kamppailu ei saa olla viimeinen näytös tässä sarjassa, vaan toinen, vielä hirmuisempi näytelmä lopettakoon sarjan: Venäjän kansan murhenäytelmä”.²⁶⁴ Hän siis toivoi kostoa venäläisille. Simojoki ei itse diskursseissaan huomionnut karjalaisten kulttuurisia siteitä Venäjään millään tavalla, hänelle he olivat ainoastaan Venäjän sortama kansa. Uskonnoiltaan luterilaisella Suomella ja valtaosin ortodoksisella Itä-Karjalalla oli myös suuria keskinäisiä eroja, sillä monesti karjalaiset kokivat ortodoksisen venäläisyyden läheisemmäksi kulttuuriksi kuin luterilaisen suomalaisuuden. Suomalaisten miehitettyä Itä-Karjalan jatkosodassa useat suomalaiset tajusivat nämä eroavaisuudet ja pyrkivät johdattamaan itäkarjalaisia pois ”venäläisestä” ortodoksisuudesta ”Suomen uskoon” eli luterilaisuuteen.²⁶⁵ Ortodoksisista kirkkoa oli totuttu Suomessa pitämään venäläistämisen välineenä ja sitä myös kutsuttiin usein ”ryssänkirkoksi”.²⁶⁶

AKS:n piirissä ainoastaan luterilaisuutta pidettiin aitona kristinuskona, ja ortodoksien isänmaallisuus jopa kyseenalaistettiin, sillä ortodoksisuutta pidettiin venäläisenä ja vieraana.²⁶⁷

---

²⁶⁰ Manninen 1980, 147–148.

²⁶¹ Niinistö 2016, 20–21.

²⁶² Roselius 2002, 53–57, 81–85.

²⁶³ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa Kansallisteatterissa 6.12.1922. Helanen 1942, 39.

²⁶⁴ Puhe pidetty v. 1923. Helanen 1942, 51.

²⁶⁵ Ylä-Jussila 2020, 131–132.

²⁶⁶ Vuonokari-Bomström 2024, 174.

²⁶⁷ Ylä-Jussila 2020, 83, 112–113, 162.

Neuvostoliitto vainosi karjalaisia, mutta Simojoen kaltaiset ortodokseja vieroksuneet luterilaiset eivät näyttäneet sankarillisina vapauttajina itäkarjalaisten silmissä. Tämä ei kuitenkaan vielä Simojoen elinaikana valjennut heimosotureille. Jatkosodan aikana monet saivat sen sijaan huomata, että suomalaisiin suhtauduttiin Itä-Karjalassa pidättyväisesti ja epäilevästi, eikä itäkarjalaisissa ollut havaittavissa erityistä innostusta Suomen liittymiseen.²⁶⁸ Tästä huolimatta Itä-Karjala miellettiin käytännössä vain rajantakaiseksi Suomeksi. Simojolle koko ”suomalaisen heimon” historia oli suuri kärsimystarina, mikä korostui Karjalan kohdalla. Suomi oli jo saavuttanut itsenäisyytensä, siinä missä Karjala eli edelleen slaavivaltion alaisuudessa. ”Ryssän surman iskut soivat nyt Suomen heimon jaloimman osan Karjalan yllä”, hän kiteytti puhuessaan Karjalan tilanteesta vuonna 1924.²⁶⁹ Puheessa yhdistyi venäläisvastaisuus ja vahva Karjalan romantisointi, jolla hän yritti saada kuulijansa haaveilemaan Karjalan vapauttamisesta.

Simojoki oli huolissaan myös Karjalan väestötilanteesta, sillä Neuvostoliitto oli alkanut siirtää alueelle ”voimakkaasti sikiävää slaavilaista rotua”, kuten hän asian ilmaisi.²⁷⁰ Hän pelkäsi karjalaisten olevan seuraava suomalais-ugrilainen kansa, joka häviäisi historiankirjoilta venäläisten kulttuurisen ja väestöllisen ylivoiman edessä. Itä-Karjalan alueella asuvat venäläiset esiintyivät Simojoen puheissa aina valloittajina, eikä heillä hänen mielestään ollut oikeutta asua siellä. Osittain tällaisen ajattelun takia venäläiset luokiteltiin ”epäkansalliseksi” ryhmäksi ja heitä kohdeltiin kakkosluokan kansalaisina Suomen miehitettyä Itä-Karjalan jatkosodassa. Tällainen jaottelu oli jopa odotettavissa, sillä Simojoen AKS-tovereilla oli merkittävä rooli Itä-Karjalan sotilashallinnon organisoimisessa ja päätöksenteossa.²⁷¹

Simojoki kritisoi läpi 1920-luvun Suomen hallitusta Karjalan kysymyksen sivuuttamisesta tai puutteellisista toimista sen suhteen. Kuopion heimojuhlassa kesällä 1925 hän paheksui sitä, että suomalaiset olivat tottuneet karjalaisten hätään, eivätkä enää edes reagoineet sieltä kantautuviin uutisiin. ”Ja nyt loppujen lopuksi on poistettu koko Karjalan kysymys ulkopoliittikamme ohjelmasta, mikäli sellaista voi sanoa yleensä olevan olemassakaan”, hän valitteli.²⁷² AKS piti Karjalan alueen säilymistä etnisesti suomensukuisena yhtenä edellytyksenä Suomen valtiolliselle itsenäisyydelle, ja alueen hallinta tekisi Suomen rajoista helpommin

---

²⁶⁸ Pilke 2017, 73–75, 199.

²⁶⁹ Puhe pidetty sotilasjuhlissa syystalvella 1924. Helanen 1942, 55.

²⁷⁰ Puhe pidetty sotilasjuhlissa syystalvella 1924. Helanen 1942, 55.

²⁷¹ Pilke 2017, 47–54, 81–86, 187.

²⁷² Puhe Kuopion heimojuhlassa 4.7.1925. Helanen 1942, 63.

puolustettavat. Venäläisten käsissä se oli vaarallinen.²⁷³ Simojoen silmissä karjalaiset olivat ansainneet Suomen ehdottoman ja täyden tuen, erityisesti heimosodissa syntyneen aseveljeyden vuoksi. ”Suomen on seisottava ja kaaduttava Karjalan kanssa. Suomalaisen kansakunnan on jaettava kunnia ja häpeä Karjalan kansa kanssa”, hän julisti.²⁷⁴

Karjalan ja sen kulttuurin romantisointi oli osa Simojoen propagandaa Suur-Suomen luomiseksi, sillä se herätti vahvoja tunteita heimoaatetta sympatisoivissa ihmisissä. Se perustui ajatukseen heimojen yhteisestä ”kalevalaisesta” kulttuurista, josta suomalaiset yrittivät myöhemmin vakuuttaa myös itäkarjalaisia.²⁷⁵ AKS:n valasaarnassa 1929 Simojoki sanoi: ”Lausuin sanan Karjala, jonka sanan pelkkä lausuminen synnytti joitakin vuosia sitten nuorten miesten suonissa ihmeellisen värinän.”²⁷⁶ Lainausta kuvastaa propagandistisesta luonteestaan huolimatta myös todellisuutta, sillä Simojoki oli itse varmasti kokenut samoin lähtiessään heimosoturina sotaan. Karjala oli kuitenkin monella tapaa vieras monille suomalaisille, olihan se historiallisesti ollut erillään Suomesta satojen vuosien ajan. Se oli kuulunut Novgorodiin ja Venäjään Suomen kuuluessa Ruotsiin, ja myöhemmin Suomen ollessa osana Venäjän keisarikuntaa, oli Itä-Karjala ollut Suomen suuriruhtinaskunnan ulkopuolella. Käytännössä Karjalan kulttuurinen erillaisuus ja historiallinen kaukaisuus Suomesta yhdistettynä kielellisiin ja etnisiin yhteneväisyyksiin muodosti kiehtovan yhdistelmän, joka vetosi Simojokeen ja hänen aatetovereihinsa.

Karjalaisten ahdinko pysyi myös 1930-luvulla yhtä tärkeänä aiheena Simojolle kuin aikaisemmin. ”Meidän rakkauttamme on sanottu onnettomaksi rakkaudeksi. Mutta miksi unohtaisimme Karjalan?”, Simojoki ihmetteli puhuessaan Karjalan kärsimyksistä ja heimosodista vuonna 1930.²⁷⁷ Omat kokemukset rintamalla muokkasivat hänen maailmankuvaansa merkittävästi eivätkä sotilaalliset tai geopoliittiset realiteetit saaneet häntä muuttamaan kantaansa. Katkeruus hävityistä heimosodista ja lähes sokea usko Karjalan ylösnousemukseen ajoivat Simojokea eteenpäin.

Simojoki vaikutti uskovan Karjalan kansallisen heräämisen lopulta noudattavan samaa kaavaa kuin Suomen kansallinen herääminen 1800-luvulla. Itä-Karjalan kansannousu vuosina 1921–

---

²⁷³ Leinonen 2013, 19, 24–25; Tepora 2014, 81–82.

²⁷⁴ Puhe Kuopion heimojuhlassa 4.7.1925. Helanen 1942, 64.

²⁷⁵ Ylä-Jussila 2020, 321.

²⁷⁶ Valasaarna Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa 12.5.1929. Helanen 1942, 77.

²⁷⁷ Puhe Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton kesäkokouksessa Kuopiossa 10.8.1930. Helanen 1942, 90.

1922 oli hänen silmissään vahva merkki tästä kansallisesta heräämisestä. Hänen mukaansa Karjalan vapausliike oli karjalaisten oma liike, jota Suomen tuli tuettava, Simojoki tuntui tosin yliarvioineen sen kannatuksen karjalaisten itsensä keskuudessa. Esimerkiksi Vienan sotaretkien aikana vuonna 1918 paikalliset olivat suhtautuneet suomalaisiin vihaisesti ja epäluuloisesti. Suomalaiset olivat kohdanneet suurimmaksi osaksi pula-ajan uuvuttamia ihmisiä, jotka olivat enemmän kiinnostuneita leivästä ja ruokatilanteesta kuin heimojen yhdistymisestä.²⁷⁸

IKL:n perustaminen vuonna 1932 toi Simojolle uutta toivoa myös Karjalan suhteen, sillä ensimmäistä kertaa AKS:n perustamisen jälkeen Suomessa oli nyt puolue, joka tuki AKS:n taistelua Karjalan vapauttamiseksi venäläisvallasta ja sen liittämiseksi osaksi Suomea. ”Nuorueille ominaisella optimismilla se uskoo, että maailmanhistoria voi piankin luoda Suomelle edulliset konjunktuurit Karjalan ja Inkerin liittämiseksi suureen Isänmaahan”, Simojoki kuvaili AKS:n vahvistunutta tulevaisuudenuskoa alkuvuonna 1933.²⁷⁹ Hitlerin valtaannousu Saksassa ja miljoonat nälkäkuolemat Neuvostoliitossa, erityisesti Ukrainassa, olivat muuttuneet maailmantilanteen syitä. Simojokea ei haitannut myrskyisä maailmantilanne ja sen aiheuttamat kärsimykset, kunhan hänen nuoruudenunelmansa toteutuisivat.

Karjalaan liittyen Simojoen ajattelu erosi 1930-luvulla hänen 1920-luvun ajattelustaan oikeastaan vain hänen oman roolinsa osalta. Hän näki roolikseen yhä vahvemmin nuoremman sukupolven ideologisen valmistamisen sotaan, sillä hän tiesi, etteivät hänen sisällissodassa taistelleet ikätoverinsa olleet enää samoja nuoria, jotka taistelivat heimosodissa. ”Meidän on taisteltava Karjalan asiassa jatkuvasti, vaikka toisenlaisilla aseilla kuin silloin kerran ja toisenlaisella rintamalla kuin v. 1919”, hän rohkaisi vanhoja taistelutovereitaan.²⁸⁰ Nuo toisenlaiset aseet olivat propagandan aseita, joilla nuoremmat ikäpolvet saataisiin uhraamaan elämänsä heimoaatteelle samalla tavalla, kuin Simojoki ja muut heimosoturit olivat tehneet.

Kansanedustajana Simojoki puhui Karjalan tilanteesta myös eduskunnassa. Joulukuussa 1936 eduskunnan istunnossa pitämässään puheenvuorossa hän puhui Neuvostoliiton tekemistä karkotuksista Karjalassa. Hänen mukaansa vuonna 1929 oli Itä-Karjalassa aloitettu karkotukset, joissa vietiin useita junallisia karjalaisia pakkotöihin Kuolan niemimaan ja Siperian

²⁷⁸ Roselius & Silvennoinen 2019, 51, 56–64.

²⁷⁹ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran vuosipäivän veljesillassa 22.2.1933. Helanen 1942, 111–112.

²⁸⁰ Puhe Aunuksen Vapaaehtoisen Armeijan 15-vuotisjuhlassa Sortavalassa 4.8.1934. Helanen 1942, 131.

kaivoksiin ja metsiin. Simojoen mukaan kymmeniä tuhansia karjalaisia oli karkotettu kodeistaan ja viety erityisesti Neuvostoliiton Keski-Aasian alueille sekä Leningradin alueen itäosiin. Samalla Neuvostoliitto oli rikkonut Tarton rauhansopimuksessa antamansa lupaukset. Lisäksi hän kritisoi Suomen hallitusta ja erityisesti ulkoministeriä siitä, että Suomi oli toiminut asiassa vain Kansainliiton kautta eikä ole tehnyt sille itse mitään. ”Teille ja sille hallitukselle, jonka jäsen te olette, on tässä suhteessa laskettu raskas edesvastuu, jonka painon tuntiessanne te ette voi kieltäytyä jotakin tekemästä tämän kysymyksen hyväksi”, hän kritisoi ulkoministeri Rudolf Holstia.²⁸¹ Suoran toiminnan miehenä tunnetulle Simojolle reaktio oli tyypillinen, sillä hän ei voinut sietää Suomen diplomaattista suhtautumista kommunistiseen Neuvostoliittoon.

Karjala oli rakkauden ja pakkomielteen kohde myös Elias Simojolle. Hänen omat kokemuksensa heimosoturina loivat elinikäisen siteen alueeseen, jossa hän oli nähnyt useiden toveriensa kuolevan. Hän nosti Karjalan ja sen kärsimykset esiin säännöllisesti puheissaan erilaisissa konteksteissa läpi 1920- ja 1930-lukujen, eikä hänen näkemyksissään tapahtunut suuria muutoksia Karjalaan ja karjalaisiin liittyen koko hänen puhujanuransa aikana. Karjala oli hänelle eräänlainen luvattu maa, josta Suomi ja myös hän itse löytäisivät autuuden. Kaaduttuaan talvisodassa ei Simojoki ikinä päässyt todistamaan suomalaisten etenemistä Itä-Karjalaan ja sitä, miltä käytännön tasolla suomalaisten hallitsema Itä-Karjala näytti. Simojolle tuo kaikki oli ja pysyi loppuun asti vain suurena unelmana.

4.2 Inkerin ylösnousemus

Inkeriläiset ja Inkeri olivat Elias Simojolle monin tavoin yhtä merkityksellisiä kuin Karjala. Kulttuurisesti ja historiallisesti inkeriläiset olivat lähempänä suomalaisia kuin karjalaiset, sillä inkeriläiset olivat pääosin Savon järviseuduilta ja Karjalan kannakselta 1600-luvulla alueelle muuttaneiden suomalaisten jälkeläisiä.²⁸² Inkerin alueesta oli taisteltu idän ja lännen välillä jo 1200-luvulla, ja vuonna 1617 alue liitettiin Ruotsin valtakuntaan.²⁸³ Ruotsin hallitessa Inkeriä tuhannet ortodoksit muuttivat tai karkotettiin itään Venäjälle, erityisesti Tverin alueelle, ja Suomesta muutettiin heidän jättämilleen alueille.²⁸⁴ Suomea äidinkielenään puhuneet

---

²⁸¹ Lausunto eduskunnan istunnossa 4.12.1936. Helanen 1942, 169.

²⁸² Saloheimo 1992, 76–80.

²⁸³ Kirkinen 1992, 39, 65.

²⁸⁴ Saressalo 2006, 44–46.

luterilaiset inkeriläiset olivat siis todenmukaisemmin rajantakaisia suomalaisia kuin karjalaiset, jotka puhuivat omaa karjalan kieltään ja olivat pääosin ortodokseja.

Inkerin liittäminen Suomeen oli sotilaallisesti epätodennäköisempää kuin Karjalan, sillä historiallisen Inkerin alueella sijaitsi suuri venäläinen metropoli, Leningradin eli Pietarin kaupunki. Kari Immosen mukaan kaupunki oli Suur-Suomi-suunnitelmissa kiusallinen realiteetti, jolle ei löydetty yksimielistä ratkaisua.²⁸⁵ Inkeriä ei yleisesti pidetty Suomen irredenta-alueena Pietarin vuoksi, mutta AKS ja myöhemmin IKL olivat tässä poikkeus.²⁸⁶ Simojoki ja AKS pitivät Karjalan lisäksi myös Inkerin alueen vapauttamista edellytyksenä Suomen itsenäisyyden turvaamiselle.²⁸⁷ Inkerin asia sopi Simojolle tyypilliseen idealismiin, sillä kyse oli pienestä väestönosasta suuren venäläiskaupungin ympärillä, ja vain hänen kaltaisensa idealistit saattoivat unelmoida Inkerin liittämisestä Suomeen.

Osana heimosotia tapahtui vuosina 1918–1920 myös inkeriläisten kansannousu, joka muiden heimosotien tapaan päättyi heimosoturien tappioon. Suurin osa taisteluista käytiin Pohjois-Inkerissä, jossa inkeriläiset nopean etenemisen jälkeen olivat perääntyneet helposti puolustettavaan Kirjasalon mutkaan.²⁸⁸ Tappiosta huolimatta Simojoki piti kansannousua Inkerin kansallisen heräämisen merkkinä. ”Heimot yhtyvät, se on suuria tapahtumia ennustava merkki jokaisen kansakunnan historiassa”, Simojoki julisti innostuneena.²⁸⁹ Mahdollisuudet Inkerin liittämiselle Suomeen olivat päättyneet Tarton rauhansopimuksen myötä vuonna 1920, vaikka pieni Kirjasalon ”tasavalta” Suomen rajalla oli säilynyt inkeriläisten hallussa siihen asti.²⁹⁰ Simojoki kuitenkin uskoi, että Inkeri tulisi vielä nousemaan kurimuksesta ja liittymään osaksi Suomea.

Elias Simojoen silmissä aito Suur-Suomi sisälsi aina myös Inkerin, mutta unelman toteutumisen konkreettisena esteenä oli ja tulisi aina olemaan ”inkerialaisten Isänmaahan istutettu kivi-nen Pietari”, kuten hän valitteli puhuessaan Inkerin alueen väestön tilanteesta loppuvuodesta 1924.²⁹¹ Inkeriläisten kansannousua 1918–1920 hän kuvaili seuraavana kesänä runollisesti:

---

²⁸⁵ Immonen 1987, 334.

²⁸⁶ Nevalainen 1992, 241, 264–265.

²⁸⁷ Leinonen 2013, 19.

²⁸⁸ Nevalainen 1992, 242–243, 247–249.

²⁸⁹ Puhe isänmaalle Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan vuosijuhlissa 5.2.1923. Helanen 1942, 42–43.

²⁹⁰ Nevalainen 1992, 247–253.

²⁹¹ Puhe pidetty sotilasjuhlissa syystalvella 1924. Helanen 1942, 56.

”Yritti Inkeri, mutta miekkaansa sortui Kullervon heimo”.²⁹² Simojoki ei itse osallistunut Inkerin kansannousuun, mutta suomalaisvapaaehtoisilla oli siinä merkittävä rooli. Toisin kuin monet heimoaktivistit ja jääkärit, ei Suomen valtionhoitaja Mannerheim pitänyt realistisena koko Inkerin tai edes Suomen rajalla sijainneen Pohjois-Inkerin liittämistä Suomeen.²⁹³ Sen sijaan Simojoki tunnusti raamatullista kieltä käyttäen uskovansa ”Inkerin ylösousemukseen”, joka tulisi tapahtumaan yhdessä Suomen ja Karjalan ylösousemuksen kanssa.²⁹⁴

Inkeriläisten asema pienenä vähemmistönä väestörikkaalla Pietarin alueella johti väistämättä heidän kulttuuriseen marginalisointiinsa. Simojoki oli huolissaan heidän kärsimyksistään ja näki Inkerin historian, Suomen ja Karjalan historian tapaan, suurena kärsimystarinana. Suomalaisia hän paheksui Inkerin ja inkeriläisten kärsimysten unohtamisesta jo vuonna 1923. Kärsimystarina oli hänelle kuitenkin vain yksi osa suurempaa kamppailua, ”suomalaisen heimon” ja Venäjän kansan välistä taisteluhistoriaa. ”Me tiedämme, että se vaikerrus, joka lyötyjen Karjalan ja Inkerin kansojen kelmeneviltä huulilta kuuluu, on vain heikko kaiku siitä hädästä ja niistä murhenäytelmistä, mistä vuosituhantinen Suomen ja Venäjän kansojen välinen taisteluhistoria tietää kertoa”, hän sanoi tuolloin.²⁹⁵ Kostaminen venäläisille oli hänen mukaansa hurskas teko, sotaa imperialismia vastaan.

1930-luvulle tultaessa ja Neuvostoliiton vahvistaessa geopoliittista asemaansa, Simojoki vaihtoi menettäneen toivonsa Inkerin vapautumisen suhteen. ”Orjuudessa ja kauhussa huokaa kallis Inkerin maa eikä jaksa enää kertoa, miten se on uneksinut vapaudestaan ja pettynyt”, hän valitti Kuopiossa kesällä 1930.²⁹⁶ Myös itsenäisyyspäivänä vuonna 1931 pitämässään puheessa hän käytti vahvaa ja tunteellista kieltä puhuessaan Inkerin tilanteesta. Inkeriläisten pakkosiirrot kotiseuduiltaan Murmanskin alueen kaivoksille sekä Arkangelin ja Siperian vankileireille riipivät Simojoen sydäntä. Suomessa oli hänen mukaansa jo totuttu kuulemaan Inkerin hädästä, eikä ulkopoliittista painetta Neuvostoliitolle pidetty hänen mielestään tarpeeksi yllä. Suomen kansaa Simojoki kritisoi, sillä ”se on selvästi osoittanut enemmän suuttumusta niitä kohtaan, jotka toissa kesänä pakottivat muutamia kommunisteja siirtymään maasta pois,

---

²⁹² Puhe Kuopion heimojuhlassa 4.7.1925. Helanen 1942, 61.

²⁹³ Niinistö 2016, 184.

²⁹⁴ Valasaarna Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa 12.5.1929. Helanen 1942, 77.

²⁹⁵ Puhe pidetty v. 1923. Helanen 1942, 51.

²⁹⁶ Puhe Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton kesäkokouksessa Kuopiossa 10.8.1930. Helanen 1942, 90.

kuin Inkerin raiskaajia kohtaan.”²⁹⁷ Simojoki käytti propagandassaan Inkerin tilannetta myös sisäpoliittisesti, erityisesti Lapuan liikkeen radikaalin toiminnan oikeuttamiseksi.

Syvästi uskonnollinen Simojoki teki heimoaatteesta osan uskonnollista maailmankuvaansa. ”Karjalan ja Inkerin itkuvirttä ei voi kuulla se, jonka korvat on lyönyt lukkoon jazzrumpujen räminä”, hän sanoi vuonna 1933.²⁹⁸ Hänen ajattelussaan ainoastaan uskonnollisesti herännyt kansa pystyi puolustamaan heimokansojaan tehokkaasti. ”Veri tihkuu heimokansojemme ruumiista”, Simojoki kauhisteli AKS:n vuosipäivänä 1933.²⁹⁹ Samassa puheessaan hän ilmaisi myös suurta optimismia siitä, mitä IKL:n nousu vaikutti tekevän myös Inkerin asialle, sillä IKL tuki AKS:n taistelua Inkerin puolesta. Hän uskoi pian koittavan ajan, jolloin orjantappurakruunu nousisi myös ”Inkerin vertavuotavalta otsalta”.

Puhuessaan IKL:n juhlatilaisuudessa syyskuussa vuonna 1935 Simojoki kiisti Sinimustien tavoittelevan hyökkäyssotaa Karjalan ja Inkerin valtaamiseksi.³⁰⁰ Hän kuitenkin sanoi, että nuorisoo ajoi Inkerin asiaa ja Suomen hallitusta hän kritisoi siitä, että se ei tehnyt samoin. Hänen mukaansa Suomen ulkoministeri ei ollut kertaakaan avannut suutaan puolustaakseen Inkeriä, vaikka samaan aikaan sveitsiläinen *Journal de Genève* -lehti oli julkaissut artikkelin Inkerin ja Karjalan vainoista. Simojoen mukaan heimokansojen puolesta taistelevilta pyrittiin sulkemaan suu, mutta AKS jatkaisi taisteluaan niiden sekä uuden, voimakkaan, ja kansallisen valtion puolesta taistelua.³⁰¹ Vaikka Simojoen omat näkemykset eivät juuri muuttuneet 1930-luvulle tultaessa, sanavalinnoista voi huomata IKL:n ja laajemman fasistiliikkeen kasvaneen vaikutuksen Simojoen ajattelussa.

Simojoki otti kantaa Inkerin tilanteeseen myös kansanedustajana. Joulukuussa 1936 hän antoi eduskunnassa lausunnon karjalaisten ja inkeriläisten karkotuksiin liittyen. Simojoen mukaan inkeriläisiä oli karkotettu kotiseuduiltaan noin 50 000 ja kuolleisuus heidän keskuudessaan oli suuri. Neuvostoliitto valmistautui jo sotaan ja mahdollisen Suomen kanssa käytävän konfliktin takia Neuvostoliitto halusi siirtää suomalaissympatioille alttiit inkeriläiset pois rajaseudulta.³⁰² Simojoki pelkäsi jopa inkeriläisten sukupuuttoa, sillä hänen mukaansa suuri osa

²⁹⁷ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran itsenäisyysjuhlassa 6.12.1931. Helanen 1942, 98.

²⁹⁸ Puhe Oulun suojeluskunnan ja Oulunseudun rintamamiesyhdistyksen järjestämässä Oulun vapauttamisen 15-vuotisjuhlassa 3.2.1933. Helanen 1942, 106–107.

²⁹⁹ Puhe Akateemisen Karjala-Seuran vuosipäivän veljesillassa 22.2.1933. Helanen 1942, 108.

³⁰⁰ Puhe IKL:n juhlassa Messuhallissa 15.9.1935. Helanen 1942, 151.

³⁰¹ Valasaarna Akateemisen Karjala-Seuran valatilaisuudessa 6.12.1935. Helanen 1942, 159.

³⁰² Nevalainen 1992, 258; Flink 1992, 310–318.

kuolleista oli lapsia.³⁰³ Lassi Saressalon mukaan inkeriläisten lukumäärä oli vuonna 1929 kaikkiaan noin 137 500, mutta seuraavan kymmenen vuoden aikana heitä kuoli eri tavoin noin 50 000.³⁰⁴ Simojoen pelot perustuivat siis näiltä osin todelliseen sisäpoliittiseen kehitykseen Neuvostoliitossa. Hän vaati Suomen ulkoministeriöltä ja hallitukselta toimia, jotta tilanteeseen kiinnittyisi suurempaa kansallista ja kansainvälistä huomiota. Eduskunta ei kuitenkaan ollut vastaanottavainen ympäristö Simojoen heimoaatteelle, ja hänen kannanottonsa sivuutettiin suurimmaksi osaksi. Inkerin historiaa tutkineen Pekka Nevalaisen mukaan monet suomalaiset vasemmistolaiset pitivät karkotuksista puhumista provokaationa ja neuvostovastaisena propagandana.³⁰⁵

Simojoki otti kantaa Suomen ulkopoliitiikkaan eduskunnassa myös marraskuussa 1937 kritisoidessaan ulkoministeri Rudolf Holstia, sillä tämä ei ollut ollut tarpeeksi jyrkkä Inkerin asiassa. Hänen mukaansa erityisesti Saksassa ja Italiassa oli kummeksuttu sitä, että Holsti astuttuaan virkaan oli tehnyt ensimmäisen ulkomaanmatkansa Moskovaan. Simojoki sanoi saksalaisten jopa tulkinneen Suomen kuuluvan Neuvostoliiton ystävämaiden blokkiin. Lisäksi hän kritisoi neuvostoystävällistä ulkopoliitiikkaa tilanteessa, jossa Inkeriä vainottiin. Simojoki ilmoitti, että ulkoministerin Moskovan-matkan jälkeen oli noin 3000 inkeriläistä karkotettu Pohjois-, Länsi- ja Keski-Inkeristä Siperiaan ja muualle Venäjälle. ”Ei todella kannattaisi näissä olosuhteissa tehostaa ystävällistä mielialaamme Neuvostoliittoa kohtaan monia tuhansia markkoja maksavilla kemuilla Moskovan lähetystöpalatsimme kunniaksi”, hän tilitti. Simojoki katsoi myös, että kaikki ystävälliset eleet venäläisten suhteen vaikuttivat olevan vain haaskattua aikaa, sillä he eivät ymmärtäisi muuta kuin raakaa voimaa.³⁰⁶ Ulkoministeri Holsti oli kuitenkin Moskovassa ilmaissut huolensa Itä-Karjalan ja Inkerin tilanteesta, mutta AKS ei antanut hänelle tunnustusta asiasta.³⁰⁷

Eduskuntalausuntojensa jälkeen Simojoki ei enää puhunut Inkeristä yhtä paljon kuin aiemmin, sillä sodan pilvien kerääntyessä Euroopan ylle 1930-luvun viimeisinä vuosina Suomen maanpuolustus nousi hänen ja IKL:n sekä myös AKS:n ykköseemaksi. Puhuessaan vuonna 1938 Kuortaneella mustapaidoille hän kuitenkin mainitsi Inkerin ja vannoi kansallisen

---

³⁰³ Lausunto eduskunnan istunnossa 4.12.1936. Helanen 1942, 164–172.

³⁰⁴ Saressalo 2006, 48–49.

³⁰⁵ Nevalainen 1992, 266.

³⁰⁶ Lausunto eduskunnan istunnossa 23.11.1937. Helanen 1942, 197–199.

³⁰⁷ Leinonen 2013, 148–150.

nuorison taistelevan Inkerin puolesta sen vapauttamiseen asti.³⁰⁸ Vielä myöhemmin samana vuonna Urjalassa hän sanoi uskovansa suomalaisen heimon ”Anschlussiin”, jossa Karjala ja Inkeri tulitaisiin liittämään Suomeen.³⁰⁹ Simojoki muisteli, kuinka nuorten rivit olivat harvenneet ja heimokansojen liput laskeneet Kirjasalossa Inkerin kansannousun kukistuttua. Hänen mukaansa mustapaidat täyttivät nyt nuo rivit, valmiina taistelemaan saman aatteen puolesta. Simojoen tarkoitus oli kasvattaa mustapaidoista heimoaatteen iskujoukkoja, mikä heijastui myös hänen sanavalintoihinsa. Sodan ja soturikuoleman ihannointi olivat hänelle hyveitä, joihin myös nuoret tuli kasvattaa. Puheesta näkyi myös Hitlerin ihannointi, sillä tämä oli monilta osin kumonnut Versaillesin rauhansopimuksen. Simojoki haaveili Suomen toimivan samoin ja kumoavan Tarton rauhansopimuksen ”vääryydet”.

Inkeri ja inkeriläiset olivat Simojoelle rakkaita aiheita läpi hänen puhujanuransa, ne olivat hänelle Suomen ja suomalaisuuden jatkeita. Hänen silmissään Suur-Suomi ei olisi kokonainen ilman vapaata, Suomeen kuuluvaa Inkeriä. Hän puhui usein läpi 1920- ja 1930-lukujen inkeriläisten kärsimyksistä ja vainoista, ja hän selvästi koki myös ahdinkoa Inkerin tilanteesta. Simojoki ei itse osallistunut inkeriläisten kansannousuun, joten hänellä ei ollut samanlaista sodassa syntynyttä sidettä heihin kuin karjalaisiin. Tästä huolimatta Simojoki koki suurta yhteenkuuluvuuden tunnetta inkeriläisiin, sillä kulttuuriset erot inkeriläisten ja suomalaisten välillä olivat pienemmät kuin itäkarjalaisten ja suomalaisten. Inkeriin hän ei liittänyt yhtä paljon romantisoitua kuin Karjalaan. Tarina pienestä kansasta, jonka kotiseuduille oli perustettu suuri slaavilainen miljoonakaupunki Pietari, vetosi kuitenkin syvästi Simojokeen ja hänen idealistiseen luonteeseensa.

4.3 Itsenäiset heimokansat

Elias Simojoki vihasi venäläisiä läpi elämänsä, ja aitosuomalaisena heimoaktivistina hän ei arvostanut myöskään ruotsalaista kulttuuria eikä Ruotsin roolia Suomen historiallisessa kehityksessä. Suomen naapurimaista Virolla sen sijaan oli erityinen paikka hänen sydämessään, sillä monien muiden heimoaatteen kannattajien tavoin hän mielsi virolaiset Suomen veljeksiksi. Maiden kohtaloiden ajateltiin olevan sidottuja monin tavoin toisiinsa, ja myös Akateemisen Karjala-Seuran ideologiassa Virolla oli erityisasema.³¹⁰ Virolaisten asema Simojoen ajattelussa erosi karjalaisisten ja inkeriläisten asemassa erityisesti siinä, että hän ei tavoitellut

³⁰⁸ Puhe mustapaitojen Kuortaneen kurssin leirijuhlissa 28.6.1938. Helanen 1942, 221.

³⁰⁹ Katkelma puheesta, joka pidettiin mustapaitojen neuvottelupäivillä Urjalassa 4.9.1938. Helanen 1942, 224.

³¹⁰ Leinonen 2013, 26.

Viron liittämistä Suomeen, vaan tuki vahvasti Viron itsenäisyyttä ja nationalistista liikehdintää.

Viron vapaussotaan osallistui yli 3700 suomalaisvapaaehtoista, mutta halukkaita olisi ollut jopa 10 000.³¹¹ Sodan suomalaiset vapaaehtoiset näkyivät säännöllisin väliajoin läpi 1920- ja 1930-lukujen myös Simojoen puheissa. Hän puhui usein ”suomalaisen heimon” kärsimyksistä ja tappioista, mutta Viron vapaussodan hän esitti yhtenä sen suurimmista voitoista. Hän kuvasi tätä voittoa lähes mystisenä heimoyhteyden kokemuksena, ja käytti sitä keinona motivoida erityisesti nuoria kuuntelijoitaan uhraamaan itsensä heimoaatteen puolesta. Simojolle tyypillisesti hän käytti puheissaan idealisoivaa ja nuorten sotaintoa ihannoivaa kieltä: ”Ne nuoret miehet, jotka vaikkakin ryysyjoukkona, kuitenkin suomalaisina, kykenivät levittämään hirmua ryssien keskuuteen Eestin taistelukentillä Narvan, Pajun kartanon, Marienburgin ja Petserin verisillä aukeilla sekä Pietarin porteilla ja kolmena sotavuotena karjalaisten kanssa rinta rintaan Itä-Karjalan äärettömissä erämaissa, eivät kuvitelleet heimoyhteyden pirstoutuvan sellaiseksi kuin se nyt on.”³¹²

Maailmansotien välisenä aikana Viroon kuului myös pieni alue historiallista Inkeriä Narvajoen itäpuolella. Simojoki kävi jonkinlaisella heimokulttuuriretkellä Viron Inkerissä, ja puhui siellä asuvien inkeriläisten tuskasta heidän katsellessaan rajan takaisen Inkerin tilannetta 1920-luvulla. Viron Inkeri oli myös särö suomalaisten heimoaatteen kannattajien ja virolaisten välillä, sillä Viron hallinto kohdisti alueen väestöön virolaistamistoimia. Alueesta oli 1920-luvulla muodostunut merkittävä heimotyön areena erityisesti Akateemiselle Karjala-Seuralle, joten virolaisten toimia ei katsottu hyvällä Suomessa.³¹³ Simojoki ei käsittelyt aiheetta kenties juuri siksi, että ristiriitainen tilanne ei sopinut hänen ihanteelliseen kuvaansa heimokansojen harmonisesta yhteistyöstä.

Keväällä 1934 Viron vapaussodan 15-vuotismuistolle omistetussa juhlassa Helsingissä Simojoki puhui siihen osallistuneiden suomalaisten vapaaehtoisten sotataipaleesta. Narvan valtaus oli suurin yksittäinen taistelu ja Simojoen narratiivissa poikkeuksellisen suuri uroteko, josta hän puhui usein. Vilho Helasen mukaan Narvan valtaus teki suomalaisista suuria sankareita Virossa, sillä Ensimmäisen Suomalaisen Vapaajoukon rooli kaupungin valloituksessa

³¹¹ Zetterberg 2017, 214; Roselius & Silvennoinen 2019, 111–112.

³¹² Puhe Kuopion heimojuhlassa 4.7.1925. Helanen 1942, 64.

³¹³ Sulamaa 2011, 27–28.

vihollisen ylivoimaa vastaan oli ratkaisevan tärkeä.³¹⁴ Suomalaiskomppanioista Simojoki kertoi, että ”ne yllättivät ryssät, niin että nämä tuskin voivat uskoa silmiään nähdessään suomalaisten pistimien välkkyvän keskellä Narvaa.”³¹⁵ Simojoen mukaan venäläiset bolševikkilähteet uutisoivat tapahtuneesta raivoissaan kertoen, että 200 valkokaartilasta karkotti moninkertaisesti vahvemmat puna-armeijan osastot Narvasta. Myös Pajun kartanon taistelu ja Latvian puolella sijainneen Marienburgin valloittaminen olivat tärkeitä taisteluita, joihin suomalaiset osallistuivat, ja joista Simojoki puhui innoissaan. Vuoden 1934 puheessaan Simojoki kritisoi sitä, miten nuorison osallistumista politiikkaan ei katsottu enää hyvällä. Hän näki Viron vapaussodan vahvana vasta-argumenttina, sillä hänen mukaansa nuorimmat siihen osallistuneet olivat 13–14-vuotiaita.³¹⁶ Simojoen ajattelussa sotaan osallistuminen teki sen kokeneista sotilaista muita ihmisiä pätevämpiä päättämään maansa tulevaisuudesta.

AKS järjesti Viron vapaussodan 15-vuotisjuhlan kunnianosoituksena kaikille sodassa taistelleille suomalaisille vapaaehtoisille. Simojoki käytti tilaisuutta kommentoidakseen Viron sisäpolitiikkaa. Aiemmin samassa kuussa Konstantin Päts oli tehnyt vallankaappauksen estääkseen Simojoen fasististen aatetoverien, Viron Vapaussoturien Liiton eli vapsien, valtaannousun.³¹⁷ Simojolle tämä oli kansallisen herätyksen ja kansan tahdon tukahduttamista, sillä vapsit olivat juuri saavuttaneet voiton kunnallisvaaleissa, ja lähestyvissä eduskunta- ja presidentinvaaleissa he olivat myös matkalla vaalivoittoon ennen Pätsin puuttumista asiaan.³¹⁸ Vapsit olivat monissa kaupungeissa saaneet kunnallisvaaleissa yli puolet annetuista äänistä. Vallankaappauksen yhteydessä Päts vangitsi vapsien johtajia ja lakkautti koko järjestön. Simojolle se edusti petturuutta Viron kansaa ja suomalaisten vapaaehtoisten perintöä kohtaan.

Simojoki piti heimoaatteen kannattajien sekaantumista Viron sisäisiin asioihin oikeutettuna. ”Mutta Eestissä on vuotanut siksi paljon suomalaista verta, että meillä täytyy olla oikeus kysyä, miten siellä hoidetaan sitä, mikä merkittävältä osalta on myös suomalaisten sankarinuorukaisten perintöä”, hän perusteli.³¹⁹ Simojoki puhui usein vapaussodan jäämisestä kesken Suomessa, mutta samalla tavalla hän näki tapahtuneen Virossa. Hän ei voinut ymmärtää

³¹⁴ Vilho Helasen mukaan valkoisten puolella sodassa taisteli jopa 12-vuotias suomalaispoika. Helanen 1921, 296–299.

³¹⁵ Puhe Viron vapaussodan 15-vuotismuistolle omistetussa juhlassa Helsingissä 22.3.1934. Helanen 1942, 123.

³¹⁶ Helanen 1921, 487.

³¹⁷ Zetterberg 2017, 233–235.

³¹⁸ Zetterberg 2017, 232.

³¹⁹ Puhe Viron vapaussodan 15-vuotismuistolle omistetussa juhlassa Helsingissä 22.3.1934. Helanen 1942, 125–126.

vapsien vangitsemista, sillä hänen silmissään he olivat virolaisen veljeskansan parhaimmistoa, aitoja kansallisesti heränneitä virolaisia. Hän puhui mytologisoivasti siitä, miten vuonna 1919 verellä solmittu asetoveruus ja heimoveljeys oikeuttivat suomalaisia heimosotureita vaatimaan vastauksia Viron viralliselta hallitukselta esittämiinsä kysymyksiin. Lisäksi Neuvostoliitto uhkasi Suomen lisäksi myös Viroa, jonka hän ei uskonut voivan puolustautua hyökäystä vastaan ilman vapseja.

Simojoki oli pettynyt Suomen ja Viron sisä- ja ulkopoliittiseen kehitykseen itsenäistymisen jälkeisinä vuosina, mikä näkyi myöhemmin 1930-luvulla sekaantumisena Viron sisäpolitiikkaan. Hän osallistui vuonna 1935 ystävänsä ja vapsijohtaja Artur Sirkin johtamaan vallankaappausuunnitelmaan, joka kuitenkin paljastui ennen kuin se ehdittiin toteuttaa. Suunnitelmaan osallistui myös muita Sinimustien johtohenkilöitä, mikä johti koko järjestön lakkauttamiseen. Viro-jupakka teki Simojoesta parjatun hahmon Suomen lehdistössä, mikä aiheutti hänelle suurta henkistä kärsimystä.³²⁰

Puheessaan Viron vapaussodan 15-vuotismuistojuhlissa Simojoki lainasi nimeltä mainitsematonta virolaisrunoilijaa, joka kutsui kotimaataan ”tuulimaaksi”, koska kovan kohtalon tuulet olivat aina puhaltaneet sen yli. Simojoki itse näki kärsimyksessä tiettyä jaloutta, ja hänen suosikkiaiheisiinsa kuului suomalais-ugrilaiden kansojen kärsimyksistä puhuminen. Hän kuvasi myös Viron historian jatkuvana kärsimyksenä. Myös virolaiset esiintyivät Simojoen kuvailuissa eräänlaisena Jumalan valittuna kansana, jolla oli tärkeä tehtävä, sillä olivathan hekin suomalais-ugrilaisia. AKS:n Vilho Helanen kiteytti puolestaan ajatuksen Suomen ja Viron ”sydämen ja järjen” liitosta, jonka mukaan Viro ei voisi säilyä itsenäisenä ilman Suomea, mutta ei myöskään Suomi ilman Viroa. Tarve korostaa maiden yhteisiä puolustusintressejä nousi 1920-luvun lopulla heimoaateideologian rinnalle ohjaamaan Viroon suhtautumista AKS:n sisällä ja se näkyi myös Simojoen suhtautumisessa Viroon.³²¹ Simojoki julisti yhdessä heimosoturiveljiensä kanssa uskovansa Viron tulevaisuuteen ja oikeuden voittoon, samoin kuin hän oli vuonna 1923 julistanut uskovansa Suomen suureen tulevaisuuteen.³²²

Vuonna 1937 Simojoki piti saarnan vapsijohtaja Artur Sirkin ruumiinsiunaustilaisuudessa Helsingin vanhassa kirkossa. Sirk eli viimeiset vuotensa maanpaossa Englannissa,

³²⁰ Siironen 2017, 218–219, 225–

³²¹ Leinonen 2013, 40–41.

³²² Puhe Viron vapaussodan 15-vuotismuistolle omistetussa juhlassa Helsingissä 22.3.1934. Helanen 1942, 127.

Hollannissa ja Luxemburgissa, jossa hän kuoli Echternachin kaupungissa väkivaltaisesti 1937. Virallisesti kuolema julistettiin itsemurhaksi, mutta monet tutkijat uskovat Viron hallinnon murhanneen hänet. Simojolle Sirk oli suuri vapaustaistelija, joka oli kuollut isänmaansa vapauden puolesta. Sirkin hautajaisissa pitämässään saarnassa Simojoki antoi ymmärtää, ettei uskonut vapsien enää voivan voittaa, mutta hän ei silti voinut hyväksyä sitä. Saarnassaan Simojoki kutsui Sirkin motiiveja puhtaiksi ja epäitsekäiksi, ja hänen tavoitteitaan oikeaksi ja jaloksi. Vapsien johtajat olivat tässä vaiheessa joko kuolleet tai vankilassa, ja Pätsin hallinto oli jo vakiinnuttanut asemansa maan johdossa.³²³ Valtataistelun päätyttyä sekä AKS:n että IKL:n kiinnostus Viroa kohtaan laski merkittävästi, ja Pätsin hallinto piti niitä itselleen vihamielisinä toimijoina.³²⁴

”Meidän täytyy uskoa, että taistelu oikeuden ja totuuden puolesta ei ole voinut murskaantua Echternachin katukiviin”, Simojoki julisti.³²⁵ Simojoen maailmankuvaan ei sopinut se, että heimosoturit epäonnistuivat tavoitteissaan. Toivottomalta vaikuttaneessa tilanteessa hän valoi yhä uskoa kuulijoihinsa, ja myös itseensä, sillä hän oli 1930-luvun lopussa pessimistinen Viron lisäksi myös Suomen tilanteen suhteen. Jääräpäisyydestä huolimatta hänen sanavalinnoissaan voi havaita luovuttamisen merkkejä, sillä hän korosti aiempaa ennen kuolemanjälkeistä elämää ja ylösnousemusta. Simojoki huomautti myös, että kansalliset ylösnousemusliikkeet elävät vain aikansa ja lopulta sammuvat. Hän vaikutti samalla myöntävän, että Viron osalta tuo sammuminen oli jo tapahtunut. Murheellisessa tilanteessa ja nuoruudenhaaveiden sortuessa Kristuksen sanat ikuisesta elämästä olivat hänelle ainoa lohtu.

Vuosina 1938–1939 Simojoki puhui Virosta enää vain kritisoidessaan Sinimustat-järjestön lakkauttamista sen sekaannuttua Viron vallankaappausyritykseen. Sen seuraajajärjestöstä Mustapaidoista hän sanoi, että ”se kokoontuu aina Suomen, Karjalan ja Eestin lippujen alla”.³²⁶ Viron lipun läsnäolo heimoaатteen kannattajien toiminnassa kertoo siitä, että Virolla oli suomalaisessa heimoaатteessa erilainen asema kuin muilla itsenäisillä valtioilla, se oli Suomen ”veljeskansa”. Lisäksi Simojoki kuvaili huolestuneena Suomen ja Viron geopoliittista asemaa suursodan lähestyessä keväällä 1939. Hän kertoi sekä Suomen että Viron tehneen linnoitustöitä Neuvostoliiton uhkailujen jälkeen vuoden 1939 aikana. Suomi säilytti

³²³ Zetterberg 2017, 235.

³²⁴ Leinonen 2013, 80–82.

³²⁵ Simojoen saarna Artur Sirkin ruumiinsiunaustilaisuudessa Helsingin Vanhassa kirkossa 9.10.1937. Helanen 1942, 208.

³²⁶ Katkelma puheesta, joka pidettiin Mustapaitojen neuvottelupäivillä Urjalassa 4.9.1938. Helanen 1942, 224.

itsenäisyytensä, mutta Simojoki ehti ennen kuolemaansa nähdä, kuinka Neuvostoliitto alisti hänen rakastamansa Viron luovuttamaan sotilastukikohtiaan puna-armeijalle. Vuonna 1940 Viro miehitettiin, ja maa menetti itsenäisyytensä puoleksi vuosisadaksi.

Virolaisten lisäksi Simojoki koki yhteenkuuluvuutta myös kaukaisemman suomalais-ugrilaisen kansan, unkarilaisten, kanssa. Unkarin asema ei hänen ajattelussaan ollut yhtä tärkeä kuin Viron, eikä Unkari keskieuropalaisena maana ollut poliittisesti yhtä merkittävä suomalaisten näkökulmasta kuin Viro. Tutkimissani puheissa Simojoki puhui Unkarista vain kahdesti, mutta molemmilla kerroilla siitä paistoi hänen ihailunsa ja arvostuksensa maan historiaa ja kulttuuria kohtaan.

Kuopion heimojuhlan puheessaan vuonna 1925 Simojoki puhui unkarilaisista osana ”suomalaista heimoa”. Simojoki piti Unkarin alueiden jakamista Trianonin rauhansopimuksessa 1920 häpeällisenä. ”Trianonin rauhansopimuksessa lyötiin arpaa Unkarista Rumanian, Jugoslavian ja Tshekko-Slovakian kesken, ja jaettu on nyt ennen jakamaton Tisza ja Tonava”, hän välitti.³²⁷ Trianonin ja Tarton rauhansopimukset näyttäytyivät hänelle suurena salaliittona suomalaista heimoa vastaan. Unkari oli menettänyt yli kaksi kolmasosaa alueistaan ja noin 3,2 miljoonaa unkarilaista oli jäänyt kansallisvaltion rajojen ulkopuolelle.³²⁸ Simojolle oli selvää, että Trianon oli silponut Suur-Unkarin, kuten Tartto oli silponut Suur-Suomen. Heikki Eskelisen mukaan Tarton rauhansopimus ja Karjalan kysymys eivät kuitenkaan herättäneet Suomessa samanlaista tuskaa kuin Trianon sopimus Unkarissa.³²⁹ László Kontlerin mukaan Unkarin äärioikeisto käytti Trianonin sopimusta syntipukkina kaikille maan ongelmille ja myrkytti maan suhteita naapurimaihin.³³⁰ Tässä voi nähdä yhtäläisyyksiä Simojoen näkemyksiin vapaussodan keskenjäämisestä, heimosodista ja Tarton rauhansopimuksesta.

Unkarilaiset olivat suurin suomalais-ugrilainen kansa, ja heimoaktivistit halusivat tiiviimpää kulttuuriyhteistyötä Unkarin ja Suomen välille.³³¹ Mitään konkreettista poliittista tai kulttuurillista sidettä ei suomalaisten ja unkarilaisten välillä ollut, sillä maiden historialliset ja maantieteelliset kontekstit erosivat toisistaan merkittävästi. Unkarilaiset olivat erkaantuneet muista suomalais-ugrilaisista kansoista yli 3000 vuotta sitten ja lisäksi enemmistö heistä oli

---

³²⁷ Puhe Kuopion heimojuhlassa 4.7.1925. Helanen 1942, 61.

³²⁸ Kontler 2002, 342.

³²⁹ Eskelinen 2004, 148.

³³⁰ Kontler 2002, 344.

³³¹ Roiko-Jokela 2011, 76–77.

katolilaisia, joten heidän kulttuurinsa erosi myös uskonnollisissa asioissa suomalaisesta kulttuurista.³³² Osittain näistä syistä suurempi kiinnostus unkarilaisuuteen jäikin vain heimoa-
aatetta tukeneiden tutkijoiden tasolle.

Jos Simojoki 1925 liitti unkarilaiset osaksi suomalais-ugrilaisten kansojen suurta kärsimystarinaa, oli hänen sävynsä vuonna 1939 aivan päinvastainen. Hän näki unkarilaisissa esimerkin, jota suomalaiset äärivalkoiset olivat seuranneet kateellisina, ja jota he halusivat imitoida. Hänen mukaansa Unkarin kansallinen elämä oli ”liekehtinyt” viimeisten vuosien aikana. Unkaria oli hallinnut jo 1920-luvun alusta asti Miklós Horthyn autoritaarinen hallinto, mutta erityisesti 1930-luvulla maa oli liikkunut aiempaa avoimemmin fasistiseen suuntaan. Fasistinen Nuoliristi-puolue oli nostanut kannatustaan ja noussut yhdeksi maan suurimmista puolueista, minkä seurauksena Horthyn hallinto toteutti monia fasistien aloitteita.³³³ Tämä selitti myös Simojoen muuttuneen sävyn hänen puhuessaan Unkarista.

Unkarin hallinto lähensi suhteitaan Natsi-Saksaan 1930-luvun jälkipuolella, sillä Saksan apu nähtiin ainoana tapana kumota Trianonin rauhansopimuksen vääryydet. Saksan liitettyä itseensä Tsekkoslovakian sudeettialueet Unkari oli vuonna 1938 saanut Hitlerin ja Mussolinin tukemana takaisin itselleen Slovakian eteläosan unkarilaisenemmistöisen alueen, jossa asui yli miljoona ihmistä.³³⁴ ”Se ei ole hetkeksikään hellittänyt kansallisessa taistelussaan, ja sen vuoksi murtuvat tällä hetkellä Trianonin kahleet sen yllä”, Simojoki hehkutti.³³⁵ Simojoki näki Unkarin toteuttaneen kansallisrunoilijansa Sándor Petöfin runoileman kansallisen tahdon ja uskon. Hänen silmissään maa vain odotti hetkeä, jolloin se voisi maailmantilanteen sal-
liessa saavuttaa kansallisen suuruuden myös maantieteellisesti. Simojoki ei asiassa erehtynyt, sillä Unkari liitti vielä itseensä Trianonin rauhansopimuksessa Tsekkoslovakialle, Romanian ja Jugoslavialle menettämiään alueita vuosina 1939–1941 Saksan tukemana.³³⁶ Mutta kuten Suomi jatkosodan aikana, myös Unkari tavoitteli kansallista suuruutta toisessa maailmansodassa Saksan rinnalla, ja joutui lopulta kokemaan tappion. Tätä tappiota 1940-luvulla ei Elias Simojoki enää ollut todistamassa.

---

³³² Kontler 2002, 36; Lang 2020, 78–79, 242.

³³³ Kontler 2002, 363–372.

³³⁴ Kontler 2002, 372.

³³⁵ Puhe mustapaitojen juhlassa Helsingissä 26.4.1939. Helanen 1942, 230.

³³⁶ Kontler 2002, 373–378.

5 Johtopäätökset

Tässä pro gradu -tutkielmassa olen tutkinut sitä, miten Suur-Suomi ja heimoaate esiintyivät Elias Simojoen puheissa vuosina 1922–1939. Simojoen puheista olen tunnistanut erilaisia diskursseja: Suur-Suomi-diskurssi, herätysdiskurssi, nuorisodiskurssi ja heimoaatediskurssi, joissa hän puhuu Suur-Suomi-ideologiansa ja heimoaatteensa keskeisistä sisällöistä. Olen myös analysoinut, miten Simojoen omat sotakokemukset vaikuttivat hänen ideologiaansa ja sitä, mitkä asiat hän näki Suur-Suomen toteutumisen keskeisinä edellytyksinä. Lisäksi olen tarkastellut, millä tavalla Simojoen ajattelu muuttui tarkasteluajanjakson aikana. Lähdemateriaalinani oli Simojoen aikalaisen Vilho Helasen valikoima kokoelma isänmaallisaiheisia puheita, joissa Simojoen koko ideologia ja sen kehityskulku ensimmäisestä puheesta 23-vuotiaana viimeisiin puheisiin, joiden aikaan Simojoki oli 40-vuotias. Lähteiden analysoinnissa olen käyttänyt ensisijaisesti diskurssianalyysiä, jonka tukena on ollut lähiluku.

Lähdeaineistoista ilmenee Simojoen tulisieluinen luonne ja tietynlainen naiivius ja lapsenusko Suur-Suomen syntymiseen. Suurin optimismi hänen Suur-Suomi-diskursseissaan ilmeni heti heimosotien jälkeen, AKS:n alkuvuosina 1922–1925. Neuvostoliitto oli tuolloin edelleen sisäpoliittisesti verrattain heikko ja Suomen sisällissodan voittajien valkoinen kiihkoisänmaallisuus oli voimissaan. Simojoen usko Suur-Suomeen koki 1920-luvun loppupuolella ensimmäisen suvantovaiheen Neuvostoliiton aseman vakiintuessa. Sisä- ja maailmanpoliittisen tilanteen tarjoama aikaikkuna Suur-Suomen luomiseksi oli ohi, eikä uusia heimosotia ollut enää tiedossa. Simojoki alkoi tässä vaiheessa katsoa nuoremman ikäluokan puoleen oman sukupolvensa unelmien toteuttajana.

Lapuan liikkeen nousu ja Isänmaallisen kansanliikkeen perustaminen 1920- ja 1930-lukujen taitteessa toivat Simojolle uutta optimismia, sillä AKS ei ollut enää yksin Suur-Suomi-haaveidensa kanssa. IKL ja Simojoki veivät Suur-Suomi-aatteen eduskuntaan, ja Simojoki uskoi ennen pitkää myös ”kansan syvien rivien” asettuvan IKL:n taakse. Alkunnostus kuitenkin laantui, eikä Simojoki kokenut kansanedustajan vaikutusmahdollisuuksia merkittävinä, ja 1930-luvun kääntyessä loppupuolelle näytti sotilaspoliittinen tilanne Simojoen silmissä jo koko Suomen olemassaolon kannalta uhkaavalta. Simojoen usko Suur-Suomeen 1930-luvun lopulla oli vielä alhaisempi kuin se oli ollut 1920-luvun lopussa ja hän vaikutti joissain Suur-Suomi-diskursseissaan jopa masentuneelta. Hän oli elämänsä loppua kohden pessimisti, mutta ei silti missään vaiheessa lakannut olemasta radikaali.

Suur-Suomen tärkeimpinä edellytyksinä Simojoki piti kansallista ja uskonnollista herätystä, sekä uhrautuvaa kansallismielistä nuorisoa. Herätysdiskursseissa Simojoki toi ilmi, että kansallinen herätys tarkoitti hänelle suomalaisten tietoisuutta omasta historiallisesta tehtävästään länsimaisen sivilisaation puolustajina barbaarista itää vastaan. Tämän tehtävän hän näki Jumalan antaneen suomalaisille. Lisäksi kansalliseen herätykseen kuului velvollisuus vapauttaa Itä-Karjalan ja Inkerin suomensukuiset heimot venäläisten vallasta, ja palava viha venäläistä perivihollista kohtaan. Kansallinen herätys ei Simojoen silmissä ollut mahdollista ilman hänen saarnaamaansa hengellistä herätystä. Herätysdiskursseissa Simojoki korosti, että Suomi tulisi suureksi ja Jumala antaisi suomalaisille suuren valtakunnan vasta sitten, kun kansa rukoilisi tätä. Simojoen oma körttiläinen tausta heijastui hänen painotuksiinsa ja syvän synnintunnon saarnaamiseen.

Uhrautuva kansallismielinen nuoriso oli Simojoen silmissä aina oleva se keihäänkärki, joka herättäisi koko muun kansan ja tekisi Suomen suureksi. Hän oli itse ollut 19–23-vuotiaana useissa sodissa, ja tämä kokemus näkyi edelleen hänen painottaessaan nuoruuden ideaalia. Traumaattiset kokemukset ja taistelutoverien kuolemat heimosodissa olivat tehneet syvän jäljen Simojokeen, eikä hän ikinä hyväksynyt sitä, että Karjala ja Inkeri jäisivät venäläisten valtaan. Nuorisodiskursseissaan hän painotti, että nuorten tuli olla radikaaleja eikä sankarikuolemaa pitänyt pelätä, vaan sitä tuli ihannoida. Simojoen diskursseissa nuorison ihanne oli olla valmis unohtamaan ja uhraamaan itsensä kokonaan, jotta Suomi tulisi suureksi ja heimokansat vapautuisivat. Simojoki puhui nuorisolle vahvassa auktoriteettiasemassa ja hän pyrki iskostamaan nuorison ihannetta johtamiinsa Sinimustiin ja Mustapaitoihin, joista oli tarkoitus kasvat-
taa Suur-Suomen uskollisimpia sotilaita.

Simojoen heimoatediskursseissa keskiössä muiden heimokansojen osalta olivat itäkarjalaiset ja inkeriläiset. Itäkarjalaisten kanssa Simojoki koki sanojensa mukaan suurta läheisyyttä siksi, että oli heimosodissa taistellut heidän rinnallaan, ja taisteluseidit yhdisti hänet heihin loppuelämäksi. Inkeriläiset puolestaan olivat kulttuurisesti suomalaisia vielä lähempänä kuin itäkarjalaiset ja heidän asemansa pienenä vähemmistönä miljoonien venäläisten asuttamalla alueella vetosi Simojoen idealistiseen ja radikaaliin luonteeseen. Sekä Itä-Karjala että Inkeri piti Simojoen mukaan vapauttaa slaavivaltion ikeestä, ja tehdä osaksi Suur-Suomea. Tämän hän näki ratkaisuna, joka päättäisi sekä suomalaisten, itäkarjalaisten että inkeriläisten kärsimykset ja loisi ”suomalaiselle heimolle” onnellisen tulevaisuuden.

Myös Unkarilla ja erityisesti Virolla oli keskeinen rooli Simojoen heimoaatteessa. Hän tuki molempien maiden itsenäisyyttä ja niiden kansallismielisiä liikkeitä. Virossa hän näki Suomen lähimmän itsenäisen veljeskansan, jonka tulevaisuus ja turvallisuus oli sidottu Suomeen. Suomalaisten osallistuminen voitokkaaseen Viron vapaussotaan oli Simojoelle tärkeimpiä merkkejä ”suomalaisen heimon” yhdentymistä ja heräämisestä. Simojoki joutui myös suuriin ongelmiin Suomessa sekaannuttuaan vapsien vallankaappausyritykseen Virossa vuonna 1935. Unkariin hän puolestaan samaistui erityisesti siksi, että maa oli Trianonin rauhansopimuksissa menettänyt suuren osan alueistaan ja väestöstään. Simojoki näki siinä selviä yhtäläisyyksiä Tarton rauhansopimuksen jälkeiseen ”tynkä-Suomeen”, josta Itä-Karjala oli jäänyt ulkopuolelle heimosodista huolimatta. Unkarin osalta myös äärioikeiston valtaannousu teki siitä Simojoen ihannoinnin kohteen.

Löysin tutkielmaa tehdessä vastaukset esittämiini keskeisiin tutkimuskysymyksiin, ja diskursianalyysi soveltui tutkimukseeni hyvin. Vaikka Elias Simojokea on tutkittu jo aikaisemmin, uskon että olen tutkielmallani tuonut lisäarvoa tutkimuskentälle keskittymällä yksinomaan Simojoen poliittisluontoisten puheiden analyysiin. Elias Simojoki oli sukupolvensa kiehtovimpia hahmoja suomalaisessa politiikassa, joka oli mukana merkittävimmissä äärioikeistolaisissa liikkeissä oman aikansa Suomessa. Hänessä yhdistyi monia ristiriitaisia piirteitä ja ajattelumalleja, hänessä heijastui kokonaisen äärivalkoisten sukupolven ajattelumaailma. Hän oli oman ikäluokkansa suurten sukupolvikokemusten tuotos, joka sai ajatteluunsa vaikutteita suomalaisten äärivalkoisten lisäksi myös ulkomaisilta fasisistijärjestöiltä ja körttiläisyydestä. Henkilönä sekä poliittisena toimijana Elias Simojoki on oivallinen kohde myös jatkotutkimukselle tulevaisuudessa.

Lähteet

Kirjallisuus

Helanen, Vilho: *Palava pensas. Elias Simojoen puheita*. WSOY 2. painos, Porvoo 1942.

Tutkimuskirjallisuus

Ahonen, Sirkka: *Suomalaisuuden monet myytit. Kansallinen katse historian kirjoissa*. Gaudeamus, Helsinki 2017.

Ahti, Martti: *Ryssänvihassa. Elmo Kaila 1888–1935*. WSOY, Juva 1999.

Ahtiainen, Pekka & Tervonen, Jukka: *Menneisyyden tutkijat ja metodien vartijat. Matka suomalaiseseen historiankirjoitukseen*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki 1996.

Alapuro, Risto: *Akateeminen Karjala-Seura*. WSOY, Porvoo 1973.

Arendt, Hannah: *The Origins of Totalitarianism*. Toinen painos. Meridian Books, Inc., New York 1958.

Engman, Max: Pietari ja Inkeri. *Inkeri. Historia, kansa, kulttuuri*. Toim. Pekka Nevalainen & Hannes Sihvo. SKS, Helsinki 1992, 167–178.

Eskelinen, Heikki: *Me tahdoimme suureksi Suomenmaan. Akateemisen Karjala-Seuran historia I*. WSOY, Juva 2004.

Flink, Toivo: Vainoja Inkerissä. *Inkeri. Historia, kansa, kulttuuri*. SKS, Helsinki 1992, 310–318.

Helanen, Vilho: *Suomalaiset Viron vapaussodassa*. Oppian, Helsinki 2023. Teos ilmestynyt ensimmäisen kerran vuonna 1921.

Huhta, Ilkka: *Täällä on oikea Suomenkansa. Körttiläisyyden julkisuuskuva 1880–1918*. Suomen kirkkohistoriallinen seura, Helsinki 2001.

Huovinen, Leo: *Kiuruvesi 1873–1980*. Kiuruveden Kirjapaino Oy, Kiuruvesi 1988.

Hyrkkänen, Markku: *Aatehistorian mieli*. Vastapaino, Tampere 2002.

Hämäläinen, Pekka: *Kielitaistelu Suomessa 1917–1939*. WSOY, Porvoo 1968.

Ihalainen, Pasi & Valtonen, Heli: *Sanat siltana menneeseen. Kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*. Gaudeamus, Tallinna 2022.

Immonen, Kari: *Ryssästä saa puhua... Neuvostoliitto suomalaisessa julkisuudessa ja kirjat julkisuuden muotona 1918–39*. Otava, Helsinki 1987.

- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino, Tampere 2016.
- Kettunen, Pauli: *Globalisaatio ja kansallinen me. Kansallisen katseen historiallinen kritiikki*. Vastapaino, Tampere 2008.
- Kinnunen, Kristiina: Ylioppilasjohtaja. *Etelän tien kulkija – Vilho Helanen (1899–1952)*. Toim. Heikki Roiko-Jokela & Heikki Seppänen. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 1997, 89–118.
- Kirkinen, Heikki: Inkerin keskiaika ja uuden ajan alku vuoteen 1917. *Inkeri. Historia, kansa, kulttuuri*. Toim. Pekka Nevalainen & Hannes Sihvo. SKS, Helsinki 1992, 35–66.
- Kivimäki, Ville: Reittejä kokemushistoriaan – Menneisyyden kokemus yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksessa. *Eletty historia. Kokemus näkökulmana menneisyyteen*. Toim. Johanna Annola, Ville Kivimäki & Antti Malinen. Vastapaino, Tampere 2019, 9–38.
- Kivimäki, Ville & Toivo, Raisa: Kokemuksen historia. *Avaimia menneisyyteen. Opas historiantutkimuksen menetelmiin*. Toim. Mirrka Danielsbacka, Matti O. Hannikainen & Tuomas Tepora. Gaudeamus, Tallinna 2022, 59–76.
- Klinge, Matti: *Vihan veljistä valtiososialismiin*. WSOY 2. painos, Juva 1983.
- Kokkonen, Kerttu: *Kotimaallensa matkaavaiset. Kainuun körttiläiset ja heidän uskonsa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa*. Paltamon kirjapaino, Paltamo 2014.
- Kontler, László: *A History of Hungary: Millennium in Central Europe*. Palgrave Macmillan, New York 2002.
- Koskivirta, Anu & Lidman, Satu: Historioitsija eettisten valintojen äärellä. *Historiantutkimuksen etiikka*. Toim. Satu Lidman, Anu Koskivirta & Jari Eilola. Gaudeamus, Tallinna 2017, 11–25.
- Laine, Antti: Itä-Karjalan sotilashallinnon valistusosaston päällikkö. *Etelän tien kulkija – Vilho Helanen (1899–1952)*. Toim. Heikki Roiko-Jokela & Heikki Seppänen. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 1997, 175–196.
- Laine, Antti: *Suur-Suomen kahdet kasvot. Itä-Karjalan siviiliväestön asema suomalaisessa miehityshallinnossa 1941–1944*. Otava, Keuruu 1982.
- Lang, Valter: *Homo Fennicus. Itämerensuomalaisten etnohistoria*. SKS, Helsinki 2020.
- Lauerma, Hannu: *Pahuuden anatomia*. Edita Publishing Oy, Porvoo 2009.
- Meinander, Henrik: *Kansallisvaltio. Ruotsalaisuus Suomessa 1922–2015*. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsinki 2017.
- Leinonen, Kullervo: *Isänmaa vaarassa. AKS:n maanpuolustustyö 1922–1939*. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys, Rovaniemi 2013.

- Malešević, Siniša: *Identity as Ideology. Understanding Ethnicity and Nationalism*. Palgrave Macmillan, Basingstoke 2006.
- Mann, Michael: *Fascists*. Cambridge University Press, Cambridge 2004.
- Manninen, Ohto: *Suur-Suomen ääriviivat*. Kirjayhtymä, Helsinki 1980.
- Nevalainen, Pekka: Inkerinmaan ja inkeriläisten vaiheet 1900-luvulla. *Inkeri. Historia, kansa, kulttuuri*. SKS, Helsinki 1992, 234–299.
- Niinistö, Jussi: *Heimosotien historia 1918–1922*. SKS 2. painos, Helsinki 2017.
- Niinistö, Jussi: *Suomalaisia soturikohtaloita*. Gummerus, Jyväskylä 1998.
- Nordlund, Ville: *Pohjoisen viinitarhan poliittinen profeetta. Elias Simojoen poliittisluontoinen raamatunkäyttö vuosina 1922–1940*. Helsingin yliopisto, Helsinki 2019.
- Nygård, Toivo: *Suur-Suomi vai lähiheimolaisten auttaminen*. Otava, Keuruu 1978.
- Nygård, Toivo: *Suomalainen äärioikeisto maailmansotien välillä. Ideologiset juuret, järjestöllinen perusta ja toimintamuodot*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 1982.
- Ohtamaa, Leea: *Elias Simojoki ja oikeistoradikalismi 1922–1939*. Helsingin yliopisto, Helsinki 1996.
- Paavilainen, Marko: *Kun pääomilla oli mieli ja kieli. Suomalaiskansallinen kielinationalismi ja uusi kauppiaskunta maakaupan vapauttamisesta 1920-luvun alkuun*. SKS, Helsinki 2005.
- Partanen, Tanja: *Elias Simojoen ryssänviha-ideologian kehittyminen vuoteen 1923 mennessä*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2005.
- Paxton, Robert: *The Anatomy of Fascism*. Alfred A. Knopf, New York 2004.
- Payne, Stanley: *A History of Fascism 1914–45*. UCL Press, Lontoo 1995.
- Payne, Stanley: *Falange. A History of Spanish Fascism*. Stanford University Press, Stanford 1961.
- Payne, Stanley: *The Franco Regime*. The University of Wisconsin Press, Madison 1987.
- Pihkala, Martti: *Minkälainen Suomi meidän on luotava?*. K. J. Gummerus Osakeyhtiö, Jyväskylä 1918.
- Pilke, Helena: *Propagandaa Itä-Karjalaan. Heimokansan suomalaistajat 1941–1944*. SKS, Helsinki 2017.
- Pulkkinen, Tuomo: *Ammattiyhdistysmies Eero Haapaleisen vallankumouksellisuuden diskursseja*. Turun yliopisto, Turku 2024.
- Pöysä, Jyrki: Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. *Vaeltavat metodit*. Toim. Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu 2010, 331–360.
- Remes, Viljo: *Herännäisyyden nousu ja hajoaminen*. Herättäjä-Yhdistys, Lapua 1995.

- Roiko-Jokela, Heikki: Kuka oli Vilho Helanen? *Etelän tien kulkija – Vilho Helanen (1899–1952)*. Toim. Heikki Roiko-Jokela & Heikki Seppänen. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 1997, 11–13.
- Roiko-Jokela, Heikki: ”Suur-Suomi on yhtä kuin isänmaa”. *AKS:n tie. Akateeminen Karjala-Seura isänmaan ja heimoaatteen asialla*. Toim. Mikko Uola. Minerva Kustannus Oy, Hämeenlinna 2011, 59–94.
- Roselius, Aapo: *Heimoaatteen nuoret uhrit. Suomalaisen sotilasretkikuntien henkilötappiot Itä-Karjalassa ja Petsamossa 1918–22*. Helsingin yliopisto, Helsinki 2002.
- Roselius, Aapo: *Isänmaallinen kevät*. Tammi, Helsinki 2013.
- Silvennoinen, Oula; Roselius, Aapo & Tikka, Marko: *Suomalaiset fasistit. Mustan sarastuksen airuet*. Toim. Oula Silvennoinen. WSOY, Helsinki 2016.
- Roselius, Aapo & Silvennoinen, Oula: *Villi itä. Suomen heimosodat ja Itä-Euroopan murros 1918–1921*. Tammi, Helsinki 2019.
- Saarisalo, Aapeli & Talasniemi, Erkki: *Aku Rätty. Körttisaarnaaja*. WSOY, Porvoo 1975.
- Saressalo, Lassi: *Kansain kohtaloita. Suomalais-ugrilaiset ennen ja nyt*. Tampereen museot, Tampere 2006.
- Sepp, Helena: Suomen silta kohtalon siltana 1919–1940. *Etelän tien kulkija – Vilho Helanen (1899–1952)*. Toim. Heikki Roiko-Jokela & Heikki Seppänen. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 1997, 39–88.
- Sihvo, Hannes: *Karjalan kuva. Karelianismin taustaa ja vaiheita autonomian aikana*. SKS, Helsinki 2017.
- Siironen, Miika: *Mustan lipun alla. Elias Simojoen elämä ja utopia*. Atena, Jyväskylä 2017.
- Siironen, Miika: *Valkoiset. Vapaussodan perintö*. Vastapaino, Tampere 2012.
- Siltala, Juha: *Lapuan liike ja kyyditykset 1930*. Otava, Helsinki 1985.
- Simelius, Kalle: *Simeliana. Simelius-Simojoki-suku*. Toim. Kalle Simelius. Tummavuoren Kirjapaino Oy, Vantaa 1996.
- Stanley, Jason: *Näin toimii fasismi*. Suom. Tapani Kilpeläinen. Alkuperäisteos: *How Fascism Works: The Politics of Us and Them*. Niin & Näin, Tampere 2022.
- Sulamaa, Kaarle: Akateemisen Karjala-Seuran ideologia. *AKS:n tie. Akateeminen Karjala-Seura isänmaan ja heimoaatteen asialla*. Toim. Mikko Uola. Minerva Kustannus Oy, Hämeenlinna 2011, 15–58.
- Tepora, Tuomas: Heimoveljiä, valkobandiitteja ja punikin perkeleitä. *Luvattu maa. Suur-Suomen unelma ja unohdus*. Toim. Jenni Kirves & Sari Näre. Johnny Kniga Publishing, Helsinki 2014, 69–129.

- Tepora, Tuomas: *Sinun puolestas elää ja kuolla. Suomen liput, nationalismi ja veriuhri 1917–1945*. WSOY, Juva 2011.
- Tommila, Päiviö: *Suomen historiankirjoitus. Tutkimuksen historia*. WSOY, Porvoo 1989.
- Uino, Ari: Kielitaistelu ja ”uusi suomalaisuusliike” 1918–1939. *Herää Suomi. Suomalaisuusliikkeen historia*. Toim. Maritta Pohls & Päiviö Tommila. Kustannuskiila, Kuopio 1989, 177–249.
- Uola, Mikko: *AKS:n tie. Akateeminen Karjala-Seura isänmaan ja heimoaatteen asialla*. Toim. Mikko Uola. Minerva Kustannus Oy, Hämeenlinna 2011.
- Uola, Mikko: *Sinimusta veljeskunta. Isänmaallinen kansanliike 1932–1944*. Otava, Keuruu 1982.
- Vahtola, Jouko: *Nuorukaisten sota. Suomen sotaretki Aunukseen 1919*. Otava, Helsinki 1997.
- Vahtola, Jouko: *Suomen historia. Kivikaudesta 2000-luvulle*. Otava, Helsinki 2017.
- Vahtola, Jouko: ”Suomi suureksi – Viena vapaaksi”. *Valkoisen Suomen pyrkimykset Itä-Karjalan valtaamiseksi vuonna 1918*. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys, Rovaniemi 1988.
- Virkkunen, Sakari: *Elias Simojoki. Legenda jo eläessään*. WSOY, Porvoo 1974.
- Vuonokari-Bomström, Liisa: *Itä-Karjalan sotasaalisarkisto miehityshallinnon välineenä ja Suur-Suomen rakentajana 1941–1944*. Turun yliopisto, Turku 2024.
- Zetterberg, Seppo: *Uusi Viron historia*. SKS 2. painos, Helsinki 2017.
- Ylikangas, Heikki: *Käännekohtat Suomen historiassa*. WSOY, Helsinki 1986.
- Ylä-Jussila, Aarne: *Heimo, uskonto ja isänmaa. Kirkollinen kansallistamistoiminta Itä-Karjalassa 1941–1944*. Itä-Suomen yliopisto, Joensuu 2020.